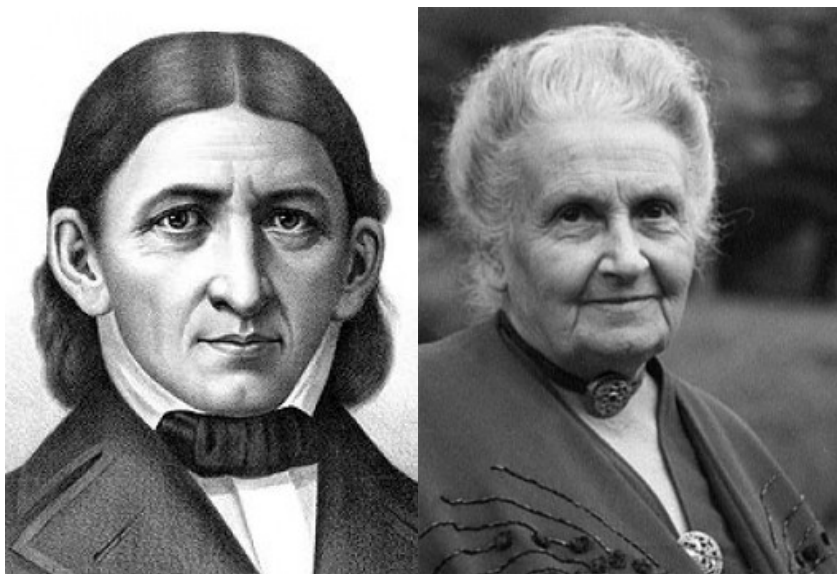

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ : Φρίντριχ Φρέμπελ και Μαρία Μοντεσσόρι :
Θεωρία και εφαρμογή του εκπαιδευτικού τους έργου σε
Ελλάδα και Γερμανία.**

Φοιτητές:

Ντάρας Βασίλειος A.M 13291

Τασιούλα Βασιλική A.M 12500

Ντζέμος Ευστάθιος A.M 13289

Φράγκου Μαρία A.M 13087

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια

Εφαρμογών:

Καινούργιου Ελένη

Ευχαριστίες

Η παρούσα πτυχιακή εργασία με θέμα «Φρίντριχ Φρέμπελ και Μαρία Μοντεσσόρι: Θεωρία και εφαρμογή του εκπαιδευτικού τους έργου σε Ελλάδα και Γερμανία», του τμήματος Προσχολικής Αγωγής του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος ΤΕΙ Ηπείρου Ιωαννίνων, είναι αφιερωμένη στους αγαπημένους μας κύριο Δήμα Κωνσταντίνο και κυρία Καινούργιου Ελένη.

Στο σημείο αυτό αισθανόμαστε την ανάγκη να εκφράσουμε τις ειλικρινείς και θερμές ευχαριστίες μας σε όσους συνέβαλαν στην ολοκλήρωση αυτής της προσπάθειας :

Και πρώτα απ' όλα, στην επιβλέπουσα καθηγήτριά μας Καινούργιου Ελένη για τη συνεχή καθοδήγηση, την αμέριστη υποστήριξη, τις ουσιώδεις συμβουλές, καθώς και την αδιάκοπη συμπαράσταση και ενθάρρυνση που μας παρείχε σε όλο αυτό το διάστημα.

Στην συνέχεια και με την ίδια θέρμη θα θέλαμε να αναφερθούμε και να ευχαριστήσουμε τον κύριο Δήμα Κωνσταντίνο, η γνωριμία μας με τον οποίο αποτέλεσε σημείο σταθμό για την επίτευξη αυτού του μεγάλου στόχου, την ολοκλήρωση των σπουδών μας. Ο άψογος επαγγελματισμός του, η έμπειρη καθοδήγησή του και οι μεγάλες ευκαιρίες που μας προσέφερε απλόχερα καθ' όλη την διάρκεια των τεσσάρων αυτών χρόνων αποτέλεσαν την ιδανικότερη χείρα βοήθειας, ώστε να μπορούμε σήμερα να φτάσουμε στο σημείο που βρισκόμαστε. Ήταν για μας η ιδανική συνέχεια των πολύ σημαντικών ανθρώπων στους οποίους θα χρωστάμε ευγνωμοσύνη.

Τα λόγια και οι ευχαριστίες όμως δεν είναι αρκετά για να αποδώσουν αυτά που αξίζει να αποδοθούν στον κύριο Δήμα Κωνσταντίνο και στην επιβλέπουσα καθηγήτριά μας Καινούργιου Ελένη . Η τύχη και η τιμή της γνωριμίας μας μαζί τους δεν μπορεί να αποδοθεί σε λίγες μόνο παραγράφους. Η ανεκτίμητη παιδαγωγική τους βοήθεια, η συνεχής και υπομονετική καθοδήγησή τους , τόσο στα πρώτα στάδια της φοίτησης μας όσο και σε όλη την διάρκεια της συγγραφής της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας συνέβαλλαν τα μέγιστα για το τελικό αποτέλεσμα αυτής, το οποίο δεν θα ήταν το ίδιο χωρίς τη δική τους συμβολή.

Μεγάλο μέρος της πτυχιακής μας εργασίας στηρίζεται σε προσωπικές τους σημειώσεις ,που τόσο απλόχερα μας χάρισαν κατά τη φοίτηση μας στη σχολή ,σημειώσεις που προέκυψαν από χρόνια προσωπική τους έρευνας και εμπειρίας. Σημειώσεις που θα μείνουν για πάντα στο αρχείο μας και έχουν χαραχθεί βαθιά στο μυαλό μας .Τους ευχαριστούμε λοιπόν από τα βάθη της καρδιάς μας για την προσφορά τους αυτή ,για την αγάπη ,το ενδιαφέρον και τις γνώσεις που μας προσέφεραν και με τα δικά τους εφόδια ευελπιστούμε να γίνουμε και εμείς άξιοι παιδαγωγοί .

Σας ευχαριστούμε εκ καρδιάς

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευχαριστίες

Περίληψη

Εισαγωγή.....5

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 Βιογραφικά στοιχεία του μεγάλου παιδαγωγού Φρίντριχ Φρέμπελ.....8

1.2 Το σπουδαίο έργο του Φρίντριχ Φρέμπελ.....9

1.3 Η φιλοσοφία και οι βασικές αρχές της μεθόδου του.....11

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.1 Το παιδαγωγικό υλικό του Φρίντριχ Φρέμπελ.....17

2.2 Η ανάπτυξη του παιδιού σε διάφορους τομείς και οι μέθοδοι διδασκαλίας του Φρίντριχ Φρέμπελ.....19

2.3 Το παιχνίδι ως τρόπος μάθησης.....21

2.4 Διδασκαλία μέσα από τα δώρα , Επαγγέλματα και τα τραγούδια

2.4 .α Διδασκαλία μέσα από τα δώρα ,και τα Επαγγέλματα.....25

2.4.β .Διδασκαλία μέσα από τα τραγούδια.....26

2.4.γ. Άλλα μαθήματα του προγράμματος σπουδών.....27

2.5 Διαφορές ανάμεσα στην εργασία και το παιχνίδι.....28

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3.1 Το σχολείο και η παιδαγωγική του Φρίντριχ Φρέμπελ.....	29
3.2 Ο ρόλος του παιδαγωγού στο εκπαιδευτικό σύστημα του Φ. Φρέμπελ.....	33
3.2.1 Ο ρόλος του παιδαγωγού στην μέθοδο του παιχνιδιού.....	35
3.3 Αξιολόγηση του έργου του Φρίντριχ Φρέμπελ.....	36

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4.1 Η Βιογραφία της μεγάλης παιδαγωγού Μαρίας Μοντεσσόρι.....	38
4.2 Το σπουδαίο έργο της Μαρίας Μοντεσσόρι.....	40
4.3 Η φιλοσοφία και οι βασικές αρχές της μεθόδου της Μαρίας Μοντεσσόρι.....	42
4.4 Τα Έργα της μεγάλης παιδαγωγού Μαρίας Μοντεσσόρι.....	48

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

5.1 Το παιδαγωγικό υλικό της Μαρίας Μοντεσσόρι.....	51
5.1.1 Οι ιδιοτυπίες του υλικού της Μαρίας Μοντεσσόρι.....	56
5.2 Η ανάπτυξη του παιδιού σε διάφορους τομείς μέσα από το παιδαγωγικό υλικό της Μαρίας Μοντεσσόρι.....	57
5.2.1 Η διαδικασία της γλωσσικής μάθησης :τα 3 στάδια.....	65

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

6.1 Ο ρόλος του παιδαγωγού στο Μοντεσσοριανό σύστημα.....	67
6.2 Η πειθαρχία χωρίς την επιβολή τιμωρίας	69
6.3 Η παιδαγωγική της Μοντεσσόρι.....	72
6.3.1 Η Μοντεσσοριανή μέθοδος ως μαθητοκεντρική παιδαγωγική.....	74

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

7.1 Η φύση στην εκπαίδευση :φροντίζοντας φυτά και ζώα.....	76
7.2 Η σημασία της απλότητας στη διδασκαλία: Το παράδειγμα του κύκλου και του τριγώνου	78
7.3 Ο μαθητής της Α΄ δημοτικού σύμφωνα με το όραμα της Μαρίας Μοντεσσόρι.....	79
7.4 Το Μοντεσσοριανό κίνημα.....	80
7.5 Αξιολόγηση του έργου της Μαρίας Μοντεσσόρι	82

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο

8.1 Σύγκριση των δύο μεγάλων παιδαγωγών Φρίντριχ Φρέμπελ και Μαρία Μοντεσσόρι.....	84
8.2 Η Μοντεσσόρι ακόλουθος και συνεχιστής του εκπαιδευτικού έργου του Φρέμπελ.....	88

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9^ο

9.1 Η εμφάνιση του νηπιαγωγείου	94
9.2 Η ιστορία του νηπιαγωγείου.....	96
9.3 Αναλυτικά προγράμματα Προσχολικής Αγωγής στην Ελλάδα : Το πρόγραμμα του 1986.....	101
9.4 Η εξέλιξη του νηπιαγωγείου στην Ελλάδα.....	105

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10^ο

10.1 Τα Μοντεσσοριανά σχολεία που λειτουργούν σήμερα στην Ελλάδα.....	111
---	-----

10.1.1 Πληροφορίες για τα Μοντεσσοριανά σχολεία που λειτουργούν στην Ελλάδα.....	115
10.2 Τα Φρεμπελιανά σχολεία –κήποι που λειτουργούν σήμερα στην Ελλάδα.....	117
10.2.1 Πληροφορίες για τα Φρεμπελιανά σχολεία –κήποι που λειτουργούν στην Ελλάδα.....	118
1.2.2 .10 λόγοι γιατί να επιλέξει ο γονέας το Νηπιακό κήπο.....	124
10.3 Τα Φρεμπελιανά σχολεία –κήποι που λειτουργούν σήμερα στη Γερμανία.....	126
10.4 Τα Μοντεσσοριανά σχολεία που λειτουργούν σήμερα στη Γερμανία.....	141
Επίλογος.....	155
Παράτημα –Φωτογραφικό υλικό.....	156
Παράτημα- Άρθρα της Μαρίας Μοντεσσόρι.....	175
Βιβλιογραφία.....	183

Εισαγωγή

Η εργασία αυτή αποτελεί μια μελέτη στη θεωρία και την εφαρμογή του εκπαιδευτικού έργου του Φρίντριχ Φρέμπελ και της Μαρίας Μοντεσσόρι σε Ελλάδα και Γερμανία .

Πραγματοποιήθηκε με σκοπό την ανάλυση των βασικών παιδαγωγικών αρχών του Φρέμπελ και της Μοντεσσόρι , την ανάλυση των παιδαγωγικών υλικών και την ανάπτυξη των βασικών εκπαιδευτικών μεθόδων που χρησιμοποίησαν .Επιπρόσθετα πραγματοποιείται σύγκριση των δύο μεγάλων παιδαγωγών και πως εφαρμόζονται μέχρι και σήμερα οι εκπαιδευτικές μέθοδοι των θεμελιωτών στα σχολεία .

Το πρώτο κεφάλαιο αποτελείται από βιογραφικά στοιχεία του μεγάλου παιδαγωγού Φρίντριχ Φρέμπελ, το σπουδαίο έργο του ,καθώς και τη φιλοσοφία και τις βασικές αρχές της μεθόδου του.

Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στο παιδαγωγικό υλικό του Φρίντριχ Φρέμπελ, στην ανάπτυξη του παιδιού σε διάφορους τομείς και στις μεθόδους διδασκαλίας που ο ίδιος χρησιμοποίησε . Ο παιδαγωγός του δέκατου ένατου αιώνα Φρίντριχ Φρέμπελ, θεωρούσε το παιχνίδι σαν ένα τρόπο μάθησης: πίστευε πως οι γονείς έπρεπε να παρέχουν εμπειρίες και υλικά που θα βοηθούσαν τα παιδιά να κατανοήσουν τον κόσμο, αλλά και τον εαυτό τους.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύεται το σχολείο και η παιδαγωγική του Φρίντριχ Φρέμπελ, ο ρόλος που κατέχει ο παιδαγωγός στο εκπαιδευτικό σύστημα του , καθώς και στη μέθοδο του παιχνιδιού. Η βασική παιδαγωγική θέση του Φρέμπελ ήταν ότι μέσω του νηπιαγωγείου μπορούμε να ανανεώσουμε την εξαφανιζόμενη δύναμη αγωγής της οικογένειας . Το νηπιαγωγείο πρέπει να γίνει παιδαγωγικός χώρος εκπαίδευσης και συνάντησης για τις μητέρες ,τις νηπιαγωγούς και τα παιδιά .Και κλείνοντας πραγματοποιείται μια συνολική αξιολόγηση του έργου του . Ο Φρέμπελ είναι πρωτοπόρος στις παιδαγωγικές του ιδέες για την εποχή του γι' αυτό τον θεωρούσαν πρόδρομο της οργάνωσης των προσχολικών ιδρυμάτων.

Το τέταρτο κεφάλαιο πραγματεύεται τη ζωή και το σπουδαίο έργο της Μαρίας Μοντεσσόρι .Στη συνέχεια γίνεται ανάλυση της φιλοσοφίας και των βασικών αρχών της μεθόδου της. Η παιδαγωγική της Μοντεσσόρι βασίζεται σε επιστημονικές αρχές, οι οποίες αναφέρονται στη γνώση της φύσης και της εξέλιξης του παιδιού. Η φιλοσοφική και ψυχολογική βάση στη μέθοδό της είναι το άτομο, σαν πυρήνας της κοινωνίας και η ελευθερία του. Εδώ το παιδί θα εκφράσει τις ανάγκες του, θα εκδηλώσει τις κλίσεις του, θα αναπτύξει τις ικανότητές του. Από την ελεύθερη συνάντηση με το περιβάλλον θα προέλθει η ελεύθερη ενέργεια και δράση του παιδιού και η ελεύθερη αυτοέκφραση του. Για τη Μοντεσσόρι, η εκπαίδευση απαιτεί την αξιοποίηση των εσωτερικών δυνάμεων του παιδιού για τη δική του καθοδήγηση. Η προσοχή πρέπει να διεγερθεί προοδευτικά, για να αναπτυχθούν οι δυνάμεις της συγκέντρωσης.

Στο πέμπτο κεφάλαιο αναλύεται το παιδαγωγικό υλικό της Μαρίας Μοντεσσόρι, οι ιδιοτυπίες του υλικού καθώς και η ανάπτυξη του παιδιού σε διάφορους τομείς μέσα από τη χρήση του παιδαγωγικού αυτού υλικού. Η Μοντεσσόρι μεταχειρίζεται το υλικό των Itard και Seguin . Αναπροσαρμόζει το υλικό που αρχικά είχε χρησιμοποιήσει για τα καθυστερημένα παιδιά , για τα φυσιολογικά παιδιά . Για να ανταποκριθεί στο αίτημα του φυσιολογικού παιδιού η Μοντεσσόρι μετέβαλε το θεραπευτικό υλικό σ' ένα παντοδύναμο όργανο αυτοαγωγής. Το παιδαγωγικό υλικό της αντιπροσωπεύει και βάζει σε κίνηση τις φάσεις της ψυχικής ανάπτυξης του παιδιού.

Στο έκτο κεφάλαιο περιγράφεται ο ρόλος του παιδαγωγού στο Μοντεσσοριανό σύστημα . Για τη Μοντεσσόρι το παιδί μαθαίνει αυθόρμητα. Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να λειτουργούν ως εκείνοι που δομούν το παιδικό περιβάλλον ώστε αυτό να παράσχει περισσότερες ευκαιρίες για μάθηση. Ο εκπαιδευτικός πρέπει να αφιερωθεί στην καλύτερευση της ανθρωπότητας. Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στην πειθαρχία που η Μοντεσσόρι είχε στην τάξη της χωρίς την επιβολή τιμωρίας. Η βασική αρχή πάνω στην οποία στηρίζεται η πειθαρχία, κατά την Μοντεσσόρι, είναι η ικανότητα του παιδιού να διακρίνει ανάμεσα στο καλό και το κακό. Και το σημαντικό έργο του εκπαιδευτικού είναι να προσέξει ώστε ο μαθητής να μην περιορίσει το καλό ταυτίζοντάς το με την ακινησία και το κακό με την κίνηση, με τη δραστηριότητα. Η πειθαρχία στηρίζεται στην ελευθερία .

Στο έβδομο κεφάλαιο περιγράφεται η σημασία της φύσης στην εκπαίδευση ,η σημασία της απλότητας στη διδασκαλία και πως θα ήταν ο μαθητής της Α΄ δημοτικού σύμφωνα με το όραμα της Μαρίας Μοντεσσόρι . Η επαφή με τη φύση ενδυναμώνει το παιδί και το απαλλάσσει από τους περιορισμούς που θέτει η συμβατική ζωή στην κοινωνία. (Montessori.M.,2004) Η συντομία, η απλότητα και η αντικειμενικότητα αποτελούν στη μέθοδο Μοντεσσόρι βασικές ιδιότητες του μαθήματος. Συνεχίζοντας γίνεται αναφορά στο Μοντεσοριανό κίνημα το οποίο είναι ένα δίκτυο σχολείων, εκπαιδευτικών, επιστημονικών οργανώσεων, ειδικών περιοδικών και εκδόσεων, επιχειρήσεων παραγωγής εκπαιδευτικών υλικών που συνεχίζουν τη Μοντεσοριανή παράδοση στις σημερινές συνθήκες .Και κλείνοντας πραγματοποιείται αξιολόγηση του συνολικού έργου της Μαρίας Μοντεσσόρι.

Το όγδοο κεφάλαιο αποτελεί σύγκριση των δύο μεγάλων παιδαγωγών Φρίντριχ Φρέμπελ και Μαρία Μοντεσσόρι. Παρουσιάζουν πολλές ομοιότητες καθώς και πολλές διαφορές. Και οι δύο προσεγγίσεις βασίζονται στην ιδέα ότι η πρόωμη μάθηση στην παιδική ηλικία είναι ολιστική και συνυφασμένη με την αναπτυξιακή εξέλιξη του παιδιού. Ολοκληρώνοντας το κεφάλαιο αυτό μπορούμε συνεπώς να ισχυρισθούμε ανεπιφύλακτα ότι η ιταλίδα παιδαγωγός , έστω και αν ανήκει στο ρεύμα της αγωγής <<σύμφωνα με τη φύση και την ελευθερία >> , όπου ανήκει και η φρεμπελιανή παιδαγωγική , δεν αντέγραψε το Φρέμπελ , αλλά αντίθετα τον διόρθωσε και κατά ένα μέρος τον συμπλήρωσε .

Στο ένατο κεφάλαιο γίνεται μια αναδρομή στην εμφάνιση του νηπιαγωγείου , στην ιστορία του νηπιαγωγείου, καθώς και στα αναλυτικά προγράμματα Προσχολικής Αγωγής στην Ελλάδα .Και συνοψίζοντας στην εξέλιξη του νηπιαγωγείου στην Ελλάδα .

Το δέκατο και τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας αυτής μας παραθέτει πληροφορίες και στοιχεία για τα σχολεία της Μοντεσσόρι και του Φρέμπελ που λειτουργούν έως σήμερα σε Ελλάδα και Γερμανία . Μας παρέχει πληροφορίες για τις κτηριακές υποδομές , για το εκπαιδευτικό προσωπικό και το αναλυτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα, διευθύνσεις ,τηλέφωνα επικοινωνίας καθώς και οπτικό υλικό από τους χώρους αυτούς .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 Βιογραφικά στοιχεία του μεγάλου παιδαγωγού Φρίντριχ Φρέμπελ

Ο Βίλχελμ Άουγκουστ Φρίντριχ Φρέμπελ, (Wilhelm August Friedrich Fröbel, , Γερμανός εκπαιδευτικός και παιδαγωγός.

Πέρασε δύσκολα παιδικά χρόνια εξαιτίας του πρόωρου θανάτου της μητέρας του και της αυστηρότητας του πατέρα του, ο οποίος ήταν προτεστάντης πάστορας, απασχολημένος με τη φροντίδα της μεγάλης ενορίας του και της μεγάλης οικογένειας που απέκτησε με τον δεύτερο γάμο του.

Βρήκε από τότε καταφύγιο στους αγρούς και σχηματίστηκε μέσα του, κατά τρόπο αυθόρμητο, το βαθύ αίσθημα της ύπαρξης σε αρμονία με τη φύση, κάτι που αποτέλεσε τη βασική όψη του οράματός του της ζωής και το οποίο υπήρξε, εξάλλου, τυπικό χαρακτηριστικό του μεγαλύτερου μέρους του ρομαντικού κινήματος.

Ξεκίνησε την καριέρα του μακριά στον τομέα της δασοκομίας, όπου σπούδασε βοτανική και τη βιολογία, αλλά αργότερα κατέληξε να διδάσκει σε ένα δημοτικό σχολείο. Ήταν η μελέτη του και η αγάπη της φύσης που επηρέασαν τις απόψεις του σχετικά με τη σημασία της φύσης σε μικρά παιδιά.

Επιδόθηκε με ενθουσιασμό στη μελέτη των φυσικών επιστημών, στα πανεπιστήμια της Ιένα, του Γκέτινγκεν και του Βερολίνου, τις οποίες αναγκάστηκε να διακόψει μετά από δύο χρόνια για οικονομικούς λόγους.

Υπήρξε μαθητής του Γκρούνερ και του Πεσταλότσι και από αυτούς απέκτησε το ενδιαφέρον για τα παιδαγωγικά προβλήματα. Αγαπούσε την εμπειρία στην εργασία με παιδιά τόσο πολύ, που αποφάσισε να γίνει η εκπαίδευση δια βίου καριέρα.

Οι αντιλήψεις του Φρέμπελ εκφράστηκαν εκτός από μια σειρά γραπτών, στα έργα του : Η αγωγή του ανθρώπου (1826) και Μητρικά τραγούδια και χάρδια (1843).

Πέθανε ακριβώς όταν αντιλήφθηκε ότι έχασε τη μάχη του στο πολιτικό πεδίο. Η αποτυχία του Φρέμπελ να υπερασπίσει την εκπαιδευτική αξία και λειτουργία τον πίκρανε πολύ τις τελευταίες ημέρες της ζωής του.

1.2 Το σπουδαίο έργο του Φρίντριχ Φρέμπελ

Ύστερα από ποικίλες εμπειρίες ο Φρίντριχ Φρέμπελ, το 1805 εκδήλωσε την κλίση του προς την παιδαγωγική. Μέχρι το 1816 εργάστηκε ως οικοδιδάσκαλος και κατόπιν ίδρυσε ένα μικρό σχολείο στο Γκρίσχαϊμ, το οποίο μετέφερε, το 1817, στο Κάιλχαου, κοντά στο Ρούντολσταντ.

Το φιλελεύθερο πνεύμα που χαρακτήριζε το σχολείο, μέσα στο αυστηρά συντηρητικό κλίμα της εποχής, δημιούργησε μια ατμόσφαιρα καχυποψίας γύρω από τον Φρέμπελ. Έτσι, το 1832 κατέφυγε στην Ελβετία, όπου ανέλαβε την εκπαίδευση δασκάλων. Ξαναγύρισε στη Γερμανία το 1836 και ίδρυσε εργοστάσιο για την παραγωγή διδακτικού υλικού.

Αυτό απαρτιζόταν από μια σειρά δώρων, ειδικών παιχνιδιών που τα χρησιμοποιούσαν κυρίως στο σπίτι, δηλαδή μέσα στο φυσικό εκπαιδευτικό περιβάλλον. Ήταν στέρεα, κατά το μεγαλύτερο μέρος τους ξύλινα, σφαίρες, κύβοι, παραλληλεπίπεδα, και ένας κύλινδρος. Κάθε σειρά είχε έναν προκαθορισμένο αριθμό κομματιών, που είχαν μεταξύ τους ακριβείς αναλογίες μέτρου και χρώματος.

Το σχέδιο αυτό του Φρέμπελ ξεκίνησε από την αντίληψη ότι το παιχνίδι, ενέργεια μέσα από την οποία εξωτερικεύονται αυθόρμητα οι εσωτερικές δυνάμεις, που υπακούουν στον καθολικό νόμο του πραγματικού, έχει ανάγκη από υλικό αναπαράστασης το οποίο να αποδίδει τις αρχικές μορφές της πραγματικότητας (εκείνες δηλαδή στις οποίες εκφράζεται βασικά η παραστατική ικανότητα της δύναμης). Η χρησιμοποίηση των δώρων αυτών κρίθηκε χρήσιμη για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Το 1837 δημιούργησε στο Μπλάκενμπουργκ ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα για παιδιά με την ονομασία Κήπος των Παιδιών (Kindegarden), το οποίο αργότερα μετονομάστηκε σε Γενικός κήπος της γερμανικής νεολαίας. Το ίδρυμα αυτό αποτέλεσε την αρχή μιας προσχολικής εκπαιδευτικής αντίληψης σε όχι καθαρά βοηθητικό επίπεδο επίβλεψης.

Η παιδαγωγική σκέψη του Φρέμπελ άντλησε έμπνευση από την παραδοσιακή διδασκαλία του φιλοσοφικού ιδεαλισμού του Φίχτε και του Σέλιγκ, κατά την οποία η εικόνα του Θεού ταυτίζεται, στη φαντασία του ανθρώπου, με τη δημιουργία του κόσμου.

Ο όρος γερμανικός, που χρησιμοποίησε ο Φρέμπελ σε αυτήν και σε άλλες περιπτώσεις, δεν έχει σχέση με την αντίληψη του στενού εθνικισμού, αλλά με την αναγνώριση εκπαιδευτικού και κοινωνικού ρόλου σε αυτή τη διάρθρωση της ανθρώπινης κοινωνίας που ονομάζεται έθνος.

Όλες αυτές οι αντιλήψεις κινούνταν στον χώρο του φιλελεύθερου ρομαντικού πνεύματος. Με τις προσπάθειες αυτές ο Φρέμπελ συνδύαζε και μια ειλικρινή δημοκρατική αντίληψη· ωστόσο, η κατεύθυνση αυτή συνάντησε την εχθρότητα των περισσότερων γερμανικών κυβερνήσεων μέσα στο αντιδραστικό κλίμα που επικράτησε στην Πρωσία και στα άλλα γερμανικά κρατίδια, έπειτα από τα πολιτικά γεγονότα του 1848-49.

Οι παιδικοί κήποι και τα σχολεία, που ιδρύθηκαν με βάση τις αρχές του Φρέμπελ απαγορεύτηκαν, και μάταια ο Φρέμπελ προσπάθησε να υπερασπίσει την εκπαιδευτική αξία και λειτουργία τους.

Η θεωρία του παιχνιδιού του Φρέμπελ βρήκε την αποκορύφωσή της στη θεωρία της εργασίας, που εννοείται ως δράση μέσα στην οποία εκφράζεται, όταν εξωτερικεύεται κατά σαφή και καθορισμένο τρόπο, η εσωτερικότητα του ανθρώπου, το πνεύμα, διαμέσου του έργου, το οποίο τον φέρνει σε επικοινωνία με την υπόλοιπη ανθρωπότητα και που επομένως είναι κοινωνική με την πληρέστερη έννοια του όρου.

1.3 Η φιλοσοφία και οι βασικές αρχές της μεθόδου του

Ο Γερμανός εκπαιδευτικός, Friedrich Froebel, ήταν ένας από τους πρωτοπόρους της πρώιμης παιδικής ηλικίας. Ως ιδεαλιστής, πίστευε ότι κάθε παιδί κατείχε, κατά τη γέννηση, πλήρες εκπαιδευτικό δυναμικό του, και ότι ένα κατάλληλο εκπαιδευτικό περιβάλλον ήταν αναγκαίο για να ενθαρρύνουν το παιδί να μεγαλώνει και να αναπτύσσεται κατά τον βέλτιστο τρόπο. (KUMAR,2008)

Πίστευε δύο μεγάλα πράγματα, , «η ιδέα της ενότητας στη διαφορετικότητα» και «η θεωρία της ανάπτυξης». Όσον αφορά το πρώτο, έβλεπε όλο αυτό το σύμπαν σαν μια ενότητα από το Θεό το Απόλυτο. Όλος ο κόσμος, το Σύμπαν είναι ένας ενιαίος μεγάλος οργανισμός στον οποίο εκδηλώνεται μια αιώνια ομοιομορφία. (KUMAR,2008)

Αυτή η αρχή της ομοιομορφίας εκφράζεται στην εξωτερική φύση ως προς το πνεύμα. Η ζωή είναι η ένωση του πνευματικού με το υλικό. Χωρίς το μυαλό του πνεύματος, το θέμα είναι άψυχο, παραμένει άμορφο και είναι απλά χάος. Χωρίς το Θεό δεν θα υπήρχαν. Ο Θεός είναι ο μόνος λόγος για όλα τα πράγματα. Ο Θεός είναι το όλο . Ο Θεός είναι η θεμελιώδης φύση, το νόημα του κόσμου. (KUMAR,2008)

Λέει επίσης, «Όλα τα πράγματα έχουν έρθει από τη Θεία Ενότητα (ο Θεός) και έχουν την προέλευσή τους στην Θεία Ενότητα. Η Θεία ευμάρεια που ζει σε κάθε πράγμα είναι η ουσία. " (KUMAR, 2008)

Όσον αφορά τη θεωρία της ανάπτυξης, είπε ότι υπάρχει ένας απόλυτος στόχος προς τον οποίο όλα τα πράγματα αυξάνονται. Αυτός ο απόλυτος στόχος αυτός πραγματοποιείται με την προσκόμιση των συμβόλων, που αντιπροσωπεύουν τις διάφορες πτυχές του Απόλυτου. Αυτά τα σύμβολα ονομάζονται «δώρα» που θα αναλύσουμε παρακάτω. (KUMAR, 2008)

Όραμα του Froebel ήταν να τονώσει την εκτίμηση και την αγάπη για τα παιδιά και να δώσει ένα νέο, αλλά μικρό κόσμο, έναν κόσμο που έγινε γνωστός ως το Νηπιαγωγείο όπου τα παιδιά θα μπορούσαν να παίξουν με τους άλλους της δικής τους ηλικίας και να βιώσουν μια γεύση της ανεξαρτησίας τους. (KUMAR,2008)

Ο Froebel αποδέχονται τις βασικές αρχές της θεωρίας του Pestalozzi: ανεκτική ατμόσφαιρα του σχολείου, έμφαση στη φύση, και το μάθημα. Ο Froebel, όμως, είχε μια ισχυρή ιδεαλιστική άποψη για την εκπαίδευση, ήταν στενά συνδεδεμένη με τη θρησκεία. Πίστευε ότι τα πάντα σε αυτόν τον κόσμο αναπτύχθηκαν σύμφωνα με το σχέδιο του Θεού. (KUMAR,2008)

Ένωθε ότι κάτι έλειπε στη θεωρία του Pestalozzi: ο «πνευματικός μηχανισμός» που, σύμφωνα με Froebel, ήταν το θεμέλιο της πρώιμης εκμάθησης. Η φιλοσοφία του Froebel για την εκπαίδευση στηριζόταν σε τέσσερις βασικές ιδέες: την ελεύθερη έκφραση, τη δημιουργικότητα, την κοινωνική συμμετοχή, και την έκφραση. (KUMAR,2008)

Ο Froebel υποστήριζε ότι κάθε παιδί κατά τη γέννηση έχει μια εσωτερική πνευματική ουσία-μια δύναμη της ζωής που επιδιώκει να εξωτερικεύσει μέσω της αυτο-δραστηριότητας. Επιπλέον, η ανάπτυξη του παιδιού ακολουθεί το δόγμα του preformation, το ξεδίπλωμα αυτό που ήταν σε λανθάνουσα κατάσταση. (KUMAR,2008)

Το νηπιαγωγείο είναι ένα ειδικό εκπαιδευτικό περιβάλλον στο οποίο εμφανίζεται αυτή η αυτο-ενεργό ανάπτυξη. Τα δώρα του νηπιαγωγείου, τα επαγγέλματα και οι κοινωνικές και πολιτιστικές δραστηριότητες, θα προωθήσουν αυτή την αυτοπραγμάτωση. (KUMAR,2008)

Ο Friedrich Froebel πίστευε ότι οι άνθρωποι είναι κατ 'ουσίαν, παραγωγικοί και δημιουργικοί και η εκπλήρωση έρχεται μέσα από την ανάπτυξη αυτών σε αρμονία με τον Θεό και τον κόσμο. (KUMAR,2008)

Ως αποτέλεσμα, ο Froebel προσπάθησε να ενθαρρύνει τη δημιουργία εκπαιδευτικών περιβαλλόντων που εμπλέκουν την πρακτική εργασία και την άμεση χρήση των υλικών. (KUMAR,2008)

Θεωρεί ότι η μελέτη της φύσης από το παιδί το βοηθάει να κατανοήσει τον κόσμο. Για το λόγο αυτό, ιδρύει τους παιδικούς νηπιακούς κήπους στους οποίους το παιχνίδι και η μουσική είχαν τον κύριο λόγο. Κιαμίλη, κ.ο.(2007)

Μέσω της εμπλοκής τους με τον κόσμο, η κατανόηση ξεδιπλώνεται. Εξ ου και η σημασία του παιχνιδιού είναι τόσο δημιουργική δραστηριότητα και μέσα από αυτά τα παιδιά θα συνειδητοποιήσουν τη θέση τους στον κόσμο. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Χρησιμοποιεί τα ειδικά υλικά (όπως το σχήμα ξύλινα τουβλάκια και μπάλες - δώρα), μια σειρά συνιστώμενων δραστηριοτήτων (επαγγέλματα) και κινητικές δραστηριότητες. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Αρχική ανησυχία του ήταν η διδασκαλία των μικρών παιδιών μέσα από εκπαιδευτικά παιχνίδια στην οικογένεια. Ο Froebel ήταν πεπεισμένος ότι πρωταρχικός στόχος του νηπιαγωγείου θα πρέπει να είναι το παιχνίδι, η διαδικασία με την οποία πίστευε ότι τα παιδιά εξέφραζαν ενδόμυχες σκέψεις τους, τις ανάγκες, τις επιθυμίες. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Δίνει έμφαση στο παιχνίδι σε αντίθεση με την παραδοσιακή άποψη ,διαδεδομένη κατά τη διάρκεια του δέκατου ένατου αιώνα, μια μορφή της αδράνειας και της αταξίας .Όλες οι ηλικιακές ομάδες προτιμούν τα παιχνίδια σύμφωνα με την ηλικία τους και το επίπεδο. Ένα παιδί κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας του, ξοδεύει περισσότερο χρόνο στα παιχνίδια. Ως εκ τούτου, το παιχνίδι είναι το φυσικό ένστικτο των παιδιών. Σίγουρα, αυτό είναι η φυσική έκφραση των αναγκών τους. Αναπτύσσει τη σωματική, γνωστική, κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού . Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Για το Froebel, το παιχνίδι διευκολύνει τη διαδικασία των παιδιών της πολιτιστικής ανακεφαλαίωσης, απομίμησης των ενήλικων επαγγελματικών δραστηριοτήτων, και την κοινωνικοποίηση. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Ο ίδιος πίστευε ότι η ανθρώπινη φυλή, στη συλλογική ιστορία της, είχε περάσει από σημαντικές εποχές της πολιτιστικής ανάπτυξης και εκλεπτυσμένης κουλτούρα της. Σύμφωνα με τη θεωρία του Froebel της πολιτιστικής ανακεφαλαίωσης, κάθε μεμονωμένο ανθρώπινο ον επανέλαβε τη γενική πολιτιστική εποχή στην δική του ανάπτυξη. Με το παιχνίδι, τα παιδιά θα κοινωνικοποιηθούν και θα μιμηθούν κοινωνικές και οικονομικές δραστηριότητες των ενηλίκων. Στο νηπιαγωγείο παρέχεται ένα περιβάλλον που ενθαρρύνει τα παιδιά να αλληλεπιδρούν με άλλα παιδιά υπό την καθοδήγηση ενός δασκάλου με αγάπη. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Ως εκπαιδευτικός, ο Froebel πίστευε ότι η τόνωση της εθελοντικής αυτο-δραστηριότητας στο μικρό παιδί ήταν το απαραίτητο έντυπο της προσχολικής εκπαίδευσης .Ως αυτο-δραστηριότητα ορίζεται η ανάπτυξη των προτερημάτων και των δεξιοτήτων που καθιστούν δυνατό να λάβει μια αόρατη ιδέα και να την κάνει πραγματικότητα . Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Η αυτο-δραστηριότητα αυτή περιλαμβάνει τη διαμόρφωση ενός σκοπού, το σχεδιασμό από το σκοπό, και στη συνέχεια να ενεργεί σχετικά με το σχέδιο μέχρι να πραγματοποιηθεί ο σκοπός . Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Μια από τις σημαντικές συνεισφορές του Froebel στην προσχολική εκπαίδευση ήταν η θεωρία του για την εισαγωγή του παιχνιδιού ως μέσο για τη συμμετοχή των παιδιών σε αυτο-δραστηριότητες για τους σκοπούς της εξωτερίκευσης της εσωτερικής φύσης τους. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Όπως περιγράφεται από τον Dewey, η ερμηνεία του Froebel του παιχνιδιού χαρακτηρίζεται από ελεύθερο παιχνίδι το οποίο επιστρατεύει όλη τη φαντασία του παιδιού, τις σκέψεις, και τις φυσικές κινήσεις ενσωματώνοντας σε μια ικανοποιητική μορφή δικές του εικόνες και εκπαιδευτικό ενδιαφέρον. Ο Dewey συνέχισε την περιγραφή του με την ένδειξη ότι το παιχνίδι χαρακτηρίζει την ψυχική στάση ενός παιδιού και δεν πρέπει να ταυτίζεται με κάτι που εκτελείται στο εξωτερικό. Ως εκ τούτου, το παιδί πρέπει να έχει πλήρη χειραφέτηση από την ανάγκη μετά από κάθε δεδομένη ή να προβλέπεται σύστημα δραστηριοτήτων. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Συνοψίζοντας τις πεποιθήσεις του Froebel σχετικά με το παιχνίδι, ο Dewey κατέληξε στο συμπέρασμα ότι με το παιχνίδι που παράγει αυτενέργεια, ο υπέρτατος στόχος του παιδιού είναι η πληρότητα της ανάπτυξης, η οποία επιφέρει την υλοποίηση της εκκολαπτόμενης δύναμης του και συνεχώς το μεταφέρει από το ένα επίπεδο της εκπαιδευτικής ανάπτυξης σε άλλο. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Για να βοηθήσει τα παιδιά στην ανάπτυξή τους ο Froebel σχεδίασε μια σειρά από εκπαιδευτικά υλικά που ονόμασε «δώρα και τα επαγγέλματα», τα οποία κατέδειξαν ορισμένες σχέσεις και οδήγησαν τα παιδιά σε σύγκριση, δοκιμές, και δημιουργικές δραστηριότητες εξερεύνησης. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Τα υλικά στο δωμάτιο χωρίστηκαν σε δύο κατηγορίες:

Δώρα:

Ήταν αντικείμενα που είχαν καθοριστεί σε μορφή. Ο σκοπός ήταν ότι το παιδί με το παιχνίδι με το αντικείμενο, θα μάθει τη βασική αρχή του αντικείμενου. Ένα δώρο ήταν μια σφαίρα, κύβος ή κύλινδρος που βοήθησε το παιδί να κατανοήσει και να εσωτερικεύουν τις έννοιες του σχήματος, του μεγέθους, και τις σχέσεις τους. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Με τα χρώματα και τον πηλό που τα παιδιά θα μπορούσαν να τα χρησιμοποιήσουν για να κάνουν ό, τι ήθελαν. Μέσα από τα επαγγέλματα , τα παιδιά εξωτερικεύουν τις έννοιες που υπάρχουν μέσα τους . Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Ως εκ τούτου, μέσα από τη δική του αυτενέργεια το παιδί και τη δημιουργική φαντασία, θα αρχίσει να κατανοεί τόσο τις εσωτερικές και εξωτερικές ιδιότητες των πραγμάτων καθώς κινείται μέσα από τα αναπτυξιακά στάδια της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Επαγγέλματα:

Εδώ επιτρέπεται μεγαλύτερη ελευθερία και αποτελούνται από πράγματα , τα οποία τα παιδιά θα μπορούσαν να διαμορφώσουν και να χειριστούν, όπως πηλό, άμμο, χάντρες και κορδόνι. Υπήρχε μια υποκείμενη συμβολική σημασία σε όλα αυτά. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Ο Froebel πίστευε ότι οι γονείς παρείχαν την πρώτη εκπαιδευτική επιρροή στη ζωή ενός παιδιού. Φυσικά, μέσα από τη δημιουργική αυτενέργεια, ένα παιδί θα μιμηθεί εκείνα τα πράγματα που βρίσκονται σε άμεση και πραγματική σχέση με τον ίδιο τα πράγματα που έμαθε μέσω των παρατηρήσεων της καθημερινής οικογενειακής ζωής.

Ο Froebel πιστεύεται ότι παρέχει ένα οικογενειακό περιβάλλον μέσα στο σχολικό περιβάλλον που θα προσφέρει στα παιδιά ευκαιρίες για την αλληλεπίδραση κοινωνικά, μέσα οικείο έδαφος με ένα μη απειλητικό τρόπο. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Εστιάζοντας στο περιβάλλον του σπιτιού τους, τα επαγγέλματα επέτρεψε στο παιδί να αναπτύξει κοινωνικές δεξιότητες αλληλεπίδρασης που θα τον προετοιμάσει για το υψηλότερο επίπεδο σε μεταγενέστερα στάδια ανάπτυξης της εκπαίδευσης. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Το σχολείο είχε σχεδιαστεί για να ικανοποιεί τις ανάγκες του κάθε παιδιού

για:

- Ικανοποίηση της ψυχής . Όλες οι δραστηριότητες είναι παιγνιώδεις.
- Σωματική δραστηριότητα
- Ανάπτυξη των αισθήσεων και της σωματικής επιδεξιότητας
- Δημιουργική έκφραση
- Εξερεύνηση των ιδεών και εννοιών
- Η χαρά του τραγουδιού
- Η εμπειρία της ζωής, μεταξύ άλλων

Το σχολείο του Froebel χαρακτηρίζεται για το παιχνίδι, τραγούδια, ιστορίες, και βιοτεχνίες για να διεγείρει την φαντασία και αναπτύξουν τα παιδιά τις σωματικές και κινητικές δεξιότητες του . Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.1 Το παιδαγωγικό υλικό του Φρίντριχ Φρέμπελ

Ο Φρέμπελ δημιούργησε μια σειρά παιχνιδιών κατάλληλων στη διδασκαλία των μαθηματικών , που ονομάζονται Δώρα. Είναι παιχνίδια που ικανοποιούν ιδιαίτερα τα παιδιά και τα οδηγούν στην απόκτηση ωφέλιμων γνώσεων αγγύστα και ευχάριστα . Αποτελούν το πρώτο παιδαγωγικό υλικό που έφτιαξε παιδαγωγός για να διδάξει τα παιδιά . (Τσολάκη ,2006)

Το υλικό αυτό υπάρχει καταμεμημένο σε 7 σειρές και είναι :

- Η σφαίρα
- Η σφαίρα , ο κύλινδρος και ο κύβος
- Ο κομμένος κύβος σε 8 μικρότερους κύβους
- Ο κομμένος κύβος σε 8 τούβλα
- Ο μεγαλύτερος κομμένος κύβος σε 27 μικρότερους κύβους
- Ο κύβος του πέμπτου δώρου κομμένος σε 27 τούβλα
- 12 ολόκληροι κύβοι , οι 3 κομμένοι σε τέταρτα και οι 12 σε σπόνδυλους και σε τόξα (Τσολάκη ,2006)

Εκτός από τα Δώρα ο Φρέμπελ χρησιμοποιεί τα πλακάκια διαφόρων σχημάτων και χρωμάτων ,τις σχίζες , τα ξυλάκια ,τους χαλκάδες , τα όσπρια ,τα βότσαλα ,τη μουσική ,το ρυθμό. (Τσολάκη ,2006)

Επινοεί και σχεδιάζει τα δώρα σύμβολα κίνησης ηρεμίας και στασιμότητας κατασκευασμένα σε διάφορα μεγέθη. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Η σφαίρα επιλέχτηκε , γιατί είναι το πιο απλό , το πιο συνηθισμένο, το πιο εύκολο σχήμα (κεφάλι ,μήλο, μπάλα). Παίζοντας με αυτή το παιδί μαθαίνει να διακρίνει τα χρώματα ,τα μεγέθη, και καλλιεργεί την παρατηρητικότητα του. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Ο κύλινδρος επιλέχτηκε ,γιατί είναι ένα σχήμα γνωστό από τον άνθρωπο ,τα δένδρα και άλλα αντικείμενα της καθημερινής ζωής. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Ο κύβος σχήμα γνωστό από περιβάλλον (σπίτια ,κουτιά ,έπιπλα) μπορεί να συγκριθεί με τη σφαίρα και να παρατηρήσει το παιδί ομοιότητες και διαφορές. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Με τα δώρα τα παιδιά δημιουργούν διάφορες κατασκευές και τους δίνεται η δυνατότητα να ερευνούν, να συνθέτουν και να διατυπώνουν απορίες. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Τα δώρα είχαν πραγματική φυσική εμφάνιση, αλλά και μια κρυφή συμβολική σημασία. Ήταν να τονώσει το παιδί να φέρει τη θεμελιώδη έννοια που εκπροσωπούνται στην ψυχική συνείδηση. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

2.2 Η ανάπτυξη του παιδιού σε διάφορους τομείς και οι μέθοδοι διδασκαλίας του Φρίντριχ Φρέμπελ

Ο Froebel πίστευε ότι οι άνθρωποι είναι κατ' ουσίαν, παραγωγικοί και δημιουργικοί και η εκπλήρωση έρχεται μέσα από την ανάπτυξη αυτών σε αρμονία με τον Θεό και τον κόσμο. Ως αποτέλεσμα, ο Froebel προσπάθησε να ενθαρρύνει τη δημιουργία εκπαιδευτικών περιβαλλόντων που εμπλέκουν την πρακτική εργασία και την άμεση χρήση των υλικών. Μέσω της εμπλοκής τους με τον κόσμο, η κατανόηση ξεδιπλώνεται. Εξ ου και η σημασία του παιχνιδιού, είναι τόσο δημιουργική δραστηριότητα και μέσα από αυτό τα παιδιά θα συνειδητοποιήσουν τη θέση τους στον κόσμο. Κιαμίλη, κ.ο.(2007)

Ακόμη πίστευε ότι, το παιδί είναι γεμάτο ενέργεια και δράση, το παιχνίδι αντιπροσωπεύει την ενεργητικότητα του, δυναμώνει το σώμα του, εξασκεί τις ικανότητες του, εξωτερικεύει τον ψυχικό του κόσμο και έρχεται σε επαφή με το περιβάλλον. Με το παιχνίδι και την παρατήρηση επιτυγχάνεται η άσκηση των αισθήσεων, ενώ τα πρώτα μαθήματα προσφέρονται στο παιδί με την μορφή τραγουδιού αφού η μουσική θεωρείται έκφραση του. Κιαμίλη, κ.ο.(2007)

Η ανάπτυξη μπορεί να παραχθεί μόνο από την άσκηση ή τη χρήση του σχολείου. Σωματική, διανοητική ή πνευματική. Η αποτελεσματική ανάπτυξη είναι δυνατή μόνον αν η άσκηση προκύπτει από τη δραστηριότητα. (KUMAR,2008)

«Κάθε άτομο πρέπει να αναπτυχθεί μέσα από την, αυτο-ενέργεια σύμφωνα με τον αιώνιο νόμο, καθώς η πλήρης ανάπτυξη έρχεται μόνο με την αυθόρμητη αυτενέργεια». Ο Froebel υποστηρίζει την ισορροπημένη και ενιαία ανάπτυξη του σώματος, του νου και της ψυχής. (KUMAR,2008)

Ο Φρέμπελ διαπίστωσε ότι το παιδί έχει ορμές – ανάγκες, οι οποίες ικανοποιούνται με τη χρήση του κατάλληλου παιδαγωγικού υλικού. Τα μέσα που επινόησε (παιδαγωγικό υλικό) προσπαθούν να βοηθήσουν το παιδί να αναπτυχθεί σταδιακά. Κιαμίλη, κ.ο.(2007)

- Η ορμή για την κίνηση ,την παρατήρηση ,την έρευνα ικανοποιείται με το παιχνίδι.
- Η ορμή για την εργασία ικανοποιείται μέσα στους “παιδικούς κήπους” όπου το παιδί έχει την ευκαιρία να σκάψει, να καλλιεργήσει τα δικά του φυτά να έρθει δηλαδή κοντά στη φύση.
- Η ορμή για την μουσική ικανοποιείται με τα τραγούδια τα οποία πλαισιώνονται με κινήσεις.
- Η ορμή για τη δημιουργία ικανοποιείται με την κατασκευή ,δημιουργία και σύνθεση. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Οι αναπτυξιακοί στόχοι για τα παιδιά του είναι η σωματική ανάπτυξη, η κοινωνική διαγωγή, η εμπειρία της ποσότητας του χώρου, ο έλεγχος της γλώσσας, οι λογοτεχνικές και οι φυσιογνωστικές δραστηριότητες, η μουσική και η τέχνη. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Το σχολείο του Froebel είναι μια μικρογραφία του κράτους για τα παιδιά τα οποία κινούνται ελεύθερα και χαρούμενα φυσικά, με τη δέουσα προσοχή για τον άλλον. Δεν υπάρχουν βιβλία που προβλέπονται. (KUMAR,2008)

Το σύνολο του σχολικού προγράμματος κατάρτισης δίνει έμφαση στην αυτο-έκφραση μέσα από το τραγούδι, την κίνηση και την κατασκευή. Από αυτά τα τρία, το παιδί μαθαίνει αυτόματα την σωστή χρήση της γλώσσας. (KUMAR,2008)

Αλλά αυτές οι τρεις τρόποι έκφρασης δεν είναι γενικά διαχωρισμένες η μία από την άλλη, αλλά συχνά πάνε μαζί, έτσι ώστε η όλη διαδικασία μπορεί να γίνει ένα οργανικό σύνολο. (KUMAR,2008)

Για παράδειγμα, όταν μια ιστορία που λέγεται ή να διαβάζεται, να εκφράζεται σε ένα τραγούδι, δραματοποιημένες κινήσεις και χειρονομίες και τελικά σε εργασίες σε μπλοκ, χαρτί, πηλό, σχέδιο ή άλλο υλικό. (KUMAR,2008)

Μέσα από μια τέτοια διαδικασία, "οι σκέψεις διεγείρονται, η φαντασία, τα χέρια και τα μάτια οι μύες συντονίζονται και ο ηθικός χαρακτήρας, ενισχύεται. (KUMAR,2008)

2.3 Το παιχνίδι ως τρόπος μάθησης

Ο παιδαγωγός του δέκατου ένατου αιώνα Φρίντριχ Φρέμπελ, θεωρούσε το παιχνίδι σαν ένα τρόπο μάθησης: πίστευε πως οι γονείς έπρεπε να παρέχουν εμπειρίες και υλικά που θα βοηθούσαν τα παιδιά να κατανοήσουν τον κόσμο, αλλά και τον εαυτό τους. (KUMAR,2008)

Έτσι, όπως λέει ο Φρέμπελ, "το παιχνίδι δεν είναι κάτι κοινότοπο, αλλά μια πολύ σοβαρή και σημαντική ενασχόληση". Όταν λογαριάζουμε πόσο βοηθάει το παιδί να μάθει να κυριαρχεί στον κόσμο του, κατανοούμε αυτούς που λένε, συχνά, ότι "το παιχνίδι είναι το επάγγελμα του παιδιού". Παρ' όλα αυτά, μόλο που οπωσδήποτε πρέπει να ασχολούμαστε πολύ σοβαρά με το παιχνίδι, οι γονείς κινδυνεύουν να χάσουν το αληθινό νόημα αν επικεντρώσουν όλο το ενδιαφέρον τους στη σημασία και το σκοπό του παιχνιδιού. Καλύτερα να εστιάζουμε την προσοχή μας στη χαρά που προσφέρει: τα παιδιά παίζουν επειδή τους αρέσει το παιχνίδι. Αν κρατήσουμε αυτό στο μυαλό μας, όλα τα άλλα θα έρθουν φυσιολογικά. (KUMAR,2008)

"Το παιχνίδι είναι η πιο αγνή πιο πνευματική δραστηριότητα του ανθρώπου, χαρακτηριστικό της ανθρώπινης ζωής. Δίνει, ως εκ τούτου, τη χαρά, την ευχαρίστηση, την εσωτερική και εξωτερική ανάπαυση, ειρήνη με τον κόσμο. Κατέχει την πηγή όλων αυτών. - Froebel "

Καθ' όλη την εκπαιδευτική ιστορία, φιλόσοφοι έχουν παλέψει με την κατανόηση των ερωτήσεων και των προβλημάτων που σχετίζονται με την εκπαίδευση των παιδιών. Ιστορικά, πολλοί πρόωμοι εκπαιδευτικοί υποστήριξαν την ιδέα ότι τα παιδιά θα πρέπει να εκπαιδεύονται όσο το δυνατόν συντομότερα για να γίνουν παραγωγικά μέλη της ευρύτερης κοινωνίας, έτσι ώστε η πολιτιστική κληρονομιά της κοινωνίας θα μπορούσε να διατηρηθεί από γενιά σε γενιά. Αυτή η πολιτιστική θεωρία ήταν διαδεδομένη σε όλη την εκπαιδευτική ιστορία του κόσμου. (KUMAR,2008)

Πολλοί εκπαιδευτικοί μεταρρυθμιστές αντιτάχθηκαν στην πολιτισμική θεωρία μέσω της πεποίθησης τους ότι η παιδική ηλικία είναι μια σημαντική περίοδος της ανθρώπινης ανάπτυξης, και ότι οι ενήλικες δεν πρέπει να επιβάλλουν τις απόψεις και τους τρόπους τους στα μικρά παιδιά. (KUMAR,2008)

Υπάρχει μια θεωρία, η οποία αναφέρει ότι ένα παιδί καταλαβαίνει τις ανάγκες και τους στόχους του, ενώ παίζει. Γι' αυτό είναι πολύ σημαντικό να διδάξουμε τα παιδιά με τη μέθοδο του παιχνιδιού. Έχει αποδειχθεί ότι ενώ παίζουν παιχνίδια τα παιδιά έχουν τη μέγιστη αποτελεσματικότητα της μάθησης. Ενώ παίζουν παιχνίδια του περιβάλλοντος είναι πολύ χαλαρά, αυτό κάνει τη μάθηση ενδιαφέρουσα και διασκεδαστική. Αυτή είναι η πιο επιθυμητή μέθοδος εκμάθησης για τα παιδιά. (KUMAR,2008)

Η άτυπη και ελεύθερη ατμόσφαιρα δίνει στα παιδιά την ευκαιρία να μάθουν τις έννοιες, τις ιδέες, τα μαθηματικά, ακόμα και τη γλώσσα. Τα παιχνίδια μπορεί μερικές φορές να είναι η ρίζα των μαθηματικών εννοιών. Έτσι, με τον τρόπο που παίζουν τα παιχνίδια μεθοδολογία και συσκευές, όπως τα πούλια μαγικών τετραγώνων, πάζλ και δομικά στοιχεία που χρησιμοποιούνται για να κάνουν τη διδασκαλία και τη μάθηση μια αξέχαστη εμπειρία για τους εκπαιδευόμενους. (KUMAR,2008)

Σχετικά με το παιχνίδι, ο Froebel παρατήρησε, "Το παιχνίδι είναι η χαρακτηριστική δραστηριότητα της παιδικής ηλικίας. Πρόκειται για το υψηλότερο στάδιο ανάπτυξης του παιδιού, της ανθρώπινης ανάπτυξης για την περίοδο αυτή, για να είναι η αυτο-ενεργή εκπροσώπηση ή η εσωτερική εκπροσώπηση του εσωτερικού εντύπου, της εσωτερικής αναγκαιότητας και ώθησης. (KUMAR,2008)

Το παιχνίδι είναι η πιο αγνή, πιο πνευματική δραστηριότητα του ανθρώπου σε αυτό το στάδιο και την ίδια στιγμή, χαρακτηριστικό της ανθρώπινης ζωής ως σύνολο του εσωτερικού, φυσική ζωή στον άνθρωπο και όλα τα πράγματα. Δίνει, ως εκ τούτου, τη χαρά, την ελευθερία, την ευχαρίστηση, την εσωτερική και εξωτερική ηρεμία και την ειρήνη με τον κόσμο. Είναι μέσα από το παιχνίδι ότι το παιδί αποκαλύπτει τον πραγματικό του εαυτό και δείχνει σαφώς τα ενδιαφέροντά. (KUMAR,2008)

Ο ίδιος χρησιμοποιεί το παιχνίδι για την καλλιέργεια της παιδικής δράσης, το αίσθημα και τη σκέψη. Το θάρρος, το ένστικτο και το κίνητρο αναπτύσσονται επίσης μέσα από το παιχνίδι. Αλλά όλες οι δραστηριότητες παιχνιδιού του Froebel είναι πολύ καλά κατευθυνόμενες και καθοδηγούμενες από τον δάσκαλο. (KUMAR,2008)

Τα δώρα ξεκίνησαν με την απλή αδιαφοροποίητο σφαίρα ή έναν κύκλο και κινήθηκαν σε πιο πολύπλοκα αντικείμενα. Σύμφωνα με την αρχή της ιδεαλιστικής σύνθεσης των αντιθέτων, ο κύλινδρος αντιπροσώπευε την ένταξη της σφαίρας και του κύβου. (KUMAR,2008)

Οι κύβοι και τις υποδιαίρεσεις τους ήταν δομικά στοιχεία ,τα παιδιά θα μπορούσαν να τα χρησιμοποιήσουν για να δημιουργήσουν γεωμετρικά και αρχιτεκτονικά σχέδια. Χρησιμοποιώντας τα ραβδιά και τα δαχτυλίδια για να εντοπίζουν τα σχέδια σε χαρτί, τα παιδιά ασκούν τους μύες του χεριού, συντονισμένες κινήσεις του χεριού και ματιού, και κάνουν τα πρώτα βήματα προς την κατάρτιση και αργότερα γραπτώς.

Αντικείμενα, όπως χαρτί, μολύβια, ξύλο, άμμο, πηλό , άχυρο, και μπαστούνια για χρήση σε εποικοδομητικές δραστηριότητες. (KUMAR,2008)

Στις δραστηριότητες περιλαμβάνονται παιχνίδια, τραγούδια και ιστορίες που έχουν σχεδιαστεί για να βοηθήσουν την αισθητική , τη σωματική ανάπτυξη και την κοινωνικοποίηση. (KUMAR,2008)

Το παιχνίδι κάνει το δύσκολο και βαρετό έργο, ευχάριστο σ' αυτόν που παίζει, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι παραμελεί την πραγματική δουλειά . (KUMAR,2008)

- Το παιχνίδι είναι μια φυσική διαδικασία για τα παιδιά.
- Έτσι, ένα παιδί εμπλέκει ενεργά σε αυτό.
- Παίρνει ευχαρίστηση και ικανοποίηση.
- Επίσης, η μάθηση λαμβάνει χώρα με φυσικό τρόπο μέσω του παιχνιδιού.
- δίνεται ευκαιρία σε ένα παιδί για την πλήρη συμμετοχή σε αυτή τη μέθοδο.
- Αναπτύσσει όχι μόνο την ικανότητα της γνώσης των παιδιών, αλλά και φέρνει ικανοποίηση στο γνωστικό τους επίπεδο .
- ανοίγει το δρόμο για την αυτο-πειθαρχία
- Δίνει περισσότερες ευκαιρίες για μάθηση των παιδιών με την αντίληψη και το μυαλό. (KUMAR,2008)

Ο καλός σχεδιασμός και οι προσπάθειες του δασκάλου κάνει την εφαρμογή αυτής της μεθόδου να είναι επιτυχημένη. (KUMAR,2008)

Αρχές της μεθόδου του παιγνιδιού

- διεγείρει τη δημιουργική ικανότητα και αυτοέκφραση
- Το σύστημα είναι προσανατολισμένο , εξυπηρετεί το σχολείο ως ένα δεύτερο σπίτι για τα παιδιά.
- Οι ανάγκες των παιδιών πρέπει να πληρούνται και αυξάνονται.
- Δεν περιορίζει το χάσμα μεταξύ των παιδιών και των δασκάλων.
- Δημιουργεί περιβάλλον μάθησης.
- Βοηθά να παρατείνει την ικανότητα της μνήμης.
- Παρέχει ευκαιρίες σε όλα τα παιδιά να συμμετέχουν.
- Ως εκ τούτου, ο δάσκαλος πρέπει να καλύψει τις ανάγκες του κάθε παιδιού και να ενεργήσει αναλόγως στην τάξη. (KUMAR,2008)

2.4 Διδασκαλία μέσα από τα δώρα , επαγγέλματα και τα τραγούδια.

2.4 .α Διδασκαλία μέσα από τα δώρα ,και τα επαγγέλματα

Τα δώρα και τα επαγγέλματα του Froebel είναι η πιο σημαντική συμβολή στη μεθοδολογία της εκπαίδευσης του νηπιαγωγείου. Τα δώρα είναι απλά εκπαιδευτικά παιχνίδια τα οποία παρουσιάζονται στο παιδί σε μια συγκεκριμένη σειρά .

(KUMAR,2008)

Το παιδί έχει την ελευθερία να τα χειριστεί με οποιονδήποτε τρόπο, αυτό επιθυμεί, ενώ τα επαγγέλματα αποτελούν δραστηριότητες που προτείνονται από αυτό το υλικό.

(KUMAR,2008)

Τα δώρα είναι σε σχήμα ξύλινες μπάλες σε διάφορα χρώματα, ξύλινα σφαίρες, κύβοι και κύλινδροι των διαφορετικών τύπων και μεγεθών. Πρόσθετα δώρα είναι με τη μορφή των ξύλινων τετράγωνα, τρίγωνα, τραπέζια, ραβδιά και δαχτυλίδια.

(KUMAR,2008)

Τα επαγγέλματα περιλαμβάνουν δραστηριότητες όπως οι κατασκευές με χαρτί, πηλό, ξύλο και τα υλικά. (KUMAR,2008)

Μπορεί, ωστόσο, να σημειωθεί ότι τα δώρα και τα επαγγέλματα έχουν ένα καθορισμένο σκοπό πίσω τους. Θα εκπαιδεύσουν τις αισθήσεις της όρασης και της αφής. Μπορούν επίσης να αναπτύξουν τον αριθμό ,τη λογική και την καλλιτεχνική συνείδηση. (KUMAR,2008)

Με τον τρόπο αυτό θα διευκολυνθεί η περαιτέρω εκπαίδευση στην Άλγεβρα, Γεωμετρία, Τριγωνομετρία και σχέδιο. (KUMAR,2008)

2.4.β .Διδασκαλία μέσα από τα τραγούδια.

Στο Νηπιαγωγείο, η εκπαίδευση γενικά μεταδίδεται μέσα από τα τραγούδια. Είναι, ως εκ τούτου, ότι τα τραγούδια περιλαμβάνονται στο ημερήσιο πρόγραμμα του σχολείου. Όλα τα τραγούδια, που επιλέγονται και περιλαμβάνονται από το Froebel, είναι για τα κοινά αντικείμενα της ζωής. (KUMAR,2008)

Αφορούν τα παιχνίδια , το φυτώριο και να ικανοποιήσει κάποια σωματική, πνευματική ή ηθική ανάγκη των παιδιών. Αυτά διατάσσονται σύμφωνα με την ανάπτυξη του παιδιού. (KUMAR,2008)

Κάθε τέτοιο τραγούδι έχει τρία μέρη

- (i) ένα σύνθημα για την καθοδήγηση της μητέρας
- (ii) ένας στίχος τραγουδιού για το παιδί
- (iii) μια εικόνα που απεικονίζει το στίχο.

Ο κύριος στόχος είναι να μπορέσει το παιδί να χρησιμοποιήσει τις αισθήσεις του, τα άκρα και τους μυς και να το κάνει να εξοικειωθεί με τα αντικείμενα, γύρω του. (KUMAR,2008)

2.4.γ. Άλλα μαθήματα του προγράμματος σπουδών

Εκτός από αυθόρμητες δραστηριότητες αυτενέργειας και το παιχνίδι, ο Froebel συνέστησε επίσης τη χειρωνακτική εργασία, μελέτη της φύσης, των φυσικών επιστημών, γλωσσών, τέχνης και της θρησκευτικής διδασκαλίας. (KUMAR,2008)

Σχετικά με την ένταξη της χειρωνακτικής εργασίας, ο Froebel λέει, η σχολαστική εκπαίδευση της εποχής μας οδηγεί τα παιδιά στην νωθρότητα και την τεμπελιά και ένα τεράστιο ποσό του ανθρώπινου ισχύος παραμένει υπανάπτυκτο και χάνεται. (KUMAR,2008)

Χειρωνακτική εργασία είναι η απαραίτητη προϋπόθεση για την υλοποίηση της προσωπικότητας του μαθητή. Μέσα από αυτό, έρχεται στον εαυτό του η μελέτη της φύσης, δημιουργεί μια αίσθηση θαυμασμού στο μυαλό των παιδιών για το έργο του Θεού και, ως εκ τούτου, πίστευε ότι θα οδηγήσει στη θρησκευτική ανάταση και πνευματική διορατικότητα. (KUMAR,2008)

Φυσικές επιστήμες όπως τα μαθηματικά, η οποία δίνει μια εικόνα για τους νόμους που διέπουν τον άνθρωπο . Καλλιτεχνικές δραστηριότητες όπως το τραγούδι, ζωγραφική, πηλό μοντελοποίηση, ξύλο-εργασίας και δέρμα-εργασίας παρέχει ευκαιρίες για έκφραση σε αυτές τις εξωτερικές μορφές .(KUMAR,2008)

2.5 Διαφορές ανάμεσα στην εργασία και το παιχνίδι:

Η εργασία και παιχνίδι είναι οι δύο διαφορετικές έννοιες. Ότι είναι το «έργο» για ένα άτομο μπορεί να είναι «παιχνίδι» για ένα άλλο.

Η διατήρηση ενός κήπου για παράδειγμα είναι το έργο ενός κηπουρό για τη διαβίωσή του. Το ίδιο το έργο γίνεται χόμπι για μια γυναίκα ,στο σπίτι για να ανακουφίσει την ψυχική ένταση της. Βασικά, και οι δύο δραστηριότητες παραμένουν οι ίδιες. Το έργο είναι η ίδιο για τον κηπουρό και τη νοικοκυρά.

Χαρακτηριστικά της εργασίας

- Θεωρείται δύσκολο.
- Είναι πιεζόμενη από τους άλλους.
- Η σωματική δουλειά φέρνει κούραση.
περισσότερη συγκέντρωση για το έργο που κάνει κουρασμένος.
- Θα ελέγχεται.

Χαρακτηριστικά του παιχνιδιού

- Δίνει χαρά.
- εθελοντική αποδοχή με τη συμμετοχή
- η σωματική εργασία μετατρέπεται σε μια απολαυστική εμπειρία
περισσότερη συγκέντρωση, αλλά δεν υπάρχει κούραση
- Υπάρχει περισσότερη ελευθερία
- ένα διεγερτικό που αποτελείται από χαρά και ικανοποίηση είναι το βασικό του παιχνιδιού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3.1 Το σχολείο και η παιδαγωγική του Φρίντριχ Φρέμπελ

Ο Froebel, έδωσε μεγάλη σημασία στην εκπαίδευση στην αρχή της ζωής του παιδιού. Σκέφτηκε ότι αν η εκπαίδευση του παιδιού στα προ-σχολικά έτη δεν ήταν σωστή, το παιδί θα αντιμετώπιζε προβλήματα κατά τη σχολική εκπαίδευση. (KUMAR,2008)

Αυτό τον οδήγησε να δημιουργήσει ένα σχολείο για τα μικρά παιδιά ηλικίας μεταξύ τριών και επτά. Το σχολείο ονομάστηκε «νηπιαγωγείο» ή ο κήπος των παιδιών. Τα κύρια χαρακτηριστικά του νηπιαγωγείου είναι:

(I) Αυτο-Δραστηριότητα

Η Αυτο-δραστηριότητα είναι αυθόρμητη δραστηριότητα κατά την οποία το παιδί διενεργεί με τη δική του παρόρμηση και τα κίνητρά του. Τέτοια δραστηριότητα κατευθύνει την ανάπτυξη του παιδιού κατά μήκος των γραμμών της φυλετικής ανάπτυξης. Γι 'αυτό συγχωνεύει το ιδιαίτερο πνεύμα με το πνεύμα της ανθρωπότητας. (KUMAR,2008)

Αυτενέργεια, στην πραγματικότητα, είναι η αυτο-πραγμάτωση μέσα από το οποίο το παιδί μαθαίνει για τη δική του φύση, καθώς και τη ζωή γύρω του. (KUMAR,2008)

Έτσι, με την αυτενέργεια όχι μόνο γεμίζει το κενό μεταξύ της γνώσης και της δράσης, αλλά και δίνει τη χαρά, την ελευθερία, την ευχαρίστηση και την ειρήνη του μυαλού. Η αυτενέργεια προωθείται μέσα από το τραγούδι, τις κινήσεις και τις κατασκευές. (KUMAR,2008)

(Ii) Δημιουργικότητα

Το παιδί είναι δημιουργικό από τη φύση. Αν του δοθεί κάποιο υλικό, θα προσπαθήσει ταυτόχρονα να δημιουργήσει νέες μορφές και συνδυασμούς με αυτό το υλικό. «Δεδομένου ότι ο Θεός δημιούργησε τον άνθρωπο κατ'εικόνα του, ο άνθρωπος θα πρέπει επίσης να δημιουργήσει και να φέρει στο προσκήνιο σαν τον Θεό," (KUMAR,2008)

Ο Froebel πιστεύει επίσης ότι το μυαλό, η ψυχή του κάθε ανθρώπου και το χέρι είναι άρρηκτα συνδεδεμένα, αν και είναι ανεξάρτητα τμήματα του. (KUMAR,2008)

Το μυαλό και η ψυχή να εκφραστούν μέσω της σωματικής δραστηριότητας και της έκφρασης. Είναι, ως εκ τούτου, ότι η σκέψη πρέπει να εκφραστεί, αλλιώς η εκπαίδευση θα παραμείνει αντιπαραγωγική. (KUMAR,2008)

(Iii) Κοινωνικής Συμμετοχής

Ο Froebel πιστεύει ότι ο άνθρωπος είναι ουσιαστικά ένα κοινωνικό ζώο από τη φύση. (KUMAR,2008)

Έτσι, σε αντίθεση με τον Rousseau, τόνισε την κοινωνική διάσταση της εκπαίδευσης και υποστήριξε ότι το σπίτι, το σχολείο, η εκκλησία και το κράτος, πρέπει να προσφέρουν ευκαιρίες στα παιδιά για κοινωνική συμμετοχή. (KUMAR,2008)

Με τη συμμετοχή τους σε δραστηριότητες συνεργασίας, το παιδί δεν πετυχαίνει μόνο τη σωματική άσκηση, αλλά και πνευματική, κοινωνική και ηθική εκπαίδευση. (KUMAR,2008)

Το περιβάλλον θα πρέπει να :

- είναι φυσικό, ασφαλές, αλλά να προκαλεί διανοητικά, προωθώντας την περιέργεια, την έρευνα, να έχει αισθητήρια ερεθίσματα και αισθητική ευαισθητοποίηση
- συνδυάζει εσωτερικούς και εξωτερικούς χώρους
- παρέχει δωρεάν πρόσβαση σε ένα πλούσιο φάσμα των υλικών που προωθούν ανοιχτές ευκαιρίες για παιχνίδι, την εκπροσώπηση και τη δημιουργικότητα
- αναδεικνύει το φυτώριο ,να είναι αναπόσπαστο μέρος της κοινότητας που υπηρετεί, σε στενή συνεργασία με τους γονείς και άλλους ειδικευμένους ενήλικες
- να είναι εκπαιδευτικού χαρακτήρα και όχι απλώς διασκεδαστικό
- προωθεί την αλληλεξάρτηση, καθώς και την ανεξαρτησία, την κοινότητα, καθώς και την ατομικότητα και την ευθύνη, καθώς και την ελευθερία (KUMAR,2008)

Η παιδαγωγική του Φρίντριχ Φρέμπελ

Η βασική παιδαγωγική θέση του Φρέμπελ ήταν ότι μέσω του νηπιαγωγείου μπορούμε να ανανεώσουμε την εξαφανιζόμενη δύναμη αγωγής της οικογένειας . Το νηπιαγωγείο πρέπει να γίνει παιδαγωγικός χώρος εκπαίδευσης και συνάντησης για τις μητέρες ,τις νηπιαγωγούς και τα παιδιά . Το σύνθημα του Φρέμπελ ήταν << αφήστε τα παιδιά να ζήσουν >> , όπου το παιχνίδι μετατρέπεται το κύριο μέσο για την επιτυχή συνύπαρξη ενηλίκων και παιδιών. (Πανταζής-Σακελλαρίου ., 2005)

Οι βασικές έννοιες στην παιδαγωγική του Φρέμπελ είναι << η ολόπλευρη και η αρμονική ανάπτυξη >> του ανθρώπου (παιδιού).(Πανταζής-Σακελλαρίου ., 2005)

Μια παιδαγωγική που περιλαμβάνει

- γνώση και τα κατάλληλα προσόντα των επαγγελματιών για την πρόωμη παιδική ηλικία
- εξειδικευμένο προσωπικό για τα παιδιά, για να υποστηρίξουν την αποτελεσματική ανάπτυξη, τη μάθηση και τη διδασκαλία
- συνειδητοποίηση ότι η εκπαίδευση αφορά όλες τις δυνατότητες του κάθε παιδιού: ευφάνταστη, δημιουργική, συμβολική, γλωσσικές, μαθηματικές ασκήσεις, μουσική, αισθητική, επιστημονική, σωματική, κοινωνική, ηθική, πολιτιστική και πνευματική άσκηση
- γονείς / κηδεμόνες και τους εκπαιδευτικούς που εργάζονται σε αρμονία και συνεργασία
- δραστηριότητες και εμπειρίες που έχουν σκοπό και νόημα για το παιδί , και αφορούν τη χαρά, συγκέντρωση, την ενότητα και την ικανοποίηση
- μια ολιστική προσέγγιση στη μάθηση η οποία αναγνωρίζει τα παιδιά ως ενεργά, το συναίσθημα και τη σκέψη των ανθρώπων, βλέποντας τα σχέδια και κάνοντας συνδέσεις
- ενθάρρυνση και όχι την τιμωρία (Πανταζής-Σακελλαρίου ., 2005)

3.2 Ο ρόλος του παιδαγωγού στο εκπαιδευτικό σύστημα του Φρίντριχ Φρέμπελ

Ο σπουδαιότερος παράγοντας για την προσαρμογή των παιδιών είναι, χωρίς αμφιβολία, ο παιδαγωγός, ο οποίος φέρει μεγάλη ευθύνη για την κοινωνικοποίηση των παιδιών. (KUMAR,2008)

Πρέπει να γνωρίζει ότι η εφαρμογή της επιστήμης στην τεχνολογία αλλάζει με γρήγορο ρυθμό την όψη του κόσμου στον οποίο θα ζήσει το παιδί, γι' αυτό πρέπει να είναι ικανός στο να βοηθήσει το παιδί να καταλάβει το επιστημονικό και τεχνικό περιβάλλον και να μπορεί να προσαρμόζεται στις αλλαγές. (KUMAR,2008)

Ο παιδαγωγός πρέπει να βοηθήσει το νήπιο να αποκτήσει εμπιστοσύνη στον εαυτό του και στις δραστηριότητές του, να προάγει την κοινωνικότητα, την αυτονομία και τις αυξημένες ικανότητες της συναισθηματικής προσαρμογής του, να διευρύνει τις γνώσεις του για το περιβάλλον, να του προσφέρει αισθητικές εμπειρίες και να αναπτύξει τις διανοητικές ικανότητες του παιδιού παρέχοντας δυνατότητες έρευνας, παρατήρησης, ανάλυσης, σύνθεσης και δημιουργίας. (KUMAR,2008)

Ανάλογη σπουδαιότητα με τα παραπάνω έχει η ανάπτυξη στο παιδί του συντροφικού πνεύματος και της αλληλεγγύης. Ο ρόλος του δασκάλου στο νηπιαγωγείο είναι ως κηπουρός, του οποίου αρμοδιότητα είναι να φροντίσει τα νεαρά φυτά (μικρά παιδιά), να αναπτυχθούν σύμφωνα με τη δική τους φυσική πορεία ανάπτυξης. (KUMAR,2008)

Ο Froebel συγκρίνει τα μικρά παιδιά με την καλλιέργεια φυτών και, ως εκ τούτου, ζητά από τους καθηγητές να αφήσουμε τα παιδιά να μεγαλώσουν και να αναπτυχθούν σύμφωνα με τα φυσικά τους χαρίσματα. (KUMAR,2008)

Η ανάπτυξη και ο σχηματισμός του συνόλου του καθενός για τη μελλοντική ζωή περιέχεται στην αρχή της ύπαρξής του. Έτσι, ο δάσκαλος δεν πρέπει να στρεβλώνει τους φυσικούς πόρους, τις αρμοδιότητες και τις τάσεις των παιδιών με αδικαιολόγητη και εσκεμμένη παρέμβαση στις δραστηριότητές τους. (KUMAR,2008)

Ο δάσκαλος είναι απλά για να ανακατευθύνει την ανάπτυξη του παιδιού στη φυσική κατεύθυνση, όταν αισθάνεται ότι το παιδί πηγαίνει στραβά. (KUMAR,2008)

Πίστευε ότι οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα σεβαστοί άνθρωποι με αξίες που τα παιδιά θα πρέπει να μιμηθούν. Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει επίσης να είναι ευαίσθητος, ανοιχτός και εύκολα προσιτός άνθρωπος. (KUMAR,2008)

Ο Froebel πίστευε ότι οι εκπαιδευτικοί πρέπει να σέβονται την ιερότητα της ανάπτυξης του παιδιού:

Παραχωρούμε το χώρο και το χρόνο για τα νεαρά φυτά , επειδή γνωρίζουμε ότι, μόνο έτσι θα αναπτυχθούν σωστά και καλά. Αποφεύγουμε τις αυθαίρετες επεμβάσεις στην ανάπτυξή τους, γιατί είναι γνωστό ότι η αντίθετη πρακτική θα διαταράξει το καθαρό ξεδίπλωμα και την υγιή ανάπτυξη τους. (KUMAR,2008)

Ο υπεύθυνος εκπαιδευτικός θα πρέπει να προσπαθήσει να αναγνωρίσει την ανάπτυξη του κάθε παιδιού σε ατομικό επίπεδο, έτσι ώστε να παρέχονται απαραίτητα υλικά και δραστηριότητες για την τόνωση της ανάπτυξης. (KUMAR,2008)

Ο Froebel πίστευε ότι η μίμηση θα συμβεί αναπόφευκτα, αλλά θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί μόνο από το δάσκαλο ως μέσο για την υποστήριξη τους στη διαμόρφωση των δικών τους διδακτικών εννοιών.(KUMAR,2008)

3.2 .1 Ο ρόλος του παιδαγωγού στην μέθοδο του παιχνιδιού

Στις αρχές του εικοστού πρώτου αιώνα, οι νηπιαγωγοί συνεχίζουν να δίνουν έμφαση στις ιδέες του Froebel , για να αναπτύξουν την κοινωνική πλευρά της φύσης του παιδιού και την αίσθηση της ετοιμότητας για μάθηση. Το σημαντικό αποτέλεσμα για το παιδί στο νηπιαγωγείο είναι η ετοιμότητα για την πνευματική μάθηση που θα έρθει αργότερα στην εκπαιδευτική καριέρα του .

- Η δημιουργική ικανότητα του δασκάλου συμβάλλει στην ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων μάθησης και εφικτό κλίμα στην τάξη.
- Το μαθησιακό περιβάλλον πρέπει να κάνει τα παιδιά αισθάνονται ότι η μάθηση είναι μια χαρούμενη εμπειρία.
- σχετικό υλικό διδασκαλίας μάθησης πρέπει να παρασκευάζεται μετά το σχεδιασμό των δραστηριοτήτων μάθησης.
- Οι μαθησιακές δραστηριότητες θα πρέπει να διοργανώνονται από την απλή ιδέα για συγκρότηση.
- Κατά τη διαδικασία της μάθησης, ο εκπαιδευτικός πρέπει να είναι ένας οδηγός, ο επόπτης και ένας ηγέτης για τους εκπαιδευόμενους.
- Αξιολόγηση των μαθητών πρέπει να επιτευχθεί μέσω του παιχνιδιού.
- Η αξιολόγηση δεν πρέπει να αγνοηθεί.
- «Παίζοντας» είναι το κυρίαρχο στοιχείο σε αυτή τη μέθοδο.
- Αναζωογονεί τα παιδιά στην κλίση τους.
- Ενισχύει τις ικανότητες μάθησης.
- Έτσι, αυτό είναι το καθήκον ενός ταλαντούχου δασκάλου να κάνει χρήση τις καλύτερες πτυχές αυτής της μεθόδου να παίζουν στο υψηλότερο επίπεδο της διδασκαλίας και της μάθησης.

3.3 Αξιολόγηση του έργου του Φρίντριχ Φρέμπελ

Όπως συμβαίνει με μια καινούργια επιστημονική ιδέα , οι ιδέες του Φρέμπελ αντικρίζουν αντιλεγόμενες απόψεις ,ιδίως μετά την εμφάνιση της μεθόδου Μοντεσσόρι. (Δήμας,2010)

Βέβαια , όλοι οι παιδαγωγοί συγκλίνουν στη θέση ότι το παιδαγωγικό σύστημα του Φρέμπελ παρουσιάζει βασικά πλεονεκτήματα ως προς τη μέθοδο της αγωγής με το παιχνίδι , την εφαρμογή της αρχής της αυτενέργειας και τη χειροτεχνική ενασχόληση. (Δήμας ,2010)

Όμως καταλογίζουν στη μέθοδο αυτή αγωγής αρκετές αδυναμίες όπως :

Α) ότι η μέθοδος είναι πολύ γεωμετρική :το παιδί στους <<νηπιακούς σταθμούς>> ασχολείται με σφαίρες , κύβους ,κυλίνδρους , οπότε περιορίζεται αναγκαστικά στο γεωμετρικό λεξιλόγιο . (Δήμας ,2010)

Β) η μέθοδος του Φρέμπελ ήταν το αποτέλεσμα της φιλοσοφικής κοσμοθεωρίας της εποχής που έζησε , η οποία δεν ισχύει σήμερα . (Δήμας ,2010)

Γ) δεν αφιερώνει ικανό χρόνο για τη μόρφωση της <<καρδιάς>> του μικρού παιδιού ,παρόλο που ο θεμελιώδης στόχος της είναι ηθικο-θρησκευτικός. (Δήμας ,2010)

Δ) η μέθοδος αυτή αποκλείει τη μύηση των παιδιών ηλικίας 5- 6 ετών στην ανάγνωση, στη γραφή και στην αριθμητική . (Δήμας ,2010)

Παρά τα μειονεκτήματα της μεθόδου αυτής όλοι οι παιδαγωγοί του 19^{ου} και του 20^{ου} αιώνα μίλησαν επαινετικά για το σύστημα του Φρέμπελ , τον οποίο θεωρούσαν πρόδρομο της οργάνωσης των προσχολικών ιδρυμάτων . (Δήμας ,2010)

Ο Φρέμπελ είναι πρωτοπόρος στις παιδαγωγικές του ιδέες για την εποχή του για τους εξής λόγους : (Δήμας ,2010)

- Εισήγαγε στην πράξη μια αρχή ,που παραμένει ως σήμερα ακμαία στην παιδαγωγική επιστήμη , την αρχή της αυτενέργειας. (Δήμας ,2010)
- Αντιμετώπισε το παιδί ως αναπόσπαστο μέλος της κοινωνικής ομάδας , γι'αυτό επιδίωξε να το μορφώσει . (Δήμας ,2010)
- Ικανοποιεί τη φυσική τάση του σώματος με τις γυμναστικές ασκήσεις , που συντελούν στην ανάπτυξη των μελών του . (Δήμας ,2010)
- Ασκεί τις αισθήσεις και συμβάλει στην επιδεξιότητα του χεριού προετοιμάζοντας το παιδί για τις πλαστικές τέχνες . (Δήμας ,2010)
- Αναπτύσσει τις καλλιτεχνικές διαθέσεις του παιδιού με τις κατασκευές των έργων . (Δήμας ,2010)
- Ικανοποιεί την έμφυτη περιέργεια του παιδιού , εξασκώντας το στην παρατήρηση , έρευνα και σύγκριση . (Δήμας ,2010)
- Συντελεί με τα παιχνίδια και τα τραγούδια στην ανάπτυξη των συναισθημάτων και της καλαισθησίας . (Δήμας ,2010)
- Θεραπεύει την κυριότερη από τις ανθρώπινες ανάγκες :την αναζήτηση της αιτίας του παντός , του Θεού .(Δήμας ,2010)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4.1 Η Βιογραφία της μεγάλης παιδαγωγού Μαρίας Μοντεσσόρι

Η Μαρία Θέκλα Αρτεμισία Μοντεσσόρι (Maria Tecla Artemisia Montessori) της οποίας η προσωπικότητα και το έργο αποτελούν σημαντικό σταθμό στη μελέτη της σύγχρονης παιδαγωγικής σκέψης γεννήθηκε στις 31 Αυγούστου 1870 στο Κιαραβάλε, ένα χωριό πλησίον της Αγκώνας. Ο πατέρας της Αλεσάντρο Μοντεσσόρι ήταν υπάλληλος του Υπουργείου Οικονομικών και διηύθυνε ένα κρατικό καπνεργοστάσιο και η μητέρα της Ρενίλντε Στοπάνι ήταν μία ιδιαίτερα μορφωμένη νοικοκυρά.

Η Μαρία σε ηλικία τριών ετών μετακόμισε με την οικογένειά της στη Φλωρεντία και το 1875 στη Ρώμη, λόγω της δουλειάς του πατέρα της. Τον επόμενο χρόνο πήγε στο δημοτικό σχολείο, από το οποίο αποφοίτησε το 1883 με ιδιαίτερες επιδόσεις στο μάθημα των Οικιακών. Το 1883 γράφτηκε στο Τεχνικό Σχολείο «Μικελάντζελο Μπουοναρότι», όπου διδάχτηκε ιταλικά, μαθηματικά, λογιστικά, ιστορία και γεωγραφία. Το 1886 συνέχισε τις σπουδές της στο Τεχνικό Σχολείο «Λεονάρντο Ντα Βίντσι», όπου διδάχθηκε ιταλικά, μαθηματικά, ιστορία, γεωγραφία, γεωμετρία, γραμμικό και ελεύθερο σχέδιο, φυσική, χημεία, ζωολογία, φυτολογία και ξένες γλώσσες.

Αποφοίτησε το 1890 με δίπλωμα στη φυσική και τα μαθηματικά και τον ίδιο χρόνο επιχείρησε να γραφτεί στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου «Λα Σαπιέντσα» της Ρώμης, μία ασυνήθιστη επιλογή για γυναίκα της εποχής της. Δεν έγινε δεκτή αμέσως και παρακολούθησε ένα πρόγραμμα σπουδών που περιελάμβανε φυτολογία, ζωολογία, πειραματική φυσική, ιστολογία, ανατομία, χημεία, Ιταλικά και Λατινικά. Το 1893 πληρούσε όλες τις προϋποθέσεις και δεν μπόρεσαν να της αρνηθούν την εγγραφή της στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου της Ρώμης.

Από την αρχή αντιμετώπισε την εχθρότητα μερίδας των συμφοιτητών της, αλλά και των καθηγητών, γρήγορα όμως τους κέρδισε με τις επιδόσεις της. Το 1896 αποφοίτησε με τις ειδικότητες του παιδίατρου και της ψυχιάτρου, έχοντας κλινική εμπειρία κατά τη διάρκεια των σπουδών της. Υπήρξε η πρώτη γυναίκα που έλαβε πτυχίο ιατρικής από Ιταλικό Πανεπιστήμιο.

Την ίδια χρονιά διορίστηκε βοηθός στην Ψυχιατρική Κλινική του Πανεπιστημίου της Ρώμης, όπου της κίνησαν το ενδιαφέρον τα εκπαιδευτικά προβλήματα των παιδιών με νοητική καθυστέρηση.

Το 1949 επιστρέφει στην Ολλανδία, όπου θα ζήσει μέχρι το τέλος της ζωής της. Στις 6 Μαΐου 1952, εξαιτίας ενός εγκεφαλικού επεισοδίου, αφήνει την τελευταία της πνοή στην πόλη Νόρντβαϊκ της Δυτικής Ολλανδίας, σε ηλικία 81 ετών.

4.2 Το σπουδαίο έργο της Μαρίας Μοντεσσόρι

Από το 1900 έως το 1907 δίδαξε παιδαγωγική στο Πανεπιστήμιο της Ρώμης, όπου κατείχε και την έδρα της ανθρωπολογίας από το 1904 έως το 1908. Στο διάστημα αυτό συνέχισε τις σπουδές της στη Φιλοσοφία, την Ψυχολογία και σε θέματα αγωγής.

Στα τέλη του 1906 προσκλήθηκε να αναλάβει την εκπαίδευση μιας ομάδας παιδιών σε μια φτωχογειτονιά της Ρώμης, το Σαν Λορέντζο. Η Μοντεσσόρι το θεώρησε ως χρυσή ευκαιρία για την εφαρμογή των εκπαιδευτικών της μεθόδων σε παιδιά με φυσιολογική νοημοσύνη. Στις 6 Ιανουαρίου 1907 άνοιξε το πρώτο *Σπίτι των Παιδιών* (Casa dei Bambini). Έδινε ιδιαίτερη έμφαση στα εποπτικά διδασκαλίας δικής της εμπνεύσεως και κατασκευής για να γίνονται μέσω των αισθήσεων κατανοητά τα μαθήματα του σχολείου. Οι μαθητές μάθαιναν στην αυτοπειθαρχία μέσα από διάφορες δραστηριότητες, όπως το ξεσκόνισμα και το σκούπισμα της τάξης και την περιποίηση του κήπου.

Στην πρώτη αυτή πειραματική σχολική τάξη η Μοντεσσόρι παρακολουθούσε καθημερινά τις αντιδράσεις των παιδιών, για να διαμορφώσει την εκπαιδευτική της μέθοδο, η οποία αποτυπώνεται στο βιβλίο της *Η μέθοδος της επιστημονικής παιδαγωγικής* (Il Metodo della Pedagogia Scientifica Applicato All' Educazione Infantile Nelle Casa Dei Bambine), που εκδόθηκε το 1909. Η Μοντεσσόρι εμπνεύστηκε τη μέθοδό της από τα νηπιαγωγεία του Φρέμπελ, την ψυχολογία των αισθήσεων των Ιτάρ και Σεγκέν και τις εκπαιδευτικές θεωρίες του Πεσταλότσι.

Σύμφωνα με τη μέθοδο Μοντεσσόρι, το παιδί συμμετέχει στη γνώση και με τις πέντε αισθήσεις του και εκπαιδεύεται χωρίς σχολικούς καταναγκασμούς. Διάφορα αντικείμενα το βοηθούν να κατανοήσει τις έννοιες του βάρους, τα χρώματα, τα ποσοτικά μεγέθη και τα σχήματα, ενώ διάφορες κατασκευές αξιοποιούν τη δημιουργική και καλλιτεχνική του έφεση.

Η παιδαγωγός δεν επιβάλλεται ποτέ με τον φόβο ή με την ένταση της φωνής της. Ένα «μάθημα σιωπής» ασκεί στον αυτοέλεγχο και την αυτοσυγκράτηση τα παιδιά.

Το εκπαιδευτικό της σύστημα αρχίζει να αναγνωρίζεται πρώτα στην Ιταλία και στη συνέχεια στον υπόλοιπο κόσμο. Τα επόμενα σαράντα χρόνια ταξιδεύει αδιάκοπα σε όλη την Ευρώπη, την Ινδία και τις ΗΠΑ, ανοίγοντας σχολεία που φέρουν το όνομά της. Το πρώτο μοντεσσοριανό νηπιαγωγείο στην Ελλάδα άνοιξε το 1936 στην Αθήνα από την ελληνορωσίδα εκπαιδευτικό Μαρία Εντελστάιν-Γουδέλη (1906-1991), με τη βοήθεια του παιδαγωγού Δημήτρη Γληνού. Είναι η σημερινή Μοντεσσοριανή Σχολή Αθηνών «Μαρία Γουδέλη», που εδρεύει στη Νέα Φιλοθέη.

Το 1922, η Μαρία Μοντεσσόρι διορίζεται κυβερνητικός επιθεωρητής των Σχολείων στην Ιταλία, αλλά θα αναγκαστεί να εγκαταλείψει τη χώρα της το 1934, εξαιτίας της φασιστικής διακυβέρνησης Μουσολίνι. Μετακομίζει στην Ισπανία, αλλά μετά τον Εμφύλιο και την επικράτηση της δικτατορίας του Φράνκο εγκαθίσταται στην Ολλανδία. Το 1939 μεταναστεύει στην Ινδία, όπου θα παραμείνει καθ' όλη τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Επί σαράντα ολόκληρα χρόνια, από χώρα σε χώρα, σε ειρηνικούς και εμπόλεμους καιρούς, η Μοντεσσόρι δε σταμάτησε ούτε στιγμή τις εκπαιδευτικές περιοδείες και τις έρευνές της. Ήταν τόσες πολλές οι προσκλήσεις από την Ευρώπη, την Αμερική και την Ασία, που μη μπορώντας να τις αποδεχτεί όλες έλεγε: «έχω τόση πρακτική δουλειά να κάνω που δεν μπορώ να μιλώ όλη την ώρα». Η Μοντεσσόρι είδε ότι η μέθοδός της θα εκτεινόταν πέρα από τα όρια του εκπαιδευτικού συστήματος και θα έφερνε αλλαγές και στο σπίτι και τελικά και μέσα στην κοινωνία.

Καταλάβαινε ότι αυτό έκρυβε τον κίνδυνο παρανόησης και κακής εφαρμογής των αρχών της μεθόδου της. Έτσι, για τα επόμενα σαράντα χρόνια της ζωής της αφοσιώθηκε στο συγγραφικό έργο. Τόσο τεράστιο και πολύμορφο είναι το παραγωγικό της έργο, που θα χρειαστούν πολλά χρόνια μέχρι να γίνει καθολικά γνωστό και να εφαρμοστεί στο χώρο της εκπαίδευσης. Ενώ θα χρειαστούν πολλαπλάσια χρόνια για να εφαρμοστούν στη ζωή της οικογένειας και στην κοινωνία. Ένα τεράστιο μέρος των γραπτών της παραμένουν ατακτοποίητα και αδημοσίευτα.

4.3 Η φιλοσοφία και οι βασικές αρχές της μεθόδου της Μαρίας Μοντεσσόρι

Η παιδαγωγική της Μοντεσσόρι βασίζεται σε επιστημονικές αρχές, οι οποίες αναφέρονται στη γνώση της φύσης και της εξέλιξης του παιδιού. Η φιλοσοφική και ψυχολογική βάση στη μέθοδό της είναι το άτομο, σαν πυρήνας της κοινωνίας και η ελευθερία του. Εδώ το παιδί θα εκφράσει τις ανάγκες του, θα εκδηλώσει τις κλίσεις του, θα αναπτύξει τις ικανότητές του. Από την ελεύθερη συνάντηση με το περιβάλλον θα προέλθει η ελεύθερη ενέργεια και δράση του παιδιού και η ελεύθερη αυτοέκφραση του.

Η αυταξία της παιδικής ηλικίας συνδέεται με την αυτό-ανάπτυξη και την αυτοαγωγή του παιδιού, πράγμα που σημαίνει αυτοδιδασκαλία. Σύμφωνα με αυτά, η μάθηση στο σύστημα της Μοντεσσόρι δεν έχει την έννοια της διδασκαλίας, αλλά της δημιουργίας ενός παιδευτικού περιβάλλοντος κατάλληλα οργανωμένου για τις ανάγκες του πειραματισμού, της δράσης και της εξέλιξης του πνεύματος του μαθητή.

Η μέθοδος της Μοντεσσόρι βασίστηκε στην υπομονετική παρατήρηση της φύσης του παιδιού και αποκάλυψε ότι τα παιδιά έχουν το δικό τους ρυθμό ανάπτυξης μέσα από μία σειρά από αισθητήριες περιόδους, όπου αποκτούν έντονη επίγνωση της γλώσσας, της τάξης, των δικών τους αισθήσεων και της κοινωνίας. Επίσης αναδείχτηκε η ακατανίκητη ανάγκη του παιδιού να μάθει με την άσκηση, δοκιμάζοντας στην πράξη τις δυνάμεις του. Αποκάλυψε την κλίση και αγάπη του παιδιού για δουλειά που το απασχολεί σωματικά και πνευματικά και τη μεγάλη του ικανότητα για συγκέντρωση.

Η χαρά που νιώθει το παιδί από τη δουλειά που αναλαμβάνει να κάνει είναι απροσμέτρητη. Έτσι, μέσα από τη μοντεσσοριανή μέθοδο, οι αίθουσες των σχολείων μεταμορφώθηκαν από ανιαρούς πειθαρχημένους χώρους σε ζωηρόχρωμες, απλές και ανεπίσημες παιδικές εστίες. Η μέθοδος της Μοντεσσόρι, ενώ προσφέρει στα παιδιά το μάξιμουμ του αυθορμητισμού, δεν παύει να τα κάνει ικανά να φθάσουν ακόμη και σε υψηλά επίπεδα ακαδημαϊκής μόρφωσης.

Στα τελευταία χρόνια της ζωής της συνήθιζε να περιγράφει τη λειτουργία της εκπαίδευσης σαν «βοήθεια στη ζωή».

Η εκπαίδευση, όπως και η ιατρική, είναι μία τέχνη που συνεπάγεται τη συνεργασία με τη φύση. Πραγματικά όσο πιο βαθιά εισχωρεί κανείς στις ιδέες της τόσο περισσότερο βρίσκεται μπροστά στην παρουσία του μυστηρίου και των κρυφών και δημιουργικών δυνάμεων της φύσης.

Σύμφωνα με την Μοντεσσόρι, είναι απαραίτητο να δώσουμε στο παιδί την ευκαιρία να αναπτυχθεί σύμφωνα με τους νόμους της φύσης. Όλα τα άλλα έρχονται σαν συνέπεια κυριαρχεί πάνω στο σώμα του, κινείται όπως θέλει και ξέρει να παρατηρεί τον εαυτό του.

Μπορούμε να δούμε ότι έφθασε στην κυριαρχία αυτή από το γεγονός ότι είναι ικανό να έχει απόλυτη ηρεμία. Η κυριαρχία που μπορεί να κατακτήσει ένα παιδί είναι συχνά ανώτερη από αυτή του ενήλικου. Τα παιδιά που είναι αυτοπειθαρχημένα είναι προς το δρόμο της φυσικής ψυχικής ανάπτυξης. Μπορούν να υπακούσουν στη θέληση κάποιου, επειδή έχουν υποτάξει τη δική τους θέληση πρώτα. Η υπακοή και η πειθαρχία δεν είναι τίποτε περισσότερο από μια μορφή ψυχικής επιδεξιότητας που προϋποθέτει ψυχική ισορροπία.

Τα παιδιά στα πειραματικά σχολεία της Μοντεσσόρι, που ήταν τόποι όπου μπορούσαν να εργάζονται ήρεμα, να αποκαλύπτουν τον εαυτό τους και να απελευθερώνουν το καταπιεσμένο τους πνεύμα, εκδήλωναν τρόπους συμπεριφοράς και δράσης ξένους προς την παιδική ηλικία. Αυτό στάθηκε αφορμή για σκέψη πάνω σε σοβαρά εκπαιδευτικά λάθη πάνω στα πιο λεπτά και εύπλαστα μέλη της ανθρώπινης κοινωνίας. Τα παιδιά στα σχολεία αυτά δεν έδειχναν ενδιαφέρον για παραμύθια και ιστοριούλες.

Εκείνο που διαρκώς επιζητούσαν ήταν να απελευθερωθούν από τους ενήλικες και να δράσουν μόνα τους, εκδηλώνοντας την αντίθεσή τους σε κάθε προσπάθεια βοήθειας που τους προσφέρονταν. Ήταν ήρεμα, απορροφημένα από τη δουλειά τους, φτάνοντας σε ένα εκπληκτικό επίπεδο παιδικής γαλήνης. Όταν τα παιδιά ολοκλήρωναν κάποια δουλειά, φαίνονταν ήρεμα, ξεκούραστα και βαθύτατα ευχαριστημένα.

Σημαντική διαπίστωσή της ήταν ότι το παιδί χρησιμοποιεί αυτά που μαθαίνει για λογαριασμό άλλων παιδιών που δεν τα καταφέρνουν και τόσο καλά. Επιπλέον δε θεωρεί τη δουλειά που έκανε ανταμείψιμη. Είναι η ίδια η δουλειά που ανταμείβει το παιδί.

Η έρευνα για την ανακάλυψη του πραγματικού παιδιού, που κρύβεται πίσω από αυτό που διαμόρφωσαν οι μεγάλοι, αποτελούσε πάντα το κέντρο των προσπαθειών της Μοντεσσόρι. Για αυτήν κανένα κοινωνικό πρόβλημα δεν είναι τόσο παγκόσμιο και τόσο καθολικό όσο το πρόβλημα της καταπίεσης του παιδιού.

Το παιδί που ζει σε ένα περιβάλλον που δημιουργήσαν οι μεγάλοι με το δικό τους τρόπο ζωής δεν μπορεί να ικανοποιήσει τις δικές του φυσικές και ψυχικές ανάγκες. Καταπιεσμένο από έναν πανίσχυρο ενήλικα που του λυγίζει τη θέληση και το υποχρεώνει να προσαρμοστεί σε ένα εχθρικό περιβάλλον, δεν μπορεί να αναπτυχθεί διανοητικά και ηθικά.

Θέση της Μοντεσσόρι είναι ότι οι μεγάλοι θα πρέπει να εγκαταλείψουν το ρόλο τους σαν δεσμοφύλακες και να περιορίσουν την εξαντλητική για το παιδί παρουσία τους, την επιτήρηση και την καθοδήγηση.

Στην πραγματικότητα, ολόκληρο το έργο της Μοντεσσόρι θα μπορούσε να συνοψιστεί στην προσπάθειά της να τερματίσει τον προαιώνιο αγώνα που εξακολουθεί να μαίνεται ανάμεσα στο παιδί και τον ενήλικα, ένας αγώνας που δεν είναι λιγότερο πραγματικός, επειδή διεξάγεται στο υποσυνείδητο.

Αρχή και βάση του έργου της Μοντεσσόρι είναι η απελευθέρωση της εσωτερικής ζωής του παιδιού. Η ελευθερία είναι η ατμόσφαιρα μέσα στην οποία μπορεί να αναπτυχθεί πολυδιάστατα ένα παιδί, και το πείραμα η βασική μεθοδολογία. Μία από τις θεμελιώδεις αρχές της ήταν η εμπιστοσύνη στο αυθόρμητο ενδιαφέρον του παιδιού σαν βασικό κίνητρο για τη μάθηση.

Ο σεβασμός στην προσωπικότητα του παιδιού είναι η πρώτη αρχή της μεθόδου, και έπειτα η ελευθερία που θα βγει από την πειθαρχία. Άλλες αρχές της μοντεσσοριανής μεθόδου είναι:

- Η εσωτερική και εξωτερική τάξη στη συγκρότηση του ανθρώπου.
- Ο σεβασμός στο έμψυχο και άψυχο περιβάλλον.
- Η ατομική προσπάθεια αλλά και η καλή συνεργασία με τον κόσμο του περιβάλλοντος.
- Η μάθηση μέσω της έρευνας που θα δώσει τη χαρά για τη δουλειά και την ικανοποίηση για το αποτέλεσμα. Η παντοειδής άσκηση για την απόκτηση δυνατοτήτων.
- Ικανός άνθρωπος ίσον ευτυχής άνθρωπος

Η Μοντεσσόρι έβλεπε σαν στόχο της ελευθερίας, την τάξη της εσωτερικής ζωής του παιδιού και την ισορροπία ανάμεσα στις πιο υψηλές δραστηριότητες του μυαλού του και τις πρωτόγονες δραστηριότητες των αισθήσεών του. Η μέθοδός της αναπτύσσει στο σύνολό της την προσωπικότητα του παιδιού, όχι μόνο τις διανοητικές λειτουργίες του αλλά και τις δυνάμεις συλλογισμού, της πρωτοβουλίας και της ανεξάρτητης εκλογής, με τα συναισθηματικά τους συμπληρώματα.

Για τη Μοντεσσόρι, η εκπαίδευση απαιτεί την αξιοποίηση των εσωτερικών δυνάμεων του παιδιού για τη δική του καθοδήγηση. Η προσοχή πρέπει να διεγερθεί προοδευτικά, για να αναπτυχθούν οι δυνάμεις της συγκέντρωσης.

Το πιο δύσκολο πράγμα για το δάσκαλο είναι να κατανοήσει ότι, επειδή το παιδί προοδεύει, αυτός πρέπει να συγκρατείται και να αποφεύγει να δίνει οδηγίες. Πρέπει να στηρίζει την πίστη του στις λανθάνουσες δυνάμεις του παιδιού.

Ο δάσκαλος πρέπει να αφιερωθεί στην καλύτερευση της ανθρωπότητας. Πρέπει να είναι σαν την Εστίαδα που κρατούσε την ιερή φλόγα, που άλλοι είχαν ανάψει, καθαρή και αμόλυντη. Ο δάσκαλος πρέπει να τάξει τον εαυτό του στη διατήρηση της φλόγας της εσωτερικής ζωής, σε όλη την καθαρότητά της.

Αν αυτή η φλόγα εγκαταλειφθεί, θα σβήσει και ποτέ δε θα ανάψει ξανά.

Η Μοντεσσόρι ανακάλυψε ότι το παιδί διαθέτει διαφορετικές και ανώτερες ιδιότητες από αυτές που συνήθως του αποδίδουμε εμείς. Το παιδί αναζητεί να εναρμονιστεί με τον τύπο των ανθρώπινων υπάρξεων που το περιβάλλουν, και το κατορθώνει. Υπάρχουν όμως εσωτερικές ανάγκες, για τις οποίες το παιδί χρειάζεται απόλυτη μοναχικότητα και εσωτερική απομόνωση. Αν κάποιος άλλος παρέμβει, όλα καταστρέφονται.

Αυτό το βαθμό σκέψης μπορούν να τον φτάσουν μόνο απελευθερώνοντας τον εαυτό τους από τον εξωτερικό κόσμο, και χρειάζεται να τραφεί με το εσωτερικό πνεύμα, που με τη σειρά του απαιτεί ήρεμο και γαλήνιο περιβάλλον. Βρίσκουμε στα παιδιά αυτή τη δύναμη της σκέψης, αυτό το βύθισμα του πνεύματος μέσα στον ίδιο τους τον εαυτό.

Για τη Μοντεσσόρι ,υπάρχει μία αυστηρή σχέση ανάμεσα στη χειρωνακτική εργασία και τη συγκέντρωση του πνεύματος. Η ζωή του πνεύματος προετοιμάζει την ενεργό δύναμη για την καθημερινή ζωή, και από τη μεριά της η καθημερινή ζωή ενθαρρύνει τη σκέψη μέσα από την καθημερινή εργασία.

Ανάπαυση δε σημαίνει ολοκληρωτική νωθρότητα. Τα νεύρα μας δεν αναπαύονται, αν παραμείνουμε ακίνητοι. Η ανάπαυση έρχεται όταν βραδύνουμε το ρυθμό της δουλειάς. Με τον τρόπο αυτό, βρίσκουμε ανάπαυση στη διανοητική απασχόληση που δυναμώνει το πνεύμα. Τα παιδιά που έχουν φτάσει σε αυτό το επίπεδο προσανατολίζονται τόσο πολύ προς τη δουλειά, χειρωνακτική ή διανοητική, που δεν ξέρουν πώς να υπάρξουν, αν δεν έχουν κάτι να κάνουν.

Είναι λοιπόν φανερό ότι η Μαρία Μοντεσσόρι έθεσε τις βάσεις για μία νέα αγωγή, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για ελευθερία στην έκφραση, ανανέωσε και επαναστατικοποίησε τις εκπαιδευτικές αντιλήψεις, μιλώντας για τη δυνατότητα του παιδιού να διδάσκεται μόνο του. Κατάφερε να μετατρέψει τη διδασκαλία σε παιχνίδι ενδιαφέροντος ανάμεσα στο διδάσκοντα και το διδασκόμενο. Τελικά, έδωσε στο παιδί τη θέση που του αξίζει στην κοινωνία των ανθρώπων μαζί με τη βεβαιότητα ότι τέτοια παιδιά μπορούν να υποσχεθούν ένα μέλλον καλύτερο για τον εαυτό τους και για την ανθρωπότητα.

Το παιδί έχει πνεύμα απορροφητικό ,λέει η μοντεσσόρι, και έχει την δύναμη να παίρνει από τον κόσμο για τον εαυτό του εκείνα τα στοιχεία που του είναι χρήσιμα.

Με την μέθοδο της Μοντεσσόρι το παιδί μαθαίνει στην ελεύθερη έρευνα και εργασία, ανάλογα με τις φυσικές ανάγκες της ανάπτυξης του που οδηγούν στη μόρφωση του και αποτελούν τη βάση για την πρόοδο του. Ένα φυσιολογικό παιδί, σύμφωνα με την ιταλίδα παιδαγωγό ,έχει έμφυτη την ανάγκη για μάθηση και την επιθυμία για δράση. Το παλιό σχολείο ασχολιόταν μόνο με την πνευματική καλλιέργεια του παιδιού και αδιαφορούσε για τον ψυχικό του κόσμο. Αυτές οι συνθήκες έπρεπε να αλλάξουν.

Η μέθοδος της στηρίζεται στην ατομική προσπάθεια και στην ατομική αγωγή, γιατί κάθε άτομο έχει μέσα του πολλές ικανότητες που μένουν ακαλλιέργητες και οι οποίες με την κατάλληλη αγωγή μπορούν να ενεργοποιηθούν, να τελειοποιηθούν. Το παιδί πρέπει να ζήσει τη δική του ζωή κινηθεί, να μελετήσει αυθόρμητα τον κόσμο γύρω του, χωρίς περιορισμούς. (Νικολακάκη Σωφρονά- Κιαμίλη, 2007)

Μέσω της παιδαγωγικής της μεθόδου κάνει έκκληση προς τους ενήλικες ν' αντιμετωπίζουν το παιδί υπό το πρίσμα της αληθινής του ύπαρξης και όχι να το υποχρεώνουν να προσαρμοστεί στα μέτρα της κοινωνίας των ενήλικων. Βασικός όρος για τη μοντεσοριανή παιδαγωγική είναι η λέξη "ελευθερία". Αυτή την αντιλαμβάνεται σε τρεις τύπους: ελευθερία της έκφρασης, ελευθερία στην επιλογή υλικών, ελευθερία των κινήσεων. Υπό την έννοια ελευθερία αντιλαμβάνεται η Montessori την ανάπτυξη του παιδιού σύμφωνα με τη δική του εσωτερική νομοτέλεια χωρίς την καθοδηγητική επίδραση των ενήλικων. (Κρίβας, 2007)

Μόνο με την ελευθερία μπορεί να διαμορφώσει κανείς έναν αυθύπαρκτο και ελεύθερο άνθρωπο. Στενά συνδεδεμένη με την έννοια της ελευθερίας είναι η έννοια της ελεύθερης κίνησης, που η Montessori επιδιώκει για τα παιδιά στο σχολείο. Από την έννοια της ελευθερίας πηγάζει η πειθαρχία, η οποία δεν είναι μια καταπιεστική κατάσταση, αφού αυτή επιδιώκεται με έμμεσους τρόπους όπως η ενθάρρυνση και όχι η τιμωρία. (Κρίβας, 2007)

Η ελευθερία του παιδιού πρέπει να εισάγεται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε το παιδί να φτάνει στην αυτονομία μέσω της δικής του δραστηριότητας. Αυτή η αυτονομία και αυθυπαρξία στο σχολείο εκφράζονται με την ελεύθερη, από το παιδί επιλεγμένη, απασχόληση, που δίνει κίνητρα για μια αυτόνομη και αυτοκαθοριζόμενη εργασία. Επειδή οι προκλήσεις για παραπέρα σκέψη και εργασία προέρχονται από την απασχόληση με το ειδικά για το παιδί προετοιμασμένο υλικό, αναπτύσσεται η πρωτοβουλιακή δραστηριότητα του παιδιού. (Κρίβας, 2007)

Το παιδί έχει τη δυνατότητα να καθορίσει τον ατομικό του εργασιακό ρυθμό και να ασχοληθεί με αντικείμενα, που του ελκύουν το ενδιαφέρον. Η ελεύθερη εσωτερική συμμετοχή του παιδιού, το προσωπικό του βίωμα των αντικειμένων είναι το χαρακτηριστικό της αληθινής αυθυπαρξίας του παιδιού, δεδομένου ότι το ίδιο γνωρίζει ποιες είναι οι ανάγκες του. (Κρίβας, 2007)

4.4 Τα Έργα της μεγάλης παιδαγωγού Μαρίας Μοντεσσόρι

Η Μοντεσσόρι δημοσίευσε μια σειρά από βιβλία, άρθρα, και φυλλάδια κατά τη διάρκεια της ζωής της. Τα περισσότερα στα ιταλικά, αλλά μερικές φορές πρώτα στην αγγλική γλώσσα. Σύμφωνα με τον Kramer, τα μεγάλα έργα που δημοσιεύτηκαν πριν από το 1920 ήταν :

- The Montessori Method, Pedagogical Anthropology,
- The Advanced Montessori Method—Spontaneous Activity in Education and
- The Montessori Elementary Material

Γράφτηκαν στα ιταλικά από την ίδια και μεταφράστηκαν υπό την εποπτεία της. Ωστόσο, πολλά από τα μεταγενέστερα έργα της γράφτηκαν από τις διαλέξεις της, και δημοσιεύτηκαν αργότερα σε μορφή βιβλίου.

Τα μεγάλα έργα της Μοντεσσόρι :

- (1909) Il Metodo della Pedagogia Scientifica applicato all'educazione infantile nelle Case dei Bambini
- αναθεωρήθηκε το 1913, 1926 και 1935 αναθεωρήθηκε και επανεκδόθηκε το 1950 ως La scoperta del bambino
- (1912) English edition: The Montessori Method: Scientific Pedagogy as Applied to Child Education in the Children's Houses
- (1948) Αναθεωρημένη και διευρυμένη αγγλική έκδοση ως η ανακάλυψη του Παιδιού The Discovery of the Child
- (1950) Αναθεωρήθηκε και επανεκδόθηκε στην ιταλική γλώσσα ως La scoperta del bambino
- (1910) Antropologia Pedagogica

- (1913) Αγγλική έκδοση: Pedagogical Anthropology (παιδαγωγική Ανθρωπολογία)
- (1914) Dr. Montessori's Own Handbook
- (1921) Ιταλική έκδοση: Manuale di pedagogia scientifica
- (1916) L'autoeducazione nelle scuole elementary
- (1917) Αγγλική έκδοση: The Advanced Montessori Method,
 - o Vol. I: Spontaneous Activity in Education:
 - o Vol. II: The Montessori Elementary Material.
- (1922) I bambini viventi nella Chiesa
- (1923) Das Kind in der Familie (German)
- (1929) Αγγλική έκδοση: The Child in the Family
- (1936) Ιταλική έκδοση: Il bambino in famiglia
- (1934) Psico Geométria (Ισπανικά)
- (2011) Αγγλική έκδοση: Psychogeometry
- (1934) Psico Aritmética
- (1971) Ιταλική έκδοση: Psicoaritmetica
- (1936) L'Enfant (Γαλλικά)
- (1936) Αγγλική έκδοση: The Secret of Childhood (Το μυστικό της παιδικής ηλικίας)
- (1938) Il segreto dell'infanzia
- (1948) De l'enfant à l'adolescent
- (1948) Αγγλική έκδοση: From Childhood to Adolescence (Από την παιδική ηλικία έως την εφηβεία)
- (1949) Dall'infanzia all'adolescenza

- (1949) Educazione e pace
- (1949) Αγγλική έκδοση: Peace and Education
- (1949) Formazione dell'uomo
- (1949) Αγγλική έκδοση: The Formation of Man
- (1949) The Absorbent Mind
- (1952) La mente del bambino. Mente assorbente
- (1947) Education for a New World (Εκπαίδευση για ένα Νέο Κόσμο)
- (1970) Ιταλική έκδοση: Educazione per un mondo nuovo
- (1947) To Educate the Human Potential
- (1970) Ιταλική έκδοση: Come educare il potenziale umano

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

5.1 Το παιδαγωγικό υλικό της Μαρίας Μοντεσσόρι

Το υλικό της Ιταλίδας παιδαγωγού σε γενικές γραμμές περιλαμβάνει κυλίνδρους , κύβους ,πρίσματα ,τετραγωνικές ράβδους ,γεωμετρικά σχήματα ,κάρτες ,αριθμούς ,ξύλακια ,χάντρες ,νομίσματα. Ειδικότερα υπάρχουν (Τσολακάκη , 2006)

Οι κύλινδροι . Είναι σε 4 σειρές .

- 1^η σειρά . 10 ξύλινοι κύλινδροι με την ίδια διάμετρο (0,25) αλλά σε διαφορετικά ύψη και διαφορετική διάμετρο, (αντίληψη ύψους).
- 2^η σειρά .10 ξύλινοι κύλινδροι με το ίδιο ύψος και διαφορετική διάμετρο , (αντίληψη πάχους).
- 3^η σειρά . 10 ξύλινοι κύλινδροι με διαφορετικό ύψος και διάμετρο ,(αντίληψη ύψους και πάχους) .
- 4^η σειρά . 10 ξύλινοι κύλινδροι με διαφορετικό ύψος και πάχος . (Τσολακάκη , 2006)

Οι κύβοι .Με τους κύβους τα παιδιά κατασκεύαζαν τον πύργο τοποθετώντας στη βάση το μεγαλύτερο κύβο ,κι ακολουθούν οι άλλοι εννέα μικρότεροι .Στην κορυφή πάντα βρίσκεται ο μικρότερος . (Τσολακάκη , 2006)

Τα πρίσματα . Με τα σχήματα αυτά , που έχουν ίδιο μήκος αλλά διαφορετικό πάχος ,τα νήπια κατασκευάζουν την καφέ σκάλα . (Τσολακάκη , 2006)

Οι ράβδοι.

Είναι 10 ξύλινες ,στερεές χρωματιστές ράβδοι με το ίδιο πάχος ,αλλά διαφορετικό μήκος ,από 10 εκατοστά του μέτρου έως ένα μέτρο .Με τις ράβδους το παιδί δημιουργεί τη μακριά σκάλα. (Τσολακάκη, 2006)

Για την αντίληψη των μορφών στο Μοντεσσοριανό σχολείο χρησιμοποιήθηκε υλικό που απαιτεί συνεργασία του ματιού και του χεριού .Το υλικό αυτό είναι :

Ένα ξύλινο ερμάριο ,

διαστάσεων 45x30x15 εκατοστά ,με 6 συρτάρια .Κάθε συρτάρι περιέχει ένα τελάρο ,χωρισμένο σε 6 τετράγωνα πλάκες ,στις οποίες προσαρμόζονται 6 ξύλινα γεωμετρικά σχήματα (τετράγωνο, τρίγωνο, οκτάγωνο ,κύκλος ,κ.λ.π.).

Συνολικά υπάρχουν 32 γεωμετρικά σχήματα με ένα ξύλινο κουμπί στη μέση για να διευκολύνεται ο χειρισμός τους . (Τσολακάκη , 2006)

Οι γεωμετρικές κάρτες .

Αυτές αποτελούν συμπλήρωμα του προηγούμενου υλικού .Υπάρχουν σε τρεις σειρές χαρτονιών με τα ίδια σχήματα ,σε μορφή και μέγεθος , με τα προηγούμενα ενσφηνώματα .Το παιδί ή τις τοποθετεί στα κενά των τελάρων ή στο βάθος των συρταριών ή τις χωρίζει κατά ομοιότητα ή τις κατατάσσει κατά μέγεθος ή τις στοιβάζει κατά ύψος .Ακόμη , σχεδιάζει το περίγραμμά τους και το χρωματίζει. (Τσολακάκη , 2006)

Αριθμοί από χαρτί και σμυριδόχαρτο ,επικολημένοι σε χοντρό χαρτόνι.

Ξυλάκια

τοποθετημένα σε δύο κουτιά , χωρισμένα σε 5 θήκες το καθένα .Κάθε θήκη φέρει ένα αριθμό από το 1-9.Στο πρώτο κουτί και σε αντίστοιχες θήκες είναι οι αριθμοί από το 0-4 και στο άλλο κουτί οι αριθμοί από το 5-9 .Σε κάθε θήκη τοποθετούνται τόσα ξυλάκια όσα λέει ο αριθμός . (Τσολακάκη , 2006)

Χάντρες .Οι χάντρες αποτελούν :

- Τη μικρή συρμάτινη σκάλα (αριθμητήριο) ,που είναι κατασκευασμένη με 10 σειρές από χάντρες διαφορετικού χρώματος .
- Την ασπρόμαυρη συρμάτινη αριθμητική σκάλα .

10 ράβδοι που σχηματίζουν αριθμητική σκάλα .Η πρώτη έχει μήκος 10 εκ., η δεύτερη 20 εκ., η Τρίτη 30 εκ... ως την τελευταία που φτάνει το ένα μέτρο .Κάθε ράβδος χωρίζεται σε τμήματα με μήκος 10 εκ. Δηλαδή η ράβδος των 10 εκ. έχει ένα τμήμα , η ράβδος των 20 εκ. έχει δύο τμήματα ,ως τη ράβδο του μέτρου με 10 τμήματα .Τα τμήματα αυτά είναι βαμμένα εναλλάξ με κόκκινο και γαλάζιο χρώμα. (Τσολακάκη , 2006)

Νομίσματα από χαρτόνι τυλιγμένα σε αλουμινόχαρτο για πρακτική εξάσκηση όταν τα παιδιά πωλούν και αγοράζουν αντικείμενα .(Τσολακάκη Κ., 2006)

Όλα τα υλικά είναι ελκυστικά , με λαμπερά ωραία χρώματα και αρμονικά σχήματα. Κάθε υλικό ξεχωρίζει από μία μόνο ιδιότητα που είναι φανερή και το παιδί μπορεί να διακρίνει , ενώ οι υπόλοιπες είναι φτιαγμένες ώστε να είναι ίδιες (π.χ. ένα υλικό έχει το ίδιο σχήμα ,ίδιες διαστάσεις και διαφέρει μόνο στο χρώμα). Μ ε τον τρόπο αυτό ,το παιδί ανακαλύπτει μόνο του αν είναι σωστό ή λανθασμένο το αποτέλεσμα. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Το διδακτικό υλικό για την εκπαίδευση των αισθήσεων αποτελείται από:

- Πλακάκια σε ορθογώνιο σχήμα ,τα οποία έχουν ανώμαλες και λείες επιφάνειες για ασκήσεις αφής.
- Πλάκες από ξύλου διαφορετικού βάρους.

Η γραφή , η ανάγνωση και η αρίθμηση είναι πολύτιμα στοιχεία για την μέθοδο Μοντεσσόρι και το διδακτικό υλικό που χρησιμοποιούν είναι:

Καρτέλες με γράμματα από γυαλόχαρτο.

Καρτέλες από ψηφία από γυαλόχαρτο.

Καρτέλες με ονόματα αντικειμένων.

Διάφορα σχέδια ζωγραφικής και χρωματιστά μολύβια. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Πλαίσια θηλυκώματος . Είναι ειδικά ορθογώνια πλαίσια φτιαγμένα από ξύλο, στα οποία είναι στρωμένο ύφασμα που έχει ενωθεί με διαφορετικά δεσίματα. Τα παιδιά εξασκούνται σε λεπτές κινήσεις και μαθαίνουν να δένουν κορδόνια ,να κουμπώνουν φερμουάρ και κουμπιά , να φτιάχνουν φιόγκους. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Η Μοντεσσόρι μεταχειρίζεται το υλικό των Itard και Seguin . Αναπροσαρμόζει το υλικό που αρχικά είχε χρησιμοποιήσει για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες , για τα φυσιολογικά παιδιά . Για να ανταποκριθεί στο αίτημα του φυσιολογικού παιδιού η Μοντεσσόρι μετέβαλε το θεραπευτικό υλικό σ' ένα παντοδύναμο όργανο αυτοαγωγής. (Δήμας , 2010)

Το παιδαγωγικό υλικό της αντιπροσωπεύει και βάζει σε κίνηση τις φάσεις της ψυχικής ανάπτυξης του παιδιού. Το πνεύμα του παιδιού εξυψώνεται σιγά σιγά , από τα αισθητήρια δεδομένα προς τις ανώτερες λειτουργίες της νοημοσύνης , αλλά η εξέλιξη του πετυχαίνεται χάρη σε μια ορμή που υπάρχει μέσα του και που μπορεί όχι μόνο να το κινήσει , αλλά και να το υποβοηθήσει. (Δήμας , 2010)

Το μεγαλύτερο πλεονέκτημα του υλικού της Μοντεσσόρι είναι η συστηματική διάταξη του , ο χειρισμός του ,η προσφορά στο παιδί μιας πηγής προσωπικής επιβεβαίωσης και ασφάλειας που θα μπορούσαμε να τονίσουμε , συμβάλλει και στην κοινωνική προσαρμογή του παιδιού , γιατί προκαλώντας το , του προσφέρει ,ατομικά μια επιτυχία ,που προκαλεί την επιδοκιμασία του μεγάλου και του επιτρέπει να συνειδητοποιήσει την ύπαρξη του ανάμεσα στους άλλους . (Δήμας , 2010)

Το υλικό της Μοντεσσόρι προέρχεται από το περιβάλλον .Σύμφωνα με τις υποδείξεις της μεθόδου ,κι αργότερα με την πείρα η παιδαγωγός παρουσιάζει ένα τμήμα του υλικού και αργότερα ένα άλλο ανάλογα με την ηλικία του παιδιού και την πρόοδο του. Το υλικό βρίσκεται στη διάθεση του παιδιού , που δεν έχει παρά να απλώσει το χέρι του και να το πιάσει. (Δήμας , 2010)

Τα ερεθίσματα των αισθήσεων αφήνονται στην ελεύθερη εκλογή του παιδιού , ενώ η παιδαγωγός που στην αρχή παρουσιάζει και υποδείχνει τη χρήση του παιχνιδιού αποσύρεται. Η ενεργητικότητα του παιδιού παρακινείται από το <<εγώ>> του και όχι από την παρόρμηση της παιδαγωγού. (Δήμας , 2010)

5.1.1 Οι ιδιοτυπίες του υλικού της Μαρίας Μοντεσσόρι

Το υλικό της Μοντεσσόρι παρουσιάζει ορισμένες ιδιοτυπίες:

- **Η απομόνωση μιας ιδιότητας** . Στο μοντεσσοριάνο σχολείο το υλικό ξεχωρίζει από μια μόνο ιδιότητα . (Δήμας , 2010)

Από ψυχολογική άποψη παρατηρήθηκε ότι για να ανακαλύψουμε καλύτερα μια ιδιότητα πρέπει να απομονώνονται οι αισθήσεις. Μια οπτική εντύπωση είναι καθαρότερη , αν πρόκειται για αντικείμενο που δεν είναι αγωγός της θερμότητας , που δε δίνει δηλαδή παράλληλα και εντυπώσεις θερμοκρασίας . Και η εντύπωση είναι καλύτερη ,αν το μέρος που γίνεται η άσκηση είναι σκοτεινό και σιωπηλό , χωρίς οπτικές ή ακουστικές εντυπώσεις που ενοχλούν τις οπτικές . (Δήμας , 2010)

- **Έλεγχος της πλάνης** . Το υλικό της Μοντεσσόρι ελέγχει την πλάνη κι έτσι βοηθάει το παιδί να συνοδεύει τις ασκήσεις του με συλλογισμό . Ο νους του και η προσοχή του είναι πάντοτε προσηλωμένα στο ορθό και η συνείδησή του προπαρασκευάζεται για τον έλεγχο . (Δήμας , 2010)

Αλλά κι όλα γενικά τα αντικείμενα του περιβάλλοντος του μοντεσσοριανού σχολείου είναι με τέτοιο τρόπο φτιαγμένα ώστε να διευκολύνουν αυτό τον έλεγχο. (Δήμας , 2010)

- **Η αισθητική ιδιότητα** . Όλα τα παιχνίδια , και γενικά τα αντικείμενα που δίνονται στο παιδί είναι ελκυστικά , με ωραία λαμπερά χρώματα κι αρμονικά σχήματα (Δήμας , 2010)
- **Δυνατότητα αυτενέργειας** .Για να αρέσει ένα παιχνίδι δεν αρκεί να είναι ενδιαφέρον ,πρέπει να συντελεί και στην κινητήρια δραστηριότητα του παιδιού. (Δήμας , 2010)
- **Τα όρια του υλικού** . το υλικό πρέπει να είναι περιορισμένο σε ποσότητα. (Δήμας , 2010)

5.2 Η ανάπτυξη του παιδιού σε διάφορους τομείς μέσα από το παιδαγωγικό υλικό της Μαρίας Μοντεσσόρι

Η Μοντεσσοριανή αγωγή επικεντρώνει το ενδιαφέρον της στην εκπαίδευση παιδιών κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής τους, δηλαδή έως τα έξι χρόνια περίπου, τα οποία αποτελούν το πρώτο στάδιο ανάπτυξης, κατά την Μοντεσσόρι, το στάδιο του Absorbent Mind, δηλαδή «του μυαλού με τη δυνατότητα να απορροφά». Το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού προγράμματος διαμορφώθηκε με προσέγγιση διεπιστημονική: η Μοντεσσόρι ήταν γιατρός η ίδια (στην πραγματικότητα ήταν η γυναίκα που τάραξε το κατεστημένο της εποχής της ως η πρώτη γυναίκα στην Ιταλία που έλαβε πτυχίο Ιατρικής) και είχε εργαστεί σε ψυχιατρική κλινική όπου ασχολήθηκε με παιδιά. (Πανταζής,2004)

«Το παιδί είναι ο πνευματικός κτίστης της ανθρωπότητας, και τα εμπόδια στην ελεύθερη ανάπτυξή του αποτελούν πέτρες στο τείχος από το οποίο η ψυχή του ανθρώπου έχει φυλακισθεί.»(Montessori,2007)

Κατά τη Μοντεσσόρι, πρέπει ο άνθρωπος μόνος του να διαμορφώσει το μοντέλο της συμπεριφοράς του ,γιατί ενυπάρχουν σ'αυτόν τα στοιχεία της ελευθερίας , της αυτοδιαμόρφωσης κα του αυτοπροσδιορισμού .Πρέπει μόνος του να επιλέξει και να αποφασίσει ανάμεσα στο σωστό και στο λάθος ,το καλό και το κακό και να αποκτήσει όλες εκείνες τις ικανότητες που είναι απαραίτητες για τη ζωή σε κάθε εποχή . Δηλαδή όπως γράφει η Μοντεσσόρι << κάθε άνθρωπος γίνεται δημιουργός των ικανοτήτων του ,της τελειότητας του ,του εαυτού του>>.(Πανταζής,2004)

Η ανάπτυξη του παιδιού ,σύμφωνα με τη Μοντεσσόρι δεν πραγματοποιείται γραμμικά ,αλλά μέσα από μια σειρά <<αισθητηρίων περιόδων >> του ανθρώπινου πνεύματος . Το παιδί σε ορισμένες φάσεις της ανάπτυξής το είναι ιδιαίτερα ευαίσθητο σε ερεθίσματα του περιβάλλοντος .Όταν κάνει λόγο η Μοντεσσόρι για περιβάλλον , εννοεί το σύνολο όλων των πραγμάτων τα οποία μπορεί το παιδί να επιλέξει και να χρησιμοποιήσει ελεύθερα ,όπως αυτό θέλει ,σύμφωνα με την τάση του και την ανάγκη του για ασχολία .(Πανταζής,2004)

Η Μοντεσσόρι πίστευε ότι το παιδί χαρακτηρίζεται από μια εσωτερική δύναμη, που εκδηλώνεται ως ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα αντικείμενα που το περιβάλλουν .Η αγωγή που δίνεται στο παιδί πρέπει να είναι σύμφωνη με τη φύση και τους νόμους της. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Με τον τρόπο αυτό εννοείται:

- **Η φυσική αγωγή.**
- **Η ελεύθερη κίνηση.**
- **Οι ασκήσεις ανάπτυξης των αισθήσεων.**
- **Η επαφή του παιδιού με τον εξωτερικό κόσμο.** Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Θεωρεί λοιπόν υποχρέωση του ενήλικα να δημιουργήσει ένα περιβάλλον που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες και στις απαιτήσεις του παιδιού, για να απελευθερωθούν οι εσωτερικές του δυνάμεις ,που είναι και ο βασικός σκοπός της αγωγής .Σημαντικό μέρος αυτού του περιβάλλοντος είναι το υλικό . (Πανταζής,2004)

Ένα υλικό παιδαγωγικά ελεγμένο. Ο σκοπός αυτού του υλικού είναι να δώσουμε τη δυνατότητα στο πνεύμα του παιδιού να διεισδύσει με δαύγεια και απλότητα στα πιο απλά πράγματα. (Πανταζής,2004)

Η κατασκευή του υλικού μάθησης θεωρήθηκε από τη Μοντεσσόρι μια πρακτική αναγκαιότητα .Με βάση ,λοιπόν το υλικό των Itard και Seguin (Γάλλων γιατρών) και τις παιδαγωγικές απόψεις ,η Μοντεσσόρι ανέπτυξε το <<αισθητηριακό υλικό>> ,που είναι και το μοναδικό τελειοποιημένο σύστημα υλικών. Θεωρείται ως το ουσιαστικότερο μέρος του περιβάλλοντος του παιδιού και υπηρετεί την πραγματοποίηση των σκοπών της ανάπτυξης και της αγωγής του. (Πανταζής,2004)

Το ‘σπίτι του παιδιού’ είναι εφοδιασμένο με παιδαγωγικό υλικό σύνθετο και ειδικό για συγκεκριμένες δραστηριότητες που κεντρίζουν το ενδιαφέρον του παιδιού και με τις οποίες επιτυγχάνεται:

- η ανάπτυξη των φυσικών δυνάμεων του παιδιού.
- η αγωγή των αισθήσεων.
- η άσκηση των κινητικών και χειροτεχνικών δεξιοτήτων.
- η γλωσσική εκπαίδευση.
- η διδασκαλία της ανάγνωσης ,της γραφής, και των μαθηματικών. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Το παιδαγωγικό υλικό βάζει σε κίνηση τις φάσεις της ψυχικής ανάπτυξης του παιδιού .Παρωθεί το παιδί να ασχοληθεί και με βάση τα αισθητήρια δεδομένα να μεταφερθεί στις ανώτερες λειτουργίες της νοημοσύνης .Η ορμή ,που υπάρχει μέσα του ,μπορεί όχι μόνο να το βοηθήσει στην εξέλιξή του ,αλλά και να ενεργοποιήσει το πνεύμα του και να το βοηθήσει . Ο προκλητικός χαρακτήρας του υλικού , ο οποίος παρωθεί το παιδί στην ενασχόληση και η δυνατότητα αναπαραγωγής της ασχολίας είναι χαρακτηριστικά γνωρίσματα της δομής του μοντεσοριανού υλικού. (Πανταζής,2004)

Η δυνατότητα ,μάλιστα ,επανάληψης μιας ορισμένης μορφής ασχολίας διασφαλίζεται μέσω της αρχής της ελευθερίας .Το παιδί είναι ελεύθερο να διαλέξει το υλικό που θέλει πάντα με κριτήριο τις εσωτερικές του ψυχικές ανάγκες ,να ασχοληθεί όση ώρα επιθυμεί και να κάνει όσες επαναλήψεις κρίνει σκόπιμο. (Πανταζής,2004)

Η εξατομικευμένη μάθηση επιτυγχάνεται με την ενασχόληση με εκπαιδευτικά υλικά. Η χρήση των εκπαιδευτικών υλικών εμπλέκει πολλές αισθήσεις, μεταβάλλεται στη “βασιλική οδό” που επιτρέπει τη βέλτιστη διδασκαλία. Ο μαθητευόμενος ενεργεί σε αυτά και έτσι μαθαίνει, δεν υφίσταται απλώς τη φλυαρία του διδάσκοντος. Η μάθηση δεν αλλοτριώνεται από τη σχέση εξουσίας μαθητευόμενου-διδάσκοντος. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Μια ιδιαιτερότητα του υλικού της Μοντεσσόρι είναι ότι αυτό δεν προάγει όλους τους τομείς της ανάπτυξης του παιδιού με τον ίδιο τρόπο ,αλλά κάνει κεντρικό σημείο της αγωγής την αγωγή των αισθήσεων ,επειδή θεωρεί την ανάπτυξη των αισθήσεων του παιδιού ηλικίας τριών έως έξι χρόνων ως μια βασική ανάγκη ανάπτυξης γενικότερα και της νοημοσύνης ειδικότερα. (Πανταζής,2004)

Η εξάσκηση των αισθήσεων φέρνει το παιδί σε επαφή με τον εξωτερικό κόσμο ,τον οποίο ,με βάση τις ικανότητές του , προσπαθεί να αφομοιώσει και να αξιοποιήσει .Η διαδικασία αυτή ενεργοποιεί το παιδί να εξερευνήσει τον εξωτερικό κόσμο και τον εαυτό του. Η γνώση που αποκτά μέσα από μια φυσική δύναμη ,βοηθάει το παιδί να προσανατολιστεί στον κόσμο που το περιβάλλει. (Πανταζής,2004)

Οι ικανότητες του παιδιού που πρέπει να αναπτυχτούν είναι:

1.Οι κινητικές λειτουργίες ,με τις οποίες το παιδί θα μάθει να περπατάει , να ισορροπεί και να συντονίζει τις κινήσεις του.

2.Οι αισθητικές λειτουργίες, με τις οποίες θα θέσει τις βάσεις για την ανάπτυξη της γνώσης του, παίρνοντας ερεθίσματα από το περιβάλλον και εξασκώντας την παρατηρητικότητα και την κρίση του.

Με τον τρόπο αυτό γνωρίζει τον κόσμο μέσα στον οποίο θα ενταχθεί στο μέλλον και αναπτύσσει τις γνώσεις του. Κιαμίλη , κ.ο.(2007)

Το υλικό αποτελεί το κλειδί ,με τη λειτουργία του οποίου μετατρέπεται το χάος των εντυπώσεων ,που απορροφώνται μέσω των αισθήσεων ,σε μια αρμονική οικοδόμηση των ψυχικών του λειτουργιών. (Πανταζής,2004)

Είναι το κλειδί που ανοίγει τις ψυχοπνευματικές του λειτουργίες και τον κόσμο στον οποίο ζει .Είναι ένας οδηγός για να παρατηρεί και να βλέπει καλύτερα αυτό που βλέπει , να ταξινομεί και να διαφοροποιεί , να αφαιρεί και να συνδυάζει .Να βοηθάει ,δηλαδή ,να τελειοποιήσει όσο γίνεται καλύτερα τις ψυχικές του ικανότητες . (Πανταζής,2004)

Η εξωτερική διάταξη του υλικού πρέπει να ανταποκρίνεται στην εσωτερική αρμονία της ψυχής του παιδιού ,η οποία οφείλει να επιτρέπει στο παιδί να γίνει αυτόνομο και ελεύθερο από την εξάρτηση του ενήλικα . Παράλληλα με την αγωγή των αισθήσεων , η Μοντεσσόρι τονίζει την ιδιαιτερότητα της κινητικής αγωγής ,δηλαδή της αγωγής των μυών. (Πανταζής,2004)

Η κίνηση για τη Μοντεσσόρι , είναι η φανερή έκφραση της έμφυτης αυθόρμητης ψυχικής δραστηριότητας , η οποία προσδιορίζει τη γενική ανάπτυξη του ανθρώπου .Σύμφωνα με την άποψη της Μοντεσσόρι ,η κίνηση συνδέεται με τη ζωή και σχεδόν με όλους τους τομείς λειτουργίας της . Κίνηση και αισθήσεις αποτελούν μια αχώριστη ενότητα και βρίσκονται σε μια αμοιβαία σχέση . (Πανταζής,2004)

Οι μύες πρέπει να θεωρούνται ότι ανήκουν στο νευρικό σύστημα ,το οποίο φέρνει τον άνθρωπο σε επαφή με το περιβάλλον του .Αυτό χαρακτηρίζεται ως σύστημα σχετικότητας .Φέρνει δηλαδή τον άνθρωπο σε επαφή με τον άψυχο και έμψυχο κόσμο και με τα άλλα άτομα. Χωρίς αυτό το σύστημα δε θα υπήρχε καμιά σχέση ανάμεσα στα άτομα , το περιβάλλον και την κοινωνία . (Πανταζής,2004)

Η κίνηση θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για την οικοδόμηση του πνεύματος της διανόησης κα της φρόνησης , της συνείδησης και ,κατά συνέπεια ,μιας πιο ολοκληρωμένης διαπραγματευτικής ικανότητας. Είναι το εργαλείο ,με τη βοήθεια του οποίου οικοδομείται η προσωπικότητα ,η οποία ενισχύεται από τη συνεχή προσωπική ενέργεια του παιδιού .Είναι αυτή που συνδέει το πνεύμα με τον εξωτερικό κόσμο. (Πανταζής,2004)

Η συναναστροφή λοιπόν του παιδιού με το υλικό , στα πλαίσια της αμοιβαίας σχέσης που υφίσταται ανάμεσα στην αγωγή των αισθήσεων και των μυών ,διαμορφώνει ,παράλληλα με τις άλλες σωματικές ασκήσεις ,ένα ουσιώδες συστατικό μέρος αυτής της αγωγής των μυών .Δηλαδή ,καθοδηγεί τις διαδικασίες της λεπτής κίνησης και διαφοροποιεί την αίσθηση της κίνησης και της αφής. Οι ασκήσεις των αισθήσεων και των μυών πραγματοποιούνται σύμφωνα με την αρχή της απομόνωσης της αντίληψης. (Πανταζής,2004)

Το υλικό αυτό απευθύνεται σε κάθε αίσθηση ξεχωριστά και επιτρέπει την άσκηση ενός μόνο αντιληπτικού τομέα , ο οποίος αντιπροσωπεύεται από το υλικό ,μέσω μιας διαβαθμισμένης σειράς ερεθισμάτων . Έτσι ,δεν ενεργοποιούνται μόνο οι επιμέρους εντυπώσεις των αισθήσεων ,αλλά η διαδικασία αυτή οδηγεί συγχρόνως στην τελειοποίηση της αντίληψης των αφηρημένων εννοιών ,π.χ. βάρος και ύψος . (Πανταζής,2004)

Συγχρόνως , οι εμπειρίες αυτές , μέσω του αισθητηριακού υλικού κάνουν το παιδί να νιώθει σιγουριά και ασφάλεια για τις προσωπικές του δυνάμεις ,που το καλούν να ερευνησει και να ανακαλύψει το περιβάλλον .Αποκτά ,δηλαδή ,το κλειδί για την είσοδο στο σύμπαν. (Πανταζής,2004)

Η αγωγή των κινήσεων περιλαμβάνει :τις αυθόρμητες εκδηλώσεις της καθημερινής ζωής , τη συστηματική αγωγή των κινήσεων , τις γυμναστικές ασκήσεις , την περιποίηση φυτών και ζώων και τη χειροτεχνία .(Δήμας, 2010)

Η Μοντεσσόρι εισάγει τις ασκήσεις του πρακτικού βίου για να συνηθίσει το παιδί στην καθαριότητα , την τάξη , την ευγένεια και να το εισάγει στην οικογενειακή συνομιλία. Η παιδαγωγός κάνει το πρωί έλεγχο καθαριότητας για να δει την κατάσταση στην οποία βρίσκονται πρόσωπο , μαλλιά, χέρια ,ρούχα και παπούτσια .Μαθαίνει στα παιδιά να καθαρίζουν τα νύχια τους , τα αυτιά τους , να χρησιμοποιούν τη σκούπα και το ξεσκονόπανο για το καθάρισμα της τάξης τους, να στρώνουν τραπέζι και να τακτοποιούν τα σκεύη . (Δήμας, 2010)

Ακολουθούν ασκήσεις συμπεριφοράς .Τα παιδιά μαθαίνουν να περπατούν να χαιρετούν , ν' ανεβαίνουν σκαλιά χωρίς να λερώνουν τους τοίχους . Μαθαίνουν να απαντούν σε ερωτήσεις . Αυτές οι συνομιλίες βοηθούν τα παιδιά στην απόκτηση ευχέρειας στην έκφραση , οδηγούν από την ατομική στην κοινωνική ζωή . (Δήμας, 2010)

Για τη στερεομετρική αίσθηση ,δηλαδή τη γνώση της εξωτερικής μορφής ενός αντικειμένου , η οποία επιτυγχάνεται μέσω της αφής και της κίνησης και τελειοποιεί την οπτική γνώση , η Μοντεσσόρι χρησιμοποίησε αρχικά τα τουβλάκια και τους κύβους του Φρέμπελ ,τα οποία ενσωμάτωσε στο δικό της σύστημα . (Πανταζής,2004)

Αναφέρει , επίσης ότι μπορούν για το σκοπό αυτό να χρησιμοποιηθούν μια σειρά από άλλα αντικείμενα και παιχνίδια , όπως μικρές μπάλες , σπόροι , χαρτιά και υλικά κάθε είδους . (Πανταζής,2004)

Η γυμναστική που εισάγει η Μοντεσσόρι , είναι μια γυμναστική ελεύθερη από κάθε ειδικό όργανο . Περιλαμβάνει :

- **την εκπαιδευτική γυμναστική** , που οι ασκήσεις της είναι ίδιες σχεδόν με τις ασκήσεις πρακτικού βίου (ασκήσεις υπαίθρου , καλλιέργεια του κήπου , φροντίδα για τα λουλούδια , τα φυτά και τα ζώα, ασκήσεις δεσίματος) . (Δήμας, 2010)
- **την αναπνευστική γυμναστική** που είναι απαραίτητη για τους πνεύμονες . Το παιδί πρέπει να μάθει να κάνει βαθιά εισπνοή και εκπνοή . (Δήμας, 2010)
- **την λαρυγγοφωνητική γυμναστική** , που βοηθάει στη φυσική ανάπτυξη των κινήσεων των χειλιών και της γλώσσας και στην ακριβή προφορά των λέξεων. (Δήμας, 2010)
- **την υποχρεωτική γυμναστική** . Το βάδισμα είναι η άσκηση που συστήνει περισσότερο .Οι άλλες ασκήσεις προσαρμόζονται στη φυσική διάπλαση της ηλικίας, χωρίς να κουράζουν τα πόδια και προωθούν τις φυσικές κινήσεις για περπάτημα ,τρέξιμο , πήδημα ,ισορροπία και το ελεύθερο γυμναστικό παιχνίδι. (Δήμας, 2010)

Η αφή όπως και οι άλλες αισθήσεις ,φέρνει σύμφωνα με τη Μοντεσσόρι το παιδί σε επαφή με τον εξωτερικό κόσμο .Για να αξιοποιήσει και να αφομοιώσει αυτό τον κόσμο χρησιμοποιεί το παιδί και την ικανότητα αφής. Μια ικανότητα πολύ σημαντική στη διδακτική μέθοδό της . Το υλικό που χρησιμοποίησε η Μοντεσσόρι , αποτελείται από ξύλινες ορθογώνιες επιφάνειες καλυμμένες με λείο χαρόνι ή γυαλόχαρτο, χρησιμοποιεί επίσης συλλογές με διάφορα είδη από χαρτιά και υφάσματα. (Πανταζής,2004)

Για τις ασκήσεις θερμότητας και ψύχους , δηλαδή τη γνώση της θερμοκρασίας προτείνει πιατέλες με νερό διαφορετικής θερμοκρασίας ,όπου τα παιδιά βυθίζουν τα δάκτυλά τους ,για να κατανοήσουν τη θερμοκρασία. (Πανταζής,2004)

Η αντίληψη των ήχων , της μελωδίας και της αρμονίας γίνεται με τη βοήθεια 28 μικρών κουδουνιών , τοποθετημένα κατά ζεύγη σε δύο σειρές . (Πανταζής,2004)

Για την άσκηση της γεύσης και της όσφρησης προτείνει ,επίσης , μια σειρά από ασκήσεις με ποικίλο υλικό . (Πανταζής,2004)

Η Μοντεσσόρι ονομάζει ένα μέρος του παιδικού μυαλού , το οποίο οικοδομείται μέσω μιας ακρίβειας μαθηματικό μυαλό και το υλικό της υλοποιημένη αφαίρεση ή βασικό μαθηματικό υλικό. (Πανταζής,2004)

Με το υλικό αυτό δεν αναπτύσσονται μόνο οι νοητικές πνευματικές διαπραγματευτικές ικανότητες ,αλλά και η ικανότητα της φαντασίας και της αφαίρεσης , δηλαδή η ικανότητα να φαντάζονται γνωρίσματα ενός πράγματος, όπως γραμμή ,γωνία κ.λ.π. (Πανταζής,2004)

Το υλικό για τις γραμματικές ,γεωγραφικές και βιολογικές ασκήσεις είναι κατασκευασμένο με την ίδια παιδαγωγική αντίληψη που έχει εκείνο που αναφέρεται στη αγωγή των αισθήσεων . Αυτή η χωρίς διαφοροποιήσεις μετάβαση στο σύστημα του υλικού βοηθάει στη χωρίς προβλήματα μετάβαση του παιδιού από το σπίτι στο σχολείο. (Πανταζής,2004)

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω το υλικό έχει το χαρακτήρα της άσκησης ,του υλικού εργασίας ,γι' αυτό υπηρετεί κάθε φορά μια συγκεκριμένη ασχολία. Πιστεύεται ότι το <<παίζειν>> στη ζωή του παιδιού είναι κάτι κατώτερο και το παιδί καταφεύγει εκεί μόνο όταν δεν έχει κάτι καλύτερο να κάνει .Μόνο το <<διαμορφωμένο περιβάλλον>> ,απαλλαγμένο από ενοχλητικά ερεθίσματα , ανταποκρίνεται στη φυσική κατάσταση του παιδιού και του προσφέρει βοήθεια για την πνευματική του ανάπτυξη . (Πανταζής,2004)

5.2.1 Η διαδικασία της γλωσσικής μάθησης :τα 3 στάδια

Για την ανάπτυξη της γλωσσικής έννοιας , δηλαδή την ένωση μεταξύ της εικόνας και της αντίστοιχης λέξης , η Μοντεσσόρι υιοθέτησε τη μέθοδο των τριών επιπέδων ή χρόνων του Seguin: (Πανταζής,2004)

- Το πρώτο στάδιο :Η ένωση , ο συνδυασμός της αισθητηριακής αντίληψης με το όνομα .Δίνουμε στο παιδί δύο επιφάνειες ,μια λεία και μια ανώμαλη. Περνάμε το χέρι του παιδιού στη λεία επιφάνεια και του λέμε ότι αυτή είναι λεία επιφάνεια και μετά κάνουμε το ίδιο με την ανώμαλη .Υστερα αφήνουμε τις δύο επιφάνειες στη διάθεση του παιδιού. (Πανταζής,2004)
- Το δεύτερο στάδιο :Η διάκριση του ονόματος που ανταποκρίνεται στο αντικείμενο . Το ρωτάμε <<ποια είναι η λεία επιφάνεια>> ;<<ποια είναι η ανώμαλη επιφάνεια>>. (Πανταζής ,2004)
- Το τρίτο στάδιο :Υπενθύμιση του ονόματος που αντιστοιχεί στο αντικείμενο .Ο εκπαιδευτικός δείχνει στο παιδί την επιφάνεια και το ρωτάει :<<Πώς είναι η επιφάνεια αυτή >>; Αυτό πρέπει να απαντήσει ότι είναι λεία . (Πανταζής,2004)

Η αγωγή της γλώσσας πρέπει να είναι σύμφωνη με την ανάπτυξη του παιδιού ,αλλά και τις ευαισθησίες της γλώσσας. Αυτή η διαδικασία δεν εξελίσσεται μόνο σταθερά ,αλλά και ως ένα είδος εκρηκτικών φαινομένων. Εξαιτίας της στενής σχέσης της προσωπικότητας με την ανάπτυξη της γλώσσας , η ανάγνωση και η γραφή κατέχουν κεντρική θέση στη μέθοδο της Μοντεσσόρι. (Πανταζής,2004)

Οι δραστηριότητες γραφής και ανάγνωσης περιλαμβάνουν τις εξής :

1. Εκμάθηση εργαλείων γραφής και πρακτική στις κινήσεις που θεωρούνται βασικές για τη γραφή , όπως ασκήσεις πρακτικού βίου και αισθητηριακές ασκήσεις , καθώς και άλλες ασκήσεις. (Δήμας, 2010)
2. Εξάσκηση στη γραφή και την ανάγνωση των ήχων και των ονομάτων των γραμμάτων της αλφαβήτου . (Δήμας , 2010)
3. Εξάσκηση στη γραφή και στην ανάγνωση καθώς τα παιδιά παίρνουν ένα αντικείμενο που περιέχει διάφορα πλαστικά πράγματα , π.χ. μια γάτα, την οποία την αντιστοιχίζουν με την αντίστοιχη εικόνα της γάτας από το δεύτερο καλάθι με τις ζωγραφιές , και έπειτα με τη λέξη γάτα από το τρίτο καλάθι .Τα νήπια με αυτόν τον τρόπο ,αρχίζουν να ξεχωρίζουν γράμματα και συλλαβές και ξεκινούν να γράφουν και να διαβάζουν. (Δήμας, 2010)
4. σχηματισμός λέξεων με τρία γράμματα προχωρημένες ασκήσεις (Δήμας, 2010)
5. συνδυασμού φωνηέντων και συμφώνων (Δήμας, 2010)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

6.1 Ο ρόλος του παιδαγωγού στο Μοντεσσοριανό σύστημα

Το παιδί, κατά την Ιταλίδα γιατρό και εκπαιδευτικό Μαρία Μοντεσσόρι, δεν είναι *tabula rasa*, άγραφος πίνακας έτοιμος να χαραχθεί κατά την εκπαιδευτική διαδικασία. Πλησιέστερα προς την αριστοτελική θεωρία της εντελέχειας, το παιδί είναι ένα πλάσμα με δυναμικό που μένει να αποκαλυφθεί και να αναπτυχθεί. Βοηθείται σε αυτή του την φυσική πορεία εάν βρίσκεται σε ένα περιβάλλον φυσικό, όπου δρα με ελευθερία και μαθαίνει, χωρίς να συνειδητοποιεί ότι μαθαίνει, μέσω της εμπειρικής του επαφής με τα πράγματα. Το παιδί αναπτύσσεται έτσι σωματικά, διανοητικά, συναισθηματικά και πνευματικά. (Montessori,2004)

«Τέτοια είναι η υποχρέωσή μας απέναντι στο παιδί: να του δώσουμε μια ακτίνα φωτός και στη συνέχεια να τραβήξουμε τον δρόμο μας. Να κινητοποιήσει τη ζωή, αφήνοντάς την έπειτα ελεύθερη να αναπτυχθεί, να ξεδιπλωθεί, να η πρώτη υποχρέωση του εκπαιδευτικού». (Montessori,2004)

Η παιδαγωγική μέθοδος που κυριαρχούσε και ίσως ακόμη κυριαρχεί, και την οποία καυτηρίαζε η Μοντεσσόρι είναι η κυριαρχία μας πάνω στο παιδί με την επιβολή εξωτερικών κανόνων, αντί να επιχειρούμε μια εσωτερική κατάκτηση της ψυχής του παιδιού. Με αυτόν τον τρόπο, η μεγάλη παιδαγωγός επισημαίνει ότι τα παιδιά ζουν πλάι μας, μα δεν μας επιτρέπεται να τα γνωρίσουμε πραγματικά. (Montessori,2004)

Για τη Μοντεσσόρι το παιδί μαθαίνει αυθόρμητα. Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να λειτουργούν ως εκείνοι που δομούν το παιδικό περιβάλλον ώστε αυτό να παράσχει περισσότερες ευκαιρίες για μάθηση. (Κουτσοβάνου,1992)

Το Μοντεσσοριανό δομημένο περιβάλλον επιτυγχάνεται με τα εκπαιδευτικά υλικά και παιχνίδια, μα και με την κατασκευή των σπιτιών των παιδιών. Εδώ τα πολύ μικρά παιδιά δεν αναγκάζονται να ζήσουν σε κτίρια που έχουν κατασκευασθεί από και για τους ενήλικες, αλλά σε φιλικούς και ευχάριστους χώρους, όπου ακόμα και τα αντικείμενα που χειρίζονται σέβονται τις διαστάσεις τους. (Κουτσοβάνου ,1992)

Η Μοντεσσόρι πιστεύει στον δάσκαλο που εμπνέει τον μαθητή, που τον πλησιάζει και τον ενεργοποιεί ως προσωπικότητα, τον δάσκαλο που έχοντας τέτοια επαφή με τους μαθητές, επιτυγχάνει την απόλυτη ανταπόκρισή τους και την προσοχή τους προς αυτόν από τον οποίο έχουν την προσδοκία να λαμβάνουν ζωή. Όταν το παιδί προοδεύει, ο εκπαιδευτικός πρέπει να συγκρατείται και να αποφεύγει να δίνει οδηγίες. Πρέπει να στηρίζει την πίστη του στις λανθάνουσες δυνάμεις του παιδιού. (Montessori,2004)

Ο εκπαιδευτικός πρέπει να αφιερωθεί στην καλύτερευση της ανθρωπότητας. Πρέπει να είναι σαν την Εστιάδα που κρατούσε την ιερή φλόγα, που άλλοι είχαν ανάψει, καθαρή και αμόλυντη. Ο δάσκαλος πρέπει να τάξει τον εαυτό του στη διατήρηση της φλόγας της εσωτερικής ζωής, σε όλη την καθαρότητά της. Αν αυτή η φλόγα εγκαταλειφθεί, θα σβήσει και ποτέ δε θα ανάψει ξανά. (Montessori,2004)

Ο Μοντεσσोरιανός εκπαιδευτικός δε μιλά πολύ, αλλά παρατηρεί προσεκτικά τους μαθητευόμενους ώστε να τους προτείνει τη χρήση κατάλληλων για το επίπεδο ανάπτυξής τους δραστηριοτήτων. Απαραίτητος είναι έτσι ένας σαφής προγραμματισμός της εκπαιδευτικής δράσης, ιδιαίτερα σε ότι αφορά τις δραστηριότητες που αντιστοιχούν σε κάθε φάση ανάπτυξης του μαθητευόμενου. (Κουτσοβάνου,1992)

Υπό την έννοια αυτή η Μοντεσσόρι συνέβαλε στην ανάπτυξη της προγραμματισμένης διδασκαλίας, που περιγράφει με σαφή τρόπο τα επίπεδα γνώσης διαφόρων τύπων μαθητευόμενων και σχεδιάζει για το κάθε επίπεδο ένα καλά σχεδιασμένο μορφωτικό υλικό ή μία διδακτική δράση. (Κουτσοβάνου ,1992)

Στην προγραμματισμένη διδασκαλία ο εκπαιδευτικός απλώς εφαρμόζει την σχεδιασμένη δραστηριότητα, αποσύρεται στο παρασκήνιο. Εργάζεται για να συλλάβει, να κατασκευάσει και να αξιολογήσει εκπαιδευτικά υλικά που θα ωθήσουν τους μαθητευόμενους σε αποτελεσματική, ενεργό αυτό-μόρφωση. (Κουτσοβάνου ,1992)

6.2 Η πειθαρχία χωρίς την επιβολή τιμωρίας

Η Μοντεσσόρι αναγνωρίζει ότι είναι δύσκολο για κάποιους να αντιληφθούν πώς είναι δυνατόν να υπάρξει πειθαρχία σε μία τάξη ελευθέρων παιδιών και εξηγεί ότι οι άνθρωποι που δυσκολεύονται να κατανοήσουν αυτήν τη δυνατότητα, έχουν διαφορετική αντίληψη για την πειθαρχία από την αντίληψη που επικρατεί στο δικό της παιδαγωγικό μοντέλο (την εσωτερική, δηλαδή, πειθαρχία). (Montessori,2004)

«Δεν θεωρούμε ένα άτομο πειθαρχημένο μόνον όταν έχει γίνει τεχνητά αθόρυβος σαν άλαλος και ακίνητος σαν παράλυτος. Αυτό είναι ένα άτομο εκμηδενισμένο, όχι πειθαρχημένο». (Montessori,2004).

Η Μοντεσσόρι εξηγεί ότι το πειθαρχημένο άτομο είναι κύριος του εαυτού του και μπορεί να κανονίσει τη συμπεριφορά του σύμφωνα με κάποιον κανόνα. Αυτό περιγράφεται ως ενεργητική πειθαρχία (active discipline), τα παιδιά μαθαίνουν όχι πώς να μένουν ακίνητα μα πώς να κινούνται, και μένει το κέρδος ότι τα παιδιά δεν προετοιμάζονται απλώς για το σχολείο, μα για την ίδια τη ζωή. Αποκτά την ικανότητα, μέσα από τη συνήθεια, να εκτελεί εύκολα και σωστά τις απλές κινήσεις/πράξεις που επιτάσσει η κοινωνική ζωή, όχι απλώς η σχολική. (Montessori,2004)

Η βασική αρχή πάνω στην οποία στηρίζεται η πειθαρχία, κατά την Μοντεσσόρι, είναι η ικανότητα του παιδιού να διακρίνει ανάμεσα στο καλό και το κακό. Και το σημαντικό έργο του εκπαιδευτικού είναι να προσέξει ώστε ο μαθητής να μην περιορίσει το καλό ταυτίζοντάς το με την ακινησία και το κακό με την κίνηση, με τη δραστηριότητα. (Montessori,2004)

«Και όλο αυτό διότι στόχος μας είναι να πειθαρχούμε για τη δραστηριότητα, για την εργασία, για το καλό, όχι για την ακινησία, την παθητικότητα, την υποταγή .Μία αίθουσα μέσα στην οποία όλα τα παιδιά κινούνται με χρησιμότητα, ευφύια και προθυμία, χωρίς να κάνουν καμία σκληρή ή αγενή πράξη, θα μου φαινόταν μια τάξη πολύ καλά πειθαρχημένη, πράγματι». (Montessori,2004)

Μόνο με την ελευθερία μπορεί να διαμορφώσει κανείς έναν αυθύπαρκτο και ελεύθερο άνθρωπο. Στενά συνδεδεμένη με την έννοια της ελευθερίας είναι η έννοια της ελεύθερης κίνησης, που η Montessori επιδιώκει για τα παιδιά στο σχολείο. (Montessori,1925)

Η πειθαρχία στηρίζεται στην ελευθερία . Η Μοντεσσόρι γράφει στην επιστημονική παιδαγωγική της :<<Δε λέμε πειθαρχημένο ένα άτομο ,που γίνεται τεχνητά σιωπηλό , όπως ένας μουγγός και ακίνητο όπως ένας παραλυτικός . Το παιδί πρέπει να προπαρασκευάζεται για τη ζωή από το σχολείο και δε μπορεί να γι' αυτή όταν του στερήσουν κάθε ενεργητικότητα . Είναι λοιπόν αξιόμιμμο να σταματήσουμε τις αυθόρμητες κινήσεις του παιδιού , εκτός αν πρόκειται για τάσεις άχρηστες και επικίνδυνες . Αφήνοντας τα παιδιά να ενεργούν , αυτοεκπαιδεύονται >>.(Δήμας , 2010)

Από την έννοια της ελευθερίας πηγάζει η πειθαρχία, η οποία δεν είναι μια καταπιεστική κατάσταση, αφού αυτή επιδιώκεται με έμμεσους τρόπους όπως η ενθάρρυνση και όχι η τιμωρία. Η ελευθερία του παιδιού πρέπει να εισάγεται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε το παιδί να φτάνει στην αυτονομία μέσω της δικής του δραστηριότητας. (Montessori,1925)

Αυτή η αυτονομία και αυθυπαρξία στο σχολείο εκφράζονται με την ελεύθερη, από το παιδί επιλεγμένη, απασχόληση, που δίνει κίνητρα για μια αυτόνομη και αυτοκαθοριζόμενη εργασία. Η ελεύθερη εσωτερική συμμετοχή του παιδιού, το προσωπικό του βίωμα των αντικειμένων είναι το χαρακτηριστικό της αληθινής αυθυπαρξίας του παιδιού, δεδομένου ότι το ίδιο γνωρίζει ποιες είναι οι ανάγκες του. (Montessori,1925)

Η Μοντεσσόρι περιγράφει με ποιον τρόπο αντιμετωπίζει τα παιδιά που ενοχλούν τους συμμαθητές τους και δεν συμμορφώνονται προς τις παρατηρήσεις των δασκάλων. Ο μαθητής καλείται να καθίσει σε μια μικρή αναπαυτική πολυθρόνα στην άκρη της αίθουσας και του δίδονται τα παιχνίδια που προτιμά ο ίδιος. (Montessori ,2004)

Η απομόνωση αυτή έχει ως αποτέλεσμα να ηρεμεί το παιδί και του δίδει την ευκαιρία να παρατηρεί το σύνολο της τάξης του να εργάζεται δημιουργικά και χαρούμενα. (Montessori ,2004)

Η Μοντεσσόρι μπαίνοντας στην αίθουσα, πλησιάζει και χαϊδεύει αυτόν τον μαθητή πρώτα και στη συνέχεια ασχολείται με τους υπόλοιπους. Σύντομα το παιδί νιώθει την επιθυμία να γίνει ουσιαστικό μέρος του συνόλου αυτού που φαίνεται να απολαμβάνει τη διαδικασία του μαθήματος. (Montessori ,2004)

Σύμφωνα πάντοτε με τη Μοντεσσόρι η ομαδική πειθαρχία κατακτάται σαν με κάποια μαγική δύναμη. Πενήντα ή εξήντα παιδιά από 2,5 έως 6 ετών, όλα μαζί, και την ίδια στιγμή γνωρίζουν πώς να παραμένουν ήσυχα τόσο τέλεια, ώστε η απόλυτη ησυχία ομοιάζει με εκείνη της ερήμου . (Montessori ,2004)

Και εάν η δασκάλα, μιλώντας χαμηλοφώνως, πει στα παιδιά ‘σηκωθείτε, και περπατήστε αρκετές φορές γύρω στην αίθουσα στις μύτες των ποδιών σας και στη συνέχεια επιστρέψτε στη θέση σας ήσυχα’, όλοι μαζί, σαν ένα και μόνον άτομο, τα παιδιά σηκώνονται και ακολουθούν την οδηγία με την ελάχιστη δυνατή φασαρία. Η δασκάλα με εκείνη τη μία φωνή μίλησε σε κάθε ένα παιδί. Και κάθε παιδί ελπίζει από την παρέμβασή της να λάβει κάποιο φως και εσωτερική ευτυχία ». (Montessori,2004)

Μέσα στην τάξη της Μοντεσσόρι βλέπουμε τα παιδιά να είναι απορροφημένα από τη δουλειά τους , παρά την ηλικία τους , και να νιώθουν ευτυχισμένα , όταν μπορέσουν να τελειώσουν την ασχολία που άρχισαν . Έτσι στο μοντεσσοριανό σχολείο δεν ακούγονται οι φράσεις <<μείνε ήσυχος >>, <<εργάσου>>, <<γιατί δεν προσέχεις >> , <<θα σε τιμωρήσω>>. Το παιδί δεν επιθυμεί να φλυαρήσει , ούτε να διακόψει την ησυχία της τάξης , γιατί είναι πάντα απασχολημένο .Η ενεργητικότητά του είναι εκείνη που του δίνει χαρά και δεν θέλει να τη διακόψει. Η Μοντεσσόρι απομακρύνει από το σχολείο την ακινησία , την παθητικότητα και την αναγκαστική εργασία. (Δήμας , 2010)

<<Μια τάξη λέει , όπου όλα τα παιδιά κινούνται εκούσια και συνετά χωρίς να φέρονται με αγένεια ,μου φαίνεται πως είναι καλά πειθαρχημένη >>.

Αποτέλεσμα αυτής της αρχής της πειθαρχίας , που στηρίζεται στην ελευθερία είναι και η κατάργηση των αμοιβών και των ποινών από το σχολείο. Τα παιδιά βρίσκουν την αμοιβή τους στην ελεύθερη έκφραση της ενεργητικότητάς τους. (Δήμας , 2010)

6.3 Η παιδαγωγική της Μοντεσσόρι

Η παιδαγωγική της Μοντεσσόρι έχει κατά καιρούς υποστεί κριτική. Συνεχίζει ωστόσο, να παραμένει δημοφιλής και να ενδιαφέρει σε παγκόσμιο επίπεδο. Μάλιστα τη δεκαετία του '80, γίνεται λόγος για μια «αναγέννηση» της. Πρόκειται για μια εξέλιξη η οποία παρά τις πρώτες επικρίσεις οδήγησε πολύ γρήγορα σε γενική αποδοχή και αναγνώριση της. Ιδιαίτερη αναγνώριση και υποστήριξη έτυχε την εποχή της συζήτησης για την πρόωμη νοητική παραγωγή των παιδιών και κυρίως από τους υποστηρικτές της πρόωμης ανάγνωσης – γραφής και των μαθηματικών (δεκαετία '70-80). (Πανταζής · Σακελλαρίου, 2005)

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα στη συζήτηση για την παιδαγωγική της μοντεσσόρι να δοθεί έμφαση στις επιτυχίες μάθησης και όχι στη θεοσοφική - θρησκευτική ή τη βιολογική θεώρηση της για το παιδί. (Πανταζής · Σακελλαρίου, 2005)

Βέβαια υπάρχει η λανθασμένη άποψη η οποία χαρακτηρίζει το παιδαγωγικό της σχέδιο όχι παιδαγωγικό αλλά διδακτικό, και τούτο διότι η ίδια χαρακτηρίζει την παιδαγωγική της ως μέθοδο. Όμως για να κατανοήσει κανείς την παιδαγωγική της Μοντεσσόρι πρέπει να λάβει υπόψη του τον δικό της τρόπο παρατήρησης και οργάνωσης της ανθρώπινης εξέλιξης. (Πανταζής · Σακελλαρίου, 2005)

«Το περιβάλλον τοποθετείται αξιακά στη δεύτερη θέση της πορείας εξέλιξης της ζωής. Μπορεί να βοηθήσει, να αλλάξει ή καταστρέψει, ποτέ όμως να δημιουργήσει. Η αρχή της εξέλιξης βρίσκεται μέσα στο ίδιο το παιδί. Το παιδί μεγαλώνει όχι γιατί τρέφεται , γιατί αναπνέει, γιατί ζει σε ευνοϊκές κλιματολογικές συνθήκες , αλλά γιατί ξεδιπλώνεται η δυναμικότητα της ζωής που βρίσκεται μέσα του... διότι ο δημιουργός σπόρος από τον οποίο προέκυψε η ζωή, συνεχίζει να εξελίσσεται σύμφωνα με τον σταθερό βιολογικό προσδιορισμό της κληρονομικότητας». (Πανταζής · Σακελλαρίου, 2005)

Το περιβάλλον μέσα στο οποίο το παιδί διαπραγματεύεται και μπορεί να επιτύχει επιδιωκόμενους στόχους πρέπει να διαμορφώνεται με βάση τις ανάγκες του ίδιου του παιδιού , έτσι ώστε αυτό να καθοδηγεί , κατά την πορεία διαμόρφωσης και τελειοποίησης του, την αυτόνομη ενέργεια του . (Πανταζής · Σακελλαρίου, 2005)

Το «διαμορφωμένο περιβάλλον» θεωρείται η εξωτερική αντιστοίχιση του «εσωτερικού σχεδίου εξέλιξης της ψυχής» του παιδιού και των βιολογικά προδιατιθέμενων «βασικών κατευθύνσεων της εξέλιξης του». Κατά τη Μοντεσσόρι, αγωγή δεν σημαίνει σε καμία περίπτωση προσπάθεια μιας κατευθυνόμενης, άμεσης επίδρασης στο παιδί. Δηλαδή, η νηπιαγωγός πρέπει να γνωρίζει ότι δεν επιτρέπεται η άμεση επίδραση στα παιδιά τόσο στη διαδικασία εκπαίδευση τους όσο και στην εσωτερική τους «πειθαρχία» αλλά αυτή πρέπει να εμπιστεύεται κυρίως την κρυμμένη ενέργεια του παιδιού. (Πανταζής ·Σακελλαρίου ,2005)

Τα παιδιά πρέπει να εργάζονται αυτόνομα τόσο στις ασκήσεις με «το παιδαγωγικό υλικό» όσο και στις «ασκήσεις πρακτικού βίου» και η νηπιαγωγός πρέπει αυτή την ανεξαρτητοποίηση των παιδιών να τη σέβεται και να μην επιτρέπει να διαταράσσεται από εξωτερικές ενοχλήσεις. (Πανταζής ·Σακελλαρίου ,2005)

Στο νηπιαγωγείο της Μοντεσσόρι δεν υπάρχουν παιχνίδια- αντικείμενα, άλλο «παιδαγωγικό υλικό» για εξατομικευμένη ασχολία, διότι τα παιχνίδια – αντικείμενα άλλα και τα ομαδικά παιχνίδια θεωρούνται ανασταλτικός παράγοντας για τη «φυσιολογική» εξέλιξη του παιδιού, και αυτό προκύπτει από τις ιδιαίτερες προϋποθέσεις της παιδαγωγικής της Μοντεσσόρι. (Πανταζής ·Σακελλαρίου ,2005)

Στην παιδαγωγική πράξη αποδεικνύεται ,όπως στον Φρέμπελ η παιδαγωγική ποιότητα του σχεδίου αγωγής της Μοντεσσόρι. Μονό όποιος έχει εργαστεί σε ένα τέτοιο νηπιαγωγείο μπορεί να εκτιμήσει την ιδιαίτερη παιδαγωγική του ατμόσφαιρα: την ευχάριστη ησυχία, παρ' όλο τον υψηλό βαθμό ενεργητικότητας των παιδιών, την εξατομικευμένη ασχολία, τον αμοιβαίο σεβασμό των παιδιών, τη διαρρύθμιση του χώρου, την αισθητική του. Όλα αυτά αποδεικνύουν τον βαθύ παιδαγωγικό χαρακτήρα της μεθόδου της Μοντεσσόρι. (Πανταζής ·Σακελλαρίου ,2005)

6.3.1 Η Μοντεσοριανή μέθοδος ως μαθητοκεντρική παιδαγωγική.

- Η “Ανοικτή τάξη”. Η Μοντεσσόρι συνέβαλε στην επιχειρηματολογία για “ανοικτές τάξεις” και για “εκτός των θυρών” εκπαίδευση. Η σχολική τάξη, το ίδιο το σχολικό κτίριο, συγκρούονται με τη φύση του παιδιού. Ωφέλιμο θα ήταν να αντικατασταθούν από χώρους που να προσαρμόζονται στις διαστάσεις του παιδικού σώματος, όπως το “σπίτι των παιδιών” (Casa dei bambini). Η χρήση των Μοντεσοριανών υλικών είναι δυνατό να γίνεται εκτός των θυρών του σχολικού ιδρύματος, στο -σχεδιασμένο για να επιτύχει μάθηση (δομημένο)- περιβάλλον. (Montessori,1925)
- Η εξατομίκευση. Κάθε παιδί είναι διαφορετικό και θα πρέπει να διδάσκεται ανάλογα με τις δυνατότητες, τις ιδιαιτερότητες, τα ατομικά του ενδιαφέροντα. Η Μοντεσσόρι αμφισβητεί τη θεμελιώδη αρχή της ίδιας της συγκρότησης της σχολικής τάξης, πως δηλαδή η ηλικία (ή κάποιο άλλο μοναδικό κριτήριο) αρκεί για να σχηματισθούν ομάδες παιδιών με ίδιες δυνατότητες μάθησης. Η εξατομικευμένη μάθηση χρησιμοποιείται σήμερα ως ένα από τα βασικά επιχειρήματα για ευρεία χρήση των τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας στην εκπαίδευση. (Montessori,1925)
- Τα εκπαιδευτικά υλικά και παιχνίδια. Η εξατομικευμένη μάθηση επιτυγχάνεται με την ενασχόληση με εκπαιδευτικά υλικά. Ο “εκπαιδευτικός” αποσύρεται στο παρασκήνιο. Εργάζεται για να συλλάβει, να κατασκευάσει και να αξιολογήσει εκπαιδευτικά υλικά που θα ωθήσουν τους μαθητευόμενους σε αποτελεσματική, ενεργό αυτό-μόρφωση. Τα εκπαιδευτικά υλικά χρησιμοποιούνται όποτε ο μαθητευόμενος το επιθυμεί. Η χρήση τους εμπλέκει πολλές αισθήσεις. Ο μαθητευόμενος ενεργεί σε αυτά και έτσι μαθαίνει, δεν υφίσταται απλώς τη φλυαρία του διδάσκοντος. (Montessori,1925)

Η μάθηση δεν αλλοτριώνεται από τη σχέση εξουσίας μαθητευόμενου-διδάσκοντος. Τα εκπαιδευτικά παιχνίδια είναι υλικά που επιτρέπουν στο μαθητευόμενο να παίζει με έναν τρόπο που διευκολύνει τη μάθηση. Το παιχνίδι, από άχρηστη για την εκπαίδευση δραστηριότητα, μεταβάλλεται στη “βασιλική οδό” που επιτρέπει τη βέλτιστη διδασκαλία. (Montessori,1925)

- Η προγραμματισμένη διδασκαλία. Ο Μοντεσσοριανός εκπαιδευτικός δε μιλά πολύ, αλλά παρατηρεί προσεκτικά τους μαθητευόμενους ώστε να τους προτείνει τη χρήση κατάλληλων για το επίπεδο ανάπτυξής τους δραστηριοτήτων. Απαραίτητος είναι έτσι ένας σαφής προγραμματισμός της εκπαιδευτικής δράσης, ιδιαίτερα σε ότι αφορά τις δραστηριότητες που αντιστοιχούν σε κάθε φάση ανάπτυξης του μαθητευόμενου. (Montessori,1925)
- Υπό την έννοια αυτή η Μοντεσσόρι συνέβαλε στην ανάπτυξη της προγραμματισμένης διδασκαλίας, που περιγράφει με σαφή τρόπο τα επίπεδα γνώσης διαφόρων τύπων μαθητευομένων και σχεδιάζει για το κάθε επίπεδο ένα καλά σχεδιασμένο μορφωτικό υλικό ή μία διδακτική δράση. Στην προγραμματισμένη διδασκαλία ο εκπαιδευτικός απλώς εφαρμόζει την σχεδιασμένη δραστηριότητα. (Montessori,1925)
- Στην Ελλάδα εμπνέει πολλά από τα χαρακτηριστικά του Αναλυτικού Προγράμματος, όπως την υποχρεωτική διαδοχή των ενοτήτων, τις ενιαίες δραστηριότητες και ασκήσεις, τη χρήση ενός “βιβλίου για το δάσκαλο” κ.ο.κ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

7.1 Η φύση στην εκπαίδευση :φροντίζοντας φυτά και ζώα

Η επαφή με τη φύση ενδυναμώνει το παιδί και το απαλλάσσει από τους περιορισμούς που θέτει η συμβατική ζωή στην κοινωνία. (Montessori,2004)

Πρώτο μέλημα είναι να συνηθίσει το παιδί να παρατηρεί τα φαινόμενα της φύσης και τις εκδηλώσεις της ζωής γύρω του. Μαθαίνει έτσι να παρατηρεί τα πλάσματα της φύσης και αναπτύσσει ενδιαφέρον για τη φροντίδα τους. (Montessori,2004)

Δεύτερον, η φροντίδα φυτών και ζώων βοηθάει το παιδί να αντιληφθεί τη σχέση αίτιου και αιτιατού, καθώς βιώνει όχι μόνον την ευεργετική δράση του ποτίσματος ενός φυτού, μα και τον μαρασμό στον οποίο το οδηγεί η έλλειψη νερού. Ομοίως και με την παροχή νερού και τροφής στα ζώα. Το παιδί γίνεται παρατηρητικό, πρόθυμο να προσφέρει, και νιώθει ότι επιτελεί μια ευγενική αποστολή στη ζωή. (Montessori,2004)

Τρίτον, το παιδί μυείται στην αρετή της υπομονής και της βέβαιης προσδοκίας (patience and confident expectation), όταν για παράδειγμα φυτεύει έναν σπόρο και περιμένει την εμφάνιση του νέου φυτού. Αυτό, κατά την Μοντεσσόρι, «είναι μια μορφή πίστης και φιλοσοφίας ζωής». (Montessori,2004)

Τέταρτον, το παιδί εμπνέεται από ένα ισχυρό αίσθημα για τη φύση και νιώθει ότι η φύση ανταμείβει πολύ γενναιόδωρα τον μικρό ανθρώπινο μόχθο. Φυσικά για να υπάρξει ανταμοιβή, πρέπει να υπάρξει και μόχθος. Καμία τέτοια ικανοποίηση, κυρίως αυτή που πηγάζει από τη φροντίδα ζώων, δεν συγκρίνεται με προϊόντα τεχνητά, βιομηχανικά. Οι καρποί και οι προσφορές της φύσης από τη μία μεριά και τα βιομηχανικά προϊόντα από την άλλη: είναι η σύγκριση ανάμεσα στα προϊόντα του θεού και τα προϊόντα των ανθρώπων. (Montessori,2004)

Πέμπτον, με την ουσιαστική επαφή με τη φύση το παιδί ακολουθεί τα χνάρια, ακολουθεί το ίδιο εκείνο μονοπάτι της ανθρωπότητας που πέρασε από τη φυσική κατάσταση σε αυτή του πολιτισμού. (Montessori,2004)

«Πραγματικά η κοινωνική μας ζωή είναι πάρα πολύ συχνά μόνον η συσκότιση και ο θάνατος της φυσικής ζωής που βρίσκεται μέσα μας. (Montessori , 2004)

Αυτές οι μέθοδοι τείνουν να διαφυλάττουν την πνευματική φλόγα μέσα στον άνθρωπο, να διατηρούν την πραγματική του φύση άφθαρτη και να την απελευθερώνουν από τον καταπιεστικό και μειωτικό ζυγό της κοινωνίας. Είναι μια παιδαγωγική μέθοδος που υπαγορεύεται από την υψηλή ιδέα του ImmanuelKant: 'Η τέλεια τέχνη επιστρέφει στη φύση'.» (Montessori , 2004) (τα τελευταία λόγια του βιβλίου της The Montessori Method)

Η επαφή με τη φύση βοηθάει το παιδί ν' αποκτήσει υπομονή αλλά και πίστη στην αναμονή. Το παιδί πρέπει να έχει υπομονή για να δει το σπόρο που φύτεψε να μεγαλώνει σιγά σιγά και η πείρα του δείχνει πως μπορεί να έχει εμπιστοσύνη στη φύση γιατί αυτή συμπληρώνει πάντα το έργο της . (Δήμας, 2010)

Η αγωγή στο νηπιαγωγείο θα μπορέσει να προσελκύσει την προσοχή του παιδιού στη φύση . Το παιδί που είναι ο μεγαλύτερος αυθόρμητος παρατηρητής της φύσης , έχει ανάγκη να έχει στη διάθεση του υλικό με το οποίο να ενεργεί και να δρά . (Δήμας, 2010)

Οι πρόθυμες περιποιήσεις για τα ζωντανά όντα ικανοποιούν ένα από τα πιο ζωηρά ένστικτα της παιδικής ψυχής . (Δήμας, 2010)

7.2 Η σημασία της απλότητας στη διδασκαλία: Το παράδειγμα του κύκλου και του τριγώνου

Η συντομία, η απλότητα και η αντικειμενικότητα αποτελούν στη μέθοδο Μοντεσσόρι βασικές ιδιότητες του μαθήματος. Η ίδια θεωρεί ότι το να έχεις ένα απλό μάθημα από μια δασκάλα που είναι συνηθισμένη στις κλασικές μεθόδους είναι πραγματικά δύσκολο. Κάποτε ζήτησε από μια δασκάλα να διδάξει σε ένα παιδάκι τα σχήματα του τετραγώνου και του τριγώνου χρησιμοποιώντας ξύλινα σχήματα που προσαρμόζονται στις αντίστοιχες εσοχές μιας ξύλινης επιφάνειας. (Montessori, 1912)

Η Μοντεσσόρι παρατηρεί:

«Θα έπρεπε να είχε δείξει στο παιδί πώς να ακολουθήσει με το δάκτυλό του το περίγραμμα των ξύλινων σχημάτων και των εσοχών όπου αυτά ταιριάζουν, ενώ εν τω μεταξύ θα έλεγε ‘αυτό είναι τετράγωνο – αυτό είναι τρίγωνο.» (Montessori, 1912)

Αντί αυτού, η δασκάλα ζήτησε από το αγοράκι να αγγίξει το τετράγωνο, ενώ του έλεγε να αισθανθεί με το δάκτυλό του και να μετρήσει τις πλευρές μία-μία: «μία πλευρά-κι άλλη-κι άλλη»... και αντιστοίχως τις γωνίες «μία, δύο, τρεις, τέσσερις»... «κοίταξέ το καλά, αυτό είναι τετράγωνο». (Montessori, 1912)

Η Μοντεσσόρι διόρθωσε τη δασκάλα λέγοντάς της πως με τον τρόπο αυτό δεν δίδαξε στο παιδί να αναγνωρίζει τα σχήματα, μα του έδωσε μια εικόνα για τις πλευρές, τις γωνίες και τους αριθμούς. «Μα είναι το ίδιο πράγμα» δικαιολογήθηκε η δασκάλα. Κι όμως δεν είναι, αποκρίθηκε η Μοντεσσόρι, εξηγώντας ότι θα μπορούσε κάποιος να αναγνωρίζει το σχήμα ενός τετραγώνου χωρίς απαραίτητως να ξέρει να μετρήσει έως το τέσσερα. (Montessori, 1912)

Οι πλευρές και οι γωνίες είναι αφηρημένες έννοιες και από μόνες τους δεν υφίστανται. Αυτό που υπάρχει είναι αυτό το κομμάτι ξύλου με τη συγκεκριμένη μορφή». (Montessori, 1912)

7.3 Ο μαθητής της Α΄ δημοτικού σύμφωνα με το όραμα της Μαρίας Μοντεσσόρι

«Οι τάξεις του δημοτικού στο μέλλον θα πρέπει να ξεκινούν με παιδιά όπως τα δικά μας, που γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση · παιδιά που γνωρίζουν πώς να φροντίσουν τον εαυτό τους · πώς να ντυθούν και να γδυθούν και να πλυθούν · παιδιά που γνωρίζουν τους κανόνες καλής συμπεριφοράς και ευγένειας, και που είναι απολύτως πειθαρχημένα με την υψηλότερη έννοια του όρου, έχοντας αναπτυχθεί και γίνει κύριοι του εαυτού τους μέσα από την ελευθερία. (Montessori,2004)

Αυτά τα παιδιά προφέρουν καθαρά, γράφουν με σταθερό χέρι, είναι γεμάτα με χάρη στις κινήσεις τους. Είναι οι πιο σοβαροί εκπρόσωποι μιας ανθρωπότητας μεγαλωμένης μέσα στη λατρεία της ομορφιάς — η παιδική ηλικία μιας ανθρωπότητας που υποτάσσει τα πάντα, καθώς είναι ευφυείς και υπομονετικοί παρατηρητές του περιβάλλοντός τους και κατέχουν με τη μορφή της πνευματικής ελευθερίας τη δύναμη για αυθόρμητο λογικό συλλογισμό». (Montessori,2004)

7.4 Το Μοντεσοριανό κίνημα

Πρόκειται για ένα δίκτυο σχολείων, εκπαιδευτικών, επιστημονικών οργανώσεων, ειδικών περιοδικών και εκδόσεων, επιχειρήσεων παραγωγής εκπαιδευτικών υλικών που συνεχίζουν τη Μοντεσοριανή παράδοση στις σημερινές συνθήκες:

[Montessori Children's Room](#)

[The Montessori Method](#)

[montessori in India](#)

[Maria Montessori Children's School Foundation, Inc. \(MMCSFI\)](#)

Διαδίκτυο:

<http://www.montessori.org/>

Η σελίδα του “Ιδρύματος Μοντεσσόρι”, που εδρεύει στην Αλεξάνδρεια (Βιρτζίνια - ΗΠΑ). Παρέχει πλήθος άρθρων, δυνατότητες για παραγγελία Μοντεσοριανών υλικών, πληροφορίες για Μοντεσοριανά ιδρύματα και σχολεία κ.ο.κ.

<http://www.montessori.org/library/mariawho.htm>

Βιογραφία της Μοντεσσόρι και πλούσιο φωτογραφικό υλικό που αφορά την ίδια και τη μέθοδο της.

<http://members.aol.com/lordequip/>

Μοντεσοριανά εκπαιδευτικά υλικά.

<http://www.montessori-namta.org/>

Η σελίδα της Οργάνωσης των Μοντεσοριανών Δασκάλων της Βορείου Αμερικής (North American Montessori Teachers' Association).

<http://www.montessori-ami.org/>

Η σελίδα της Διεθνούς Οργάνωσης Μοντεσσόρι (Association Montessori Internationale) Πρόκειται για τον Οργανισμό που ίδρυσαν στο Άμστερνταμ η Μαρία Μοντεσσόρι και ο γιος της Μάριο Μοντεσσόρι το 1929, κάνοντας το Άμστερνταμ κέντρο της όλης εποπτείας και οργάνωσης της κάθε είδους δράσης που σχετιζόταν με το σύστημα Μοντεσσόρι.

[American Montessori Society \(AMS\): www.amshq.org](http://www.amshq.org)

Ιδρύθηκε το 1960, από οπαδούς της εκπαιδευτικής φιλοσοφίας της Μοντεσσόρι που επιθυμούσαν να διαμορφώσουν μια «αμερικανοποιημένη» εκδοχή του όλου εκπαιδευτικού της συστήματος. Ο αρχικός οργανισμός AMI που είχε ως έδρα το Άμστερνταμ υπήρξε επικριτικός προς την αμερικανική εκείνη εκδοχή, την οποία θεώρησε παραφθορά και αλλοίωση των ιδεών της Μαρίας Μοντεσσόρι.

7.5 Αξιολόγηση του έργου της Μαρίας Μοντεσσόρι

Η Μοντεσσόρι θα μπορούσαμε να πούμε ότι ενδεχομένως έχει επηρεάσει τον τρόπο αγωγής των μικρών παιδιών περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον σύγχρονο παιδαγωγό .(Δήμας , 2010)

Οι παιδαγωγικές της αρχές ανέτρεψαν τα δεδομένα της τότε ισχύουσας παιδαγωγικής και αποτέλεσαν τη βάση για τη σημερινή προσχολική αγωγή . Έχει κατά καιρούς υποστεί κριτική ,όμως παραμένει ,ενδεχομένως το πιο δημοφιλές διαχρονικό πρόγραμμα παγκόσμια .(Δήμας , 2010)

Αποτελεί ένα δομημένο ή κλειστό πρόγραμμα ,καθώς υπάρχουν οδηγίες οι οποίες πρέπει να τηρηθούν πιστά , ενώ αποτρέπονται οι αναδυόμενοι στόχοι και δραστηριότητες. (Δήμας, 2010)

Τα αρνητικά στοιχεία του προγράμματος αυτού είναι:

1. Το προκατασκευασμένο περιβάλλον και τα υλικά τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο με έναν ορισμένο τρόπο (σε αντίθεση με τα υλικά πολλαπλών χρήσεων), (Δήμας , 2010)
2. Παρά το γεγονός ότι το πρόγραμμα βασίζεται στην ελευθερία τα παιδιά έχουν μεν την ελευθερία να επιλέξουν τα υλικά τα οποία θα χρησιμοποιήσουν και να ασχοληθούν με αυτά όσο θέλουν ,αλλά δεν έχουν την ελευθερία να τα μεταχειριστούν όπως θέλουν . (Δήμας , 2010)
3. Δεν δίνεται έμφαση στο παιχνίδι. (Δήμας , 2010)
4. Η έλλειψη πολλών κοινωνικών αλληλεπιδράσεων και ομαδικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τον κοινωνικοσυναισθηματικό τομέα , καθώς τα παιδιά ενθαρρύνονται να αλληλεπιδρούν περισσότερο με υλικά παρά με τα άλλα νήπια. (Δήμας , 2010)
5. Η απουσία θεατρικού παιχνιδιού , ζωγραφικής και άλλων εικαστικών και μη δραστηριοτήτων , με τις οποίες αναπτύσσεται η δημιουργικότητα και η φαντασία . (Δήμας , 2010)
6. Η μέθοδος που χρησιμοποιείται για την ανάγνωση είναι η αναλυτικοσυνθετική ,αντί η ευρέως διαδεδομένη σήμερα , ιδεοπτική ή ολική. (Δήμας , 2010)

7. Η ανάγνωση , η γραφή και τα μαθηματικά διδάσκονται με συγκεκριμένο , περιοριστικό για τα νήπια τρόπο . (Δήμας , 2010)
8. Οι δραστηριότητες που επαναλαμβάνονται με στόχο την εξάλειψη των λαθών , αντι τα λάθη να αποτελούν μέσο με το οποίο μαθαίνουν τα παιδιά . (Δήμας , 2010)

Τα θετικά στοιχεία του προγράμματος είναι τα εξής :

1. Το οργανωμένο , πλούσιο και αισθητικά ωραίο περιβάλλον και υλικό καθώς και το αυτοδιορθούμενο υλικό .(Δήμας , 2010)
2. Η διαμόρφωση του χώρου , ο οποίος μοιάζει με το σπίτι των νηπίων ,με αποτέλεσμα τα παιδιά να νιώθουν άνεση και περιλαμβάνει έπιπλα στο μέγεθός τους . (Δήμας , 2010)
3. Η εξατομικευμένη εκπαίδευση , η οποία στηρίζεται στις ανάγκες και το ρυθμό ανάπτυξης και μάθησης του κάθε παιδιού (Δήμας , 2010)
4. Οι μικτές ομάδες με τα γνωστά οφέλη (καλύτερη συνεργασία , περισσότερη αλληλοβοήθεια) (Δήμας , 2010)
5. Ο σεβασμός των παιδιών για τον εαυτό τους , τα άλλα νήπια , την παιδαγωγό και το περιβάλλον και ο σεβασμός της παιδαγωγού για τα παιδιά .(Δήμας , 2010)
6. Η καλή σχέση παιδαγωγού – παιδιών (Δήμας , 2010)
7. Η ελευθερία στην επιλογή των υλικών και στο χρόνο ενασχόλησης με αυτά τα εσωτερικά κίνητρα και η εσωτερική πειθαρχία (Δήμας , 2010)
8. Οι ασκήσεις πρακτικού βίου που σχετίζονται με τον σημερινό θεωρούμενο επιτυχημένο βιωματικό τρόπο μάθησης . (Δήμας , 2010)
9. Η έμφαση στην αισθητηριακή αγωγή (Δήμας , 2010)
10. Η έμφαση στην παρατήρηση που ασκεί η παιδαγωγός στα παιδιά (Δήμας , 2010)

Η Μοντεσσόρι υπήρξε σε πολλά πρωτοπόρος για την εποχή της . Η κυριότερη συμβολή της είναι η έμφαση που έδωσε στην εξατομικευμένη εκπαίδευση, την παρατήρηση των παιδιών και στην ελευθερία που σχετίζεται με την εσωτερική πειθαρχία . (Δήμας , 2010)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο

8.1 Σύγκριση των δύο μεγάλων παιδαγωγών Φρίντριχ Φρέμπελ και Μαρία Μοντεσσόρι

Υπάρχουν πολλές προσεγγίσεις για την προσχολική εκπαίδευση. Δύο προοπτικές, που αναπτύχθηκε από τον Φρίντριχ Φρέμπελ και τη Μαρία Μοντεσσόρι, έχουν ομοιότητες καθώς και πολλές διαφορές. Και οι δύο προσεγγίσεις βασίζονται στην ιδέα ότι η πρώιμη μάθηση στην παιδική ηλικία είναι ολιστική και συνυφασμένη με την αναπτυξιακή εξέλιξη του παιδιού. Και οι δύο είναι κονστρουκτιβιστικές, κρίνοντας ότι τα παιδιά μαθαίνουν μέσα από την κατασκευή το νόημα του κόσμου τους. Όταν αυτές οι προοπτικές διαφέρουν είναι στο πώς το κάθε παιδί κατασκευάζει τη γνώση, ο ρόλος του δασκάλου και πώς η φαντασία βοηθά στην εξέλιξη.

Τα υλικά του Froebel

Ο Froebel είναι περισσότερο γνωστός για τα "δώρα" και τα "επαγγέλματα" καθοδηγεί τα παιδιά να παίξουν δομή. Τα Δώρα ήταν ξύλινα κουτιά, κύβοι, κύλινδροι, τρίγωνα και ορθογώνια, καθώς και πλεκτά ,μπάλες και διάφορα γεωμετρικά σχήματα. Τα παιδιά χρησιμοποιούν τα δώρα για το παιχνίδι ,για την οικοδόμηση της φαντασίας τους. Τα επαγγέλματα που εμπλέκονται είναι η ύφανση, χύτευση αργίλου . Το χαρτί για αναδίπλωση , για να αυξήσει τις λεπτές κινητικές δεξιότητες και να εστιάσει την προσοχή του.

Τα υλικά της Montessori

Η Montessori χρησιμοποιεί τα ειδικά υλικά που έχουν συγκεκριμένους σκοπούς. Τα υλικά που περιλαμβάνουν πρακτικό υλικό της ζωής, όπως σκούπες, πιάτα, ξύλινα κουφώματα ,ντύσιμο και υλικά καθαρισμού. Ακόμη υλικά που περιλαμβάνουν τους αριθμούς και τα γράμματα, γυαλόχαρτο, ξύλινους κυλίνδρους σε διάφορα ύψη και διάμετρο, και τα υλικά που σχετίζονται με την ακουστική, όπως καμπάνες. Τα παιδιά, μετά από χρήση τους μαθαίνουν την αυτοκυριαρχία και την εμπιστοσύνη.

Ο ρόλος του παιδαγωγού για τον Froebel

Και στις δύο προσεγγίσεις ο ρόλος του δασκάλου είναι για τη διευκόλυνση των παιδιών. Υπό τη μορφή μάθησης του Froebel, ο εκπαιδευτικός παρατηρεί και απλά καθοδηγεί το παιδί, αλλά δεν έχει καμία σχέση με τη δημιουργική διαδικασία. Η μάθηση ενός παιδιού χωρίζεται σε τρεις μορφές γνώσης: μορφές ζωής (κηπουρικής και φροντίδας των ζώων), τις μορφές των μαθηματικών μέσα από το παιχνίδι με τα «δώρα» και τις μορφές της ομορφιάς μέσα από την τέχνη, τη μουσική και την κίνηση. Ο εκπαιδευτικός οδηγεί ολόκληρη την ομάδα στη διδασκαλία.

Ο ρόλος του παιδαγωγού για τη Montessori

Υπό τη μορφή μάθησης της ο εκπαιδευτικός εισάγει τα παιδιά στα υλικά, και αφήνει τα υλικά για ελεύθερη προσωπική χρήση. Για παράδειγμα, υπάρχουν πολλές μικρές σφαίρες για προσωπική χρήση και όχι μια μεγάλη για ολόκληρη την τάξη. Τα ίδια τα παιδιά αυτο-διορθώνονται όταν κάνουν λάθη, ή ζητούν από ομοτίμους βοήθεια. Η βασική ιδέα είναι ότι το παιδί γίνεται υπεύθυνο και ανεξάρτητο. Η μάθηση θεωρείται ως σκόπιμη και προέρχεται μέσα από το ρυθμό και την ανεξαρτησία του κάθε παιδιού.

Και οι δύο πιστεύουν στο δικαίωμα του παιδιού να είναι ενεργό, να εξερευνήσει και να αναπτύξει τη δική του γνώση μέσω της έρευνας. Και οι δύο πιστεύουν ότι το περιβάλλον δεν μπορεί να δημιουργήσει ένα ανθρώπινο ον, αλλά να τους δώσει το πεδίο εφαρμογής και το υλικό, την κατεύθυνση και το σκοπό. Και οι δύο πιστεύουν ότι είναι έργο του δασκάλου η ανατροφή, να βοηθήσει, να ενθαρρύνει, να προκαλέσει, και όχι να παρεμβαίνει, να ορίζει ή να περιορίζει. Άλλες ομοιότητες στις φιλοσοφίες τους που εκδηλώνονται με διαφορετικό τρόπο στην πραγματική εφαρμογή είναι:

Και οι δύο συμφωνούν στην ανάγκη εκπαίδευσης των αισθήσεων, αλλά και το πρόγραμμα σπουδών της Montessori είναι πιο περίτεχνο από του Froebel του.

Χρησιμοποιώντας τα υλικά του Séguin ως οδηγό ανέπτυξε υλικά που διδάσκουν αισθητηριακές διακρίσεις μέσα από βήματα και επαναλαμβανόμενες ασκήσεις.

Ο Froebel από την άλλη πλευρά έχει σχεδιάσει μια σειρά από αντικείμενα (που ονομάζει «Δώρα» ή «Επαγγέλματα») για τη δημιουργική χρήση, αλλά αυτά τα υλικά δεν έχουν σχεδιαστεί ειδικά για να προσαρμοστούν στην εκπαίδευση των αισθητικών διακρίσεων. Αντ' αυτού, η κατάρτιση μπορεί να είναι μια παρενέργεια της δραστηριότητας στην οποία χρησιμοποιούνται δύο συστήματα. Πιστεύουν στην ανάγκη για ελεύθερη σωματική δραστηριότητα, ρυθμικές ασκήσεις, καθώς και την ανάπτυξη του μυϊκού ελέγχου.

Ενώ οι θεωρίες τους μπορούν να έχουν ομοιότητες έχουν επίσης πολλές διαφορές. Ο Froebel ήταν τεράστιος οπαδός του παιχνιδιού. Ο Froebel πίστευε ότι τα παιδιά χρειάζονται φανταστικό παιχνίδι για να εκφράσουν τον εαυτό τους και να διευρύνουν τις προοπτικές τους για τη ζωή και να τα βοηθήσει να κρατήσουν ένα ανοικτό-μυαλό. Ο Froebel πίστευε επίσης ότι τα παιδιά πρέπει να παίζουν τόσο σωματικά όσο και φανταστικά, επειδή είναι διασκεδαστικό για τα παιδιά. Η Montessori δεν πιστεύει στο φανταστικό παιχνίδι, πίστευε ότι, ενώ τα παιδιά θα πρέπει να είναι ελεύθεροι να χρησιμοποιούν τη φαντασία τους, θα πρέπει να κατευθύνονται προς την πνευματική ανάπτυξη.

Ο Froebel επιδιώκει ένα μεγάλο μέρος αυτού να γίνεται μέσω της ομάδας με παιχνίδια με κοινωνικό περιεχόμενο, ενώ η φιλοσοφία της Montessori δίνει έμφαση στις ειδικές ασκήσεις. Έχουν σχεδιαστεί για να δώσει την επίσημη εκπαίδευση σε ξεχωριστές φυσικές λειτουργίες. Οι δύο φιλοσοφίες πιστεύουν στη διδασκαλία των κοινωνικών δεξιοτήτων των παιδιών και την ενσυναίσθηση. Σύμφωνα με τη φιλοσοφία του Φρέμπελ η εκπαίδευση γίνεται κυρίως μέσω πρωτότυπων και συμβολικών παιχνιδιών της ομάδας. (Για παράδειγμα, τα παιδιά παίζουν ότι είναι οι αγρότες, οι μητέρες και οι πατέρες, πουλιά, ζώα, ιππότες, στρατιώτες ή τραγουδούν τραγούδια, περνούν από ορισμένες ημι-δραματικές δραστηριότητες, (όπως το κούρεμα του γκαζόν, ένα πουλί ψάχνει για τους σπόρους).

Η κοινωνική εκπαίδευση που εμπλέκεται σε αυτά τα παιχνίδια είναι επίσημη μόνο υπό την έννοια ότι τα παιδιά δεν έχουν εμπλακεί σε μια πραγματική δραστηριότητα. Στη φιλοσοφία της Montessori τα παιδιά συχνά βρίσκονται σε πραγματικές κοινωνικές καταστάσεις, όπως αυτή να εξυπηρετούν το δείπνο, τον καθαρισμό του δωματίου, φροντίδα για τα ζώα, την οικοδόμηση ενός σπιτιού παιχνίδι.

Και οι δύο θεωρητικοί πίστευαν στην φυσική δραστηριότητα, ωστόσο η δομή της πίστης τους ήταν εντελώς διαφορετική. Ο Froebel με βάση τη σωματική δραστηριότητα για την κοινωνική αλληλεπίδραση, βάζοντας συχνά τα παιδιά σε ομάδες ή ομάδες όπου δούλευαν μαζί, ενώ η Montessori δημιούργησε τις δικές του ιδιαίτερες ασκήσεις, για το παιδί να συμπληρώνεται ξεχωριστά, δεν υπάρχει έμφαση στην κοινωνική αλληλεπίδραση σε ασκήσεις και δεν υπάρχει κανένα στοιχείο διασκέδαση παρόν.

- Στη Γερμανία υπάρχουν περίπου 600 κέντρα παιδικής φροντίδας (σπίτια των παιδιών), τα οποία λειτουργούν σύμφωνα με τις αρχές της εκπαίδευσης Μοντεσσόρι
- Μια από τις επικρίσεις που υπάρχει σήμερα είναι ότι η Μαρία Μοντεσσόρι δεν επιτρέπεται στα παιδιά να παίζουν με τα υλικά.
- Το διδακτικό υλικό θα πρέπει να εξυπηρετεί την εκπαίδευση και την προετοιμασία των διαφόρων οργάνων και λειτουργιών του οργανισμού του παιδιού για το έργο του παιδιού και, ως εκ τούτου, δεν ήταν ένα παιχνίδι
- Ο Froebel, ο οποίος ανακάλυψε την παιδαγωγική σημασία του παιχνιδιού για την παιδική ηλικία, προσπάθησε στο νηπιαγωγείο του το παιχνίδι που να χρησιμοποιηθεί για εκπαιδευτικούς σκοπούς.
- Η Montessori χρησιμοποίησε το ρήμα « έργο » για το παιδικό πράξεις, όπως το παιδί χτίζει τον εαυτό του
- Ο Heard Kilpatrick έλαβε επίσης την άποψη ότι θα πρέπει να δώσει περισσότερη ελευθερία στα παιδιά και κάλεσε τα υλικά τους ως πεινχρή διατροφή
- Είχε ακόμη την άποψη ότι ένα κανονικό παιδί θα βαριόταν κατά το χειρισμό αυτών των υλικών σύντομα
- Γίνεται ακόμη κριτική στην ατομική εργασία, αντί της ομαδικής εργασίας
- Εδώ, η Montessori προωθεί την ατομικότητα του παιδιού, αλλά οι κοινωνικές σχέσεις δεν λαμβάνεται επαρκώς υπόψη.

8.2 Η Μοντεσσόρι ακόλουθος και συνεχιστής του εκπαιδευτικού έργου του Φρέμπελ

Το σπίτι των παιδιών της Μοντεσσόρι θεμελιώθηκε και λειτούργησε σχεδόν εξήντα χρόνια μετά τη δημιουργία των <<Κήπων των Παιδιών >> του Φρέμπελ . Τόσο το παιδαγωγικό σύστημα της πρώτης όσο και αυτό του δεύτερου εκπονήθηκαν , για να εξυπηρετήσουν τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας των τριών με έξι χρόνων . (Δημητρίου –Γιαγλή , 1983)

Συνεπώς , όπως έγραψε και ο Fisher , ο σκοπός που επεδίωκαν και τα δύο συστήματα ήταν σε τελευταία ανάλυση ο ίδιος. Αξιοσημείωτη για τι θέμα είναι η γνώμη του Rusk . Γί'αυτόν << εάν ο Φρέμπελ ζούσε , θα ήταν ασφαλώς ο πρώτος που θα αναγνώριζε ότι το μοντεσσοριανό σύστημα τόσο από φιλοσοφικής όσο και από παιδαγωγικής πλευράς . Οι J.Leif και A.Biancheri ,συγγραφείς του βιβλίου <<Οι παιδαγωγικές θεωρίες από κείμενα >> τοποθετούν την ιταλίδα παιδαγωγό , στη συνέχεια του Φρέμπελ , στο ρεύμα της αγωγής σύμφωνα με τη φύση και την ελευθερία . (Δημητρίου –Γιαγλή , 1983)

Θα μπορούσε όμως να ρωτήσει κανείς , ύστερα μάλιστα από τις απόψεις που παραθέσαμε : Το μοντεσσοριανό σύστημα ακολουθεί άραγε τις αρχές του Φρέμπελ και την παιδαγωγική των κήπων των παιδιών ; Ποιες στην πραγματικότητα είναι οι σχέσεις που διέπουν τους δύο αυτούς παιδαγωγούς τόσο στον τομέα των παιδαγωγικών τους θεωριών όσο και στον τομέα της πρακτικής ;Ποια είναι , αν υπάρχει , η πρωτότυπη συμβολή της μοντεσσοριανής παιδαγωγικής σε σχέση με την παιδαγωγική του Φρέμπελ ; (Δημητρίου –Γιαγλή , 1983)

1. Στον τομέα των αρχών

Εάν δεχτούμε ότι αυτά τα δύο συστήματα ανήκουν στη γραμμή της αγωγής σύμφωνα με τη φύση και την ελευθερία , οφείλουμε επίσης να δεχτούμε γι' αυτά και μια κάποια συγγένεια και ομοιότητα . Πράγματι , και τα δύο παραχωρούν μια θέση στην καλλιέργεια των φυτών και στην περιποίηση οικιακών ζώων. Δείχνουν αγάπη και σεβασμό προς το παιδί και ακολουθούν κοινή γραμμή σ' ότι αφορά την αρχή της αυτόνομης δραστηριότητας . (Δημητρίου –Γιαγλή , 1983)

Ο Φρέμπελ πιστεύει ότι κάθε επέμβαση , απ' την πλευρά του παιδαγωγού είναι ανόσια . Αντίθετα , κάθε δάσκαλος ή δασκάλα οφείλουν να προστατεύουν παρά να επιβάλλουν . (Δημητρίου –Γιαγλή , 1983)

Η Μοντεσσόρι διακηρύσσει , απ' την πλευρά της , ότι η βοήθεια που δεν είναι αναγκαία καθώς και η άκαιρη παρέμβαση του παιδαγωγού καταπνίγουν την εκδήλωση εσωτερικών δυνάμεων και σταματούν κάθε φυσική ανάπτυξη . (Δημητρίου –Γιαγλή , 1983)

Και οι δύο θεωρούν τις ασκήσεις , που αφορούν την εξάσκηση του σώματος και των αισθήσεων , σαν μέσα που υπηρετούν την ανάπτυξη του πνεύματος . Ακόμη , χρησιμοποιούν <<τις ασκήσεις της πρακτικής ζωής >> για να μπορέσουν μ' αυτές να ευνοήσουν μια αρμονική σχέση ανάμεσα στην ψυχή και το σώμα . Αλλά , ο Φρέμπελ εφαρμόζει ευκαιριακά αυτές τις ασκήσεις χωρίς να έχει καταλάβει , όπως συμβαίνει στην περίπτωση της Μοντεσσόρι , πόσο αυτές είναι αναγκαίες για την ανάπτυξη της αυτοκυριαρχίας . (Δημητρίου –Γιαγλή , 1983)

Τέλος , έξω από άλλα κοινά σημεία , θα περιοριστούμε να σημειώσουμε αυτό στο οποίο κατά κύριο λόγο προσεγγίζουν και πλησιάζουν ο ένας τον άλλον ,δηλαδή τον ιδεαλισμό τους . Έχοντας και οι δύο τους αντιταχθεί στις καθαρά υλιστικές αντιλήψεις , θεώρησαν το παιδί σαν ένα πνευματικό όν που έχει μέσα του κάτι από τη θεϊκή φύση .Υπάρχει όμως και σ' αυτό το σημείο μια διαφορά :ο Φρέμπελ έχει κατευθείαν σχέση με μια μεταφυσική φιλοσοφία και με μια μυστική θεολογία , ενώ η Μοντεσσόρι ξεκίνησε από τις θετικές επιστήμες και δεν απομακρύνθηκε από τον ρεαλισμό και τον αντικειμενισμό , παρόλο τον ιδεαλισμό και τις πνευματικές της τάσεις . (Δημητρίου –Γιαγλή , 1983)

Η M.Standing επιμένει ακόμα περισσότερο στη διαφορά αυτή . Ισχυρίζεται ότι η Μοντεσσόρι , καθώς ήταν ρωμαιοκαθολική , επηρεάστηκε από την καθαρώς χριστιανική θεολογία και ιδιαίτερα από το δόγμα της ενσάρκωσης και από την πίστη ότι το σώμα είναι ναός του πνεύματος . Από το άλλο μέρος ,η θρησκευτική φιλοσοφία του Φρέμπελ ήταν πιο πανθεϊστική ,αρνούσαν τη διάκριση της μορφής σε είδη και δέχονταν το συγκερασμό της ψυχής με το σώμα και την ύλη , του πνεύματος με το εγώ και το συ , του ανθρώπου με το Θεό . (Δημητρίου –Γιαγλή , 1983)

Η κοσμοθεωρία αυτή ενσυνείδητα ή ασυνείδητα επηρέασε το Φρέμπελ στην εκπόνηση του παιδαγωγικού του συστήματος , στις αρχές του οποίου μπορούμε να βρούμε και άλλες διαφορές . (Δημητρίου –Γιαγλή , 1983)

Θα επιμείνουμε στη σπουδαιότερη και την πιο αντιπροσωπευτική που αφορά στο παιχνίδι : ξεκινώντας από την πανθεϊστική του φιλοσοφία . Φρέμπελ διατυπώνει για το παιχνίδι μια θεωρία τελείως αντίθετη μ' αυτή που πρότεινε η Μοντεσσόρι . (Δημητρίου –Γιαγλή , 1983)

Οπωσδήποτε αντιλήφθηκε τη μεγάλη σπουδαιότητα του παιχνιδιού , αλλά παρουσιάζεται σαν ρομαντικός και συμβολιστής και πιστεύει πως το παιδί που παίζει με τα γεωμετρικά σχήματα μπορεί να συλλάβει την ενότητα του κόσμου . Για τη Μοντεσσόρι , που δεν είναι ούτε συμβολιστής ούτε ρομαντική , το παιδί δεν παίζει καν αλλά δουλεύει . (Δημητρίου –Γιαγλή , 1983)

Πρόκειται για μια παιδική δραστηριότητα που θεμελιώνεται σε ψυχολογικούς και βιολογικούς νόμους έξω από κάθε φιλοσοφία . Κατά την αντίληψη του Φρέμπελ είναι και η αφαίρεση που δεσπόζουν στο παιχνίδι . Στη μοντεσσοριανή παιδαγωγική επαινείται και εξαιρείται η αυτοσυγκέντρωση στο αντικείμενο απασχόλησης και η επαφή με την αντικειμενικ'η πραγματικότητα . Αυτό που είναι κύβος δεν πρέπει παρά να θεωρείται κύβος και αυτό που είναι τούβλο , είναι απλώς ένα τούβλο .Εάν παροτρύνουμε το παιδί να ανακαλύψει στους μικρούς κύβους ομοιότητες με τους πύργους ή τους θρόνους των πριγκηπών , δεν ευνοούμε , κατά τη Μοντεσσόρι , την ανάπτυξή της ευφυίας και ούτε καν προβαίνουμε σε μια γόνιμη άσκηση της φαντασίας , αντίθετα ευνοούμε μια αυταπάτη , μια διανοητική σύγχυση . (Δημητρίου –Γιαγλή , 1983)

2. Στον τομέα της πρακτικής εφαρμογής

Στον τομέα της παιδαγωγικής εφαρμογής ο G.Galo που έλαβε γνώση της λειτουργίας των φρομπελιανών και μοντεσσοριανών σχολείων της ιταλίδας , διαπίστωσε μια ορισμένη επίδραση των πρώτων πάνω στα δεύτερα και κυρίως στις εργασίες της κεραμικής . (Δημητρίου –Γιαγλή , 1983)

Η ίδια η Μοντεσσόρι αναγνώρισε ότι οι ενασχολήσεις με την πλαστική μένουν οι πιο λογικές ανάμεσα στις δραστηριότητες των σχολείων του Φρέμπελ και παραδέχτηκε ότι για λίγο χρονικό διάστημα χρησιμοποίησε τα φρεμπελιανά παιχνίδια , αλλά πολύ σύντομα τα απέκλεισε από το σύστημά της . (Δημητρίου –Γιαγλή , 1983)

Απ' την πλευρά μας , νομίζουμε ότι η επίδραση του κήπου των παιδιών στο σπίτι των παιδιών υπήρξε πιο περιορισμένη στον τομέα της πράξης απ' ότι υπήρξε στον τομέα της θεωρίας . Κι αν οι επιδράσεις και ομοιότητες είναι γενικά ελάχιστες , οι διαφορές είναι πάρα πολλές και αναφέρονται στην οργάνωση της τάξης , στις δραστηριότητες του παιδιού και στη στάση της δασκάλας . (Δημητρίου –Γιαγλή , 1983)

Οι φρεμπελιανές τάξεις είναι ομοιογενείς , δηλαδή αποτελούνται από παιδιά της ίδιας ηλικίας . Η μια τάξη π.χ. περιλαμβάνει παιδιά ηλικίας τριών ετών , μια άλλη παιδιά τεσσάρων ετών . Η δασκάλα δίνει τα μαθήματα της συλλογικά ή τουλάχιστον , απευθύνεται σε μια ομάδα οκτώ έως δέκα ατόμων . Στο μοντεσσοριανό σχολείο , αντίθετα , η ηλικία δεν αποτελεί κριτήριο για την υποδιαίρεση της τάξης . Έχουμε μικτές τάξεις που περιλαμβάνουν παιδιά διαφόρων ηλικιών . Η παιδαγωγική ενότητα εντούτοις δεν αποτελείται παρά από ένα και μόνο παιδί . (Δημητρίου –Γιαγλή , 1983)

Εάν στη διαφορετική οργάνωση των τάξεων προσθέσουμε και τη διαφορά γύρω από τη φύση και το σκοπό του παιδαγωγικού υλικού , μπορούμε εύκολα να καταλάβουμε το διαφορετικό τρόπο με τον οποίο εφαρμόζονται οι αρχές της ελευθερίας και της αυθορμησίας που βρίσκουν , πράγματι , πιο τέλεια εφαρμογή στο μοντεσσοριανό παρά στο φρεμπελιανό περιβάλλον . (Δημητρίου –Γιαγλή , 1983)

Διαπιστώνουμε ακόμη ότι αυτή η δυσκολία εφαρμογής δεν είναι άσχετη με τη νοοτροπία και τη συμπεριφορά της δασκάλας που , σύμφωνα με το Φρέμπελ , οφείλει μόνο να ευνοεί την εκδήλωση των ικανοτήτων του παιδιού , αφού οι αυθαίρετες παρεμβάσεις μπορούν να βλάψουν την ανάπτυξή του . Στη πράξη όμως η φρεμπελιανή δασκάλα ενεργεί δυναμικά και αισθάνεται πάντα υπεύθυνη για κάθε ενέργεια ή πρωτοβουλία του παιδιού . (Δημητρίου –Γιαγλή , 1983)

Η δασκάλα στο φρεμπελιανό σύστημα φαίνεται πάντα να διακατέχεται από την ιδέα , συχνά κατά τρόπο που δεν τον ενσυνειδητοποιεί , ότι οφείλει να αυξήσει τη ροή

των ρυακιών ρίχνοντας μέσα στο καθένα απ' αυτά κάτι από τα υπερπλεονάζοντα ρείθρα της δικής της ζωτικής δύναμης . (Δημητρίου –Γιαγλή , 1983)

Η συνεχής φροντίδα της να καθοδηγεί όλα τα παιδιά δημιουργεί την εντύπωση ότι δεν έχει εμπιστοσύνη στις εσωτερικές τους δυνάμεις οι οποίες , κατά τη Μοντεσσόρι , αποτελούν το μόνο αληθινό οδηγό . Στις φρεμπελιανές τάξεις , εξάλλου , τα ίδια τα παιδιά αισθάνονται συνεχή την παρουσία της δασκάλας και έχουν στραμμένα τα μάτια τους προς αυτήν απ' την οποία ζητούν συχνά βοήθεια , καθοδήγηση και ιδέες . Και ενεργούν έτσι , διότι έτσι τα συνηθίζει η ίδια η δασκάλα . (Δημητρίου –Γιαγλή , 1983)

Στα μοντεσσοριανά σχολεία , η παιδαγωγική πράξη δεν έρχεται σε αντίθεση με τη θεωρία .Ο παιδαγωγός , καθώς συνηθίζει να μένει ήσυχος και υπομονετικός , δείχνει εμπιστοσύνη στις ικανότητες του παιδιού να προσφέρει ευνοϊκότερες συνθήκες για μια καλύτερη εφαρμογή της αρχής της αυτοαγωγής . Η μοντεσσοριανή δασκάλα , σ' αντίθεση προς τη φρεμπελιανή , μιλά λίγο , αφού η ανάγκη για λόγια περιορίζεται στην υποβοήθηση της εφαρμογής μιας μεθόδου για ελεύθερη ανάπτυξη . Εάν , ωστόσο , πρέπει να συζητά από καιρό σε καιρό με τους μαθητές της , απευθύνεται σ' αυτούς με σκοπό την ανάπτυξη του λεξιλογίου τους . Εξάλλου , είναι φειδωλή τόσο στους επαίνους της όσο και στις επιτιμήσεις της . Πολλές φορές περιορίζεται σ' ένα χαμόγελο επιδοκμασίας . Αλλά και το χαμόγελο αυτό θα καταστεί περιττό , αργότερα , όταν το παιδί θα συνηθίσει να πειθαρχεί στην ανάγκη για τη δημιουργία και τελειοποίηση . (Δημητρίου –Γιαγλή , 1983)

Διαπιστώνουμε ότι οι αρχές αγωγής σύμφωνα με τη φύση και με την ελευθερία βρήκαν καλύτερη εφαρμογή στα μοντεσσοριανά σχολεία παρά στους κήπους του Φρέμπελ , αν και η συμβολή στον τομέα της θεωρίας υπήρξε εξίσου σημαντική και απ' την πλευρά της μιας και απ' την πλευρά του άλλου. Έχοντας οργανώσει το παιδαγωγικό και διδακτικό υλικό χωρίς να του δώσει την ιδιότητα της αυτοδιόρθωσης του παιδιού χωρίς τη μεσολάβηση της δασκάλας , ο Φρέμπελ έδινε στη δασκάλα αρκετά μεγάλα περιθώρια παρέμβασης . (Δημητρίου –Γιαγλή , 1983)

Η Μοντεσσόρι αντίθετα , δε σταμάτησε στη διατύπωση της αρχής της μη παρέμβασης και της ελεύθερης αγωγής , αλλά προχώρησε περισσότερο και πρόσφερε ένα υλικό , επιστημονικά επιλεγμένο , και γενικά οργάνωσε κατά τέτοιο τρόπο το σχολικό περιβάλλον , ώστε να μπορεί να εφαρμοσθεί η αρχή της αυτοαγωγής και αυτοδιόρθωσης . (Δημητρίου –Γιαγλή , 1983)

Μπορούμε συνεπώς να ισχυρισθούμε ανεπιφύλακτα ότι η ιταλίδα παιδαγωγός , έστω και αν ανήκει στο ρεύμα της αγωγής <<σύμφωνα με τη φύση και την ελευθερία >> , όπου ανήκει και η φρεμπελιανή παιδαγωγική , δεν αντέγραψε το Φρέμπελ , αλλά αντίθετα τον διόρθωσε και κατά ένα μέρος τον συμπλήρωσε .(Δημητρίου –Γιαγλή , 1983)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9^ο

9.1 Η εμφάνιση του νηπιαγωγείου

Το νηπιαγωγείο είναι ένα ειδικό παιδαγωγικό ίδρυμα που δέχεται, κατά κανόνα, παιδιάκια 3-5 ετών, δηλαδή πριν από το δημοτικό σχολείο. Η εμφάνισή του, μετά το προηγούμενο των αιθουσών φύλαξης, είναι εντελώς σύγχρονη, συνδεδεμένη με την εμφάνιση και διάδοση του εκβιομηχανισμού, που είχε ως συνέπεια την επέκταση της εργασίας των γυναικών, καθώς και με τη διάδοση της αστυφιλίας και της αστικοποίησης της υπαίθρου.

Η εμφάνιση όμως των νηπιαγωγείων και η διάδοσή τους, σύμφωνα με ένα συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, συνδέεται και με μια καινούργια κατανόηση της σημασίας της παιδικής ηλικίας ως προς την εξέλιξη του ανθρώπου και με το πνεύμα της ελευθερίας που χαρακτηρίζει τη σκέψη του Ρουσό.

Πρώτος όμως αληθινός θεωρητικός της προσχολικής αγωγής ιδρυτής και θεμελιωτής του θεσμού πρέπει να θεωρηθεί ο Ελβετός παιδαγωγός Φρίντριχ Φρέμπελ, μαθητής του ονομαστού Ελβετού παιδαγωγού Πεσταλότσι, ιδρυτής (1837-40), κήπου των παιδιών (Kindergarten). Ο Φρέμπελ βίωσε τη ζωή του παιδιού στα αυθεντικότερα χαρακτηριστικά και τάσεις της, ως παιχνίδι και, με βάση ακριβώς το παιχνίδι, ίδρυσε τον Kindergarten του.

Το παιδαγωγικό αυτό σύστημα που εφαρμοζόταν τότε στα οργανωμένα νηπιαγωγεία πήρε αρχικά το όνομα του ιδρυτή του (φρεμπελιανό). Από τις ζωτικές δυνάμεις του παιδιού, που ο παιδικός κήπος έπρεπε να καλλιεργήσει, ήταν η παρατηρητικότητα, η ικανότητα για κατασκευές, το συναίσθημα. Γι' αυτό τον σκοπό, για να γίνει δυνατή η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, το παιδί θα έπρεπε να βρίσκει στον παιδικό κήπο ένα υλικό για παιχνίδια, το οποίο θα αποτελούσε τον ακρογωνιαίο λίθο της πρώτης του εκπαίδευσης: το υλικό αυτό έγινε διάσημο με το όνομα φρεμπελιανά δώρα. Τα δώρα αυτά, για να ενθαρρύνουν προς μία ορισμένη κατεύθυνση το παιχνίδι του παιδιού, έπρεπε να προκαλούν καθορισμένες διαισθήσεις και σχέσεις.

Εκείνη όμως που ασχολήθηκε συστηματικότερα και επιστημονικότερα με την αγωγή των νηπίων, μετά τον Φρέμπελ, ήταν η διάσημη Ιταλίδα παιδαγωγός Μαρία Μοντεσσόρι.

Το 1906 η Μαρία Μοντεσόρι, ξεκινώντας από μια νέα παιδαγωγική και κοινωνική βάση, ίδρυσε το πρώτο νηπιαγωγείο, που υπήρξε το κέντρο ακτινοβολίας, σε ολόκληρο τον κόσμο, της μεθόδου Μοντεσόρι, βασισμένης σε ένα ευρύτερο πνεύμα ελευθερίας και σε μια δημιουργική αντίληψη της παιδικής ζωής.

Από αυτήν διαμορφώθηκε το παιδαγωγικό σύστημα που εφαρμόζεται και σήμερα σε παγκόσμια κλίμακα, το λεγόμενο μοντεσοριανό. Γι' αυτό η Ιταλία αποτελεί έως σήμερα το σημαντικότερο κέντρο σχετικών σπουδών, μαζί με την Ελβετία.

Στην Ελλάδα, ο θεσμός των παιδικών σταθμών εμφανίζεται στα τέλη της πρώτης δεκαετίας του αιώνα μας, όταν η παιδαγωγός Αικατερίνη Λασκαρίδου ίδρυσε τον πρώτο παιδικό σταθμό(1909) ,κυκλοφόρησε ακόμη και ειδικά βοηθήματα για την εφαρμογή του φρεμπελιανού συστήματος και στη χώρα μας.

Η ίδια ίδρυσε πολλούς νηπιακούς σταθμούς και για την προπαρασκευή του αναγκαίου προσωπικού, το Διδασκαλείο Νηπιαγωγών Καλλιθέας. Σήμερα λειτουργούν τμήματα προσχολικής αγωγής και εκπαίδευσης σε πολλά ελληνικά πανεπιστήμια.

Με τα σύγχρονα μέσα, το ραδιόφωνο, τον κινηματογράφο, την τηλεόραση και τα μέσα νέας τεχνολογίας (υπολογιστές και Ίντερνετ), τα νήπια εξελίσσονται διανοητικά πολύ γρήγορα, ενώ αναπτύσσεται με ταχείς ρυθμούς η κρίση τους, με αποτέλεσμα να επέρχεται ένα προβάδισμα της πνευματικής ηλικίας.

9.2 Η ιστορία του νηπιαγωγείου

Την πρωτιά την κατέχει ο Πλάτωνας. Αυτός είναι ο πρώτος που τονίζει την αναγκαιότητα της ένταξης των νηπίων σε ένα κατάλληλο ,για την φύση τους, ίδρυμα. Υποστηρίζει επίσης πως η αγωγή των νηπίων θα πρέπει να αρχίζει από πολύ νωρίς, διευκρινίζοντας πως η αγωγή τους είναι η δυσκολότερη. Μιλάει για την ευθύνη της πολιτείας. Ενδεικτικό του ενδιαφέροντος που δείχνει για την παιδική ηλικία είναι η παρατήρηση του σχετικά με το ύψος που έχει ένα παιδί στην ηλικία των 5 χρόνων. Αυτό το ύψος είναι το διπλάσιο από τη στιγμή της γέννησης. (Νικολουδάκη, 2005)

Ο Πλάτωνας συνιστά στους γονείς να μην εκπαιδεύουν τα παιδιά με ταχύτητα αλλά ούτε και με μαλθακότητα. Τους ζητάει να αποφεύγουν τα συναισθήματα και τα πάθη που διαταράσσουν την ψυχική ζωή των παιδιών τους. Ακόμα τους ζητάει να φροντίζουν για την υγιή σωματική ανάπτυξη και η μάνα (ή παραμάνα) να τα απασχολεί με παιχνίδια. Τα τραγούδια καταπραίνουν . (Νικολουδάκη, 2005)

Τις ίδιες απόψεις με τον Πλάτωνα έχει και ο Αριστοτέλης. Η αγωγή προετοιμάζει το παιδί που αργότερα θα αναλάβει τα καθήκοντα του πολίτη. Το βοηθάει να ευτυχήσει στην ζωή του. Το παιχνίδι είναι αναντικατάστατο μέσο για την ψυχοπνευματική ανάπτυξη του παιδιού προσχολικής ηλικίας. Η ανάθεση της αγωγής δεν θα πρέπει να γίνεται σε δούλους γιατί αυτό θα έχει αρνητική επίδραση. (Νικολουδάκη, 2005)

Κατά την περίοδο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας κυριαρχεί το χριστιανικό μορφωτικό ιδεώδες. Οι τρεις Ιεράρχες υποστηρίζουν πως μέχρι τα 6 χρόνια η αγωγή των παιδιών είναι αποκλειστική ευθύνη της οικογένειας και ιδιαίτερα της μητέρας. Οι γυναίκες πρέπει να μορφώνονται για να μπορούν να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα αγωγής. Αναγνωρίζουν την αξία της μίμησης και θεωρούν πως το παιχνίδι για τα νήπια είναι η κύρια απασχόληση τους. Μεγάλη αξία αποδίδουν και στα παραμύθια. (Νικολουδάκη, 2005)

Στην εποχή του Μεσαίωνα η προσχολική αγωγή δεν παρουσιάζει καμιά ιδιαίτερη πρόοδο. Μόλις στην περίοδο της Αναγέννησης ο Rabelais(1494-1553) και Montaigne(1533-1592) τονίζουν την αναγκαιότητα της προσχολικής εκπαίδευσης. (Νικολουδάκη, 2005)

Από την εποχή της Αναγέννησης ο παιδαγωγός Κομένιος (1592-1670) με τη «Μεγάλη Διδακτική» όσο και με το βιβλίο του «Σχολείο Νηπίων» , διαβλέπει την αξία της αγωγής στα παιδιά νηπιακής ηλικίας. Με τα πολυάριθμα συγγράμματα του υπερασπίζεται την σημασία της εκπαίδευσης κατά την προσχολική ηλικία. Με το βιβλίο «Σχολείο Νηπίων» δίνει οδηγίες στις μητέρες για την αγωγή των παιδιών μέχρι τα έξι χρόνια. (Νικολουδάκη, 2005)

Πολλοί θεωρούν τον J.J Rousseau(1712-1778) ως θεμελιωτή της προσχολικής εκπαίδευσης και υπέρμαχο των δικαιωμάτων του παιδιού. Η μητέρα του πεθαίνει κατά την στιγμή της γέννησης του. Το συνθετικό του έργο «Αιμίλιος» γράφεται από το 1757 μέχρι το 1762.Αποτελείται από 5 βιβλία και περιγράφει τη ζωή ενός αγοριού από τη γέννηση ως την ενηλικίωση. Σε όλο το έργο επισημαίνεται η αγνότητα του βρέφους. Αυτό ζητάει θηλασμό από την μητέρα και τροφή από τον πατέρα. Εξαρτιέται αλλά και πρέπει να στηριχτεί στις δικές του προσωπικές εμπειρίες. (Νικολουδάκη, 2005)

Τα πρώτα του μαθήματα τα παίρνει από τη φύση. Η φύση και το κοντινό περιβάλλον αποτελούν την πηγή της γνώσης. Οι ιδέες του Rousseau επηρεάζουν πολύ κόσμο. Ο ίδιος ασχολήθηκε περισσότερο με την φιλοσοφία της αγωγής. Υπογράμμισε την ανάγκη της φυσικής αγωγής και του παιχνιδιού από την αρχή της γέννησης. Η αγωγή αυτή θα πρέπει να βασίζεται στην φύση των παιδιών και όχι στις αντιλήψεις των ενηλίκων. Το παιδί δεν είναι μικρογραφία των ενηλίκων. (Νικολουδάκη, 2005)

Τα παιδιά έχουν τις δικές τους ανάγκες και η αγωγή θα πρέπει να προσαρμόζεται αναλόγως με την ηλικία. Η άσκηση των αισθήσεων είναι βασική προτεραιότητα. Το παιδί είναι καλό από την φύση του και χαρακτηριστικά ο Rousseau λέει πως «όλα είναι καλά όταν βγαίνουν από τα χέρια του πλάστη των πραγμάτων, όλα εκφυλίζονται στα χέρια των ανθρώπων». (Νικολουδάκη, 2005)

Αυτός όμως που πίστεψε περισσότερο στην ωφέλεια από την συνύπαρξη των νηπίων με συνομηλίκους τους ήταν ο Froebel(1782-1852). Το Νηπιαγωγείο σαν οργανωμένο ίδρυμα εμφανίστηκε το 1840 χάρη στον Froebel και έγινε γνωστό σαν Νηπιακός Κήπος(Kindergarten).Ο Froebel διατύπωσε ένα σύστημα αγωγής που βασίζεται πάνω στις ανάγκες των παιδιών . (Νικολουδάκη, 2005)

Ο ίδιος θεωρούσε πως τα έξι πρώτα χρόνια της ζωής είναι τα θεμέλια πάνω στα οποία στηρίζεται το μέλλον του παιδιού. Το νήπιο, σε αυτά τα χρόνια, αναπτύσσεται σωματικά και πνευματικά περισσότερο από κάθε άλλη στιγμή της ζωής του. Οι θεωρίες του για την βιολογική αρχή του παιχνιδιού και της σημασίας του ως παιδαγωγικού μέσου, η εισαγωγή της εποπτείας, της αυτενέργειας και της χειροτεχνικής δραστηριότητας αναγνωρίζονται ακόμα και σήμερα από την σύγχρονη Παιδαγωγική. Θεωρείται όχι μόνο ο ιδρυτής των νηπιακών κήπων αλλά και πρόδρομος της σύγχρονης παιδαγωγικής κίνησης. (Νικολουδάκη, 2005)

Ο «κήπος των παιδιών» σχεδιάστηκε ώστε να αποτελεί τόπο μέσα από τον οποίο προάγονταν η αγάπη στην φύση. Το παιχνίδι ,η δημιουργική αυτοέκφραση, η αρμονική συμβίωση με τα άλλα παιδιά κυριαρχούν στο πρόγραμμα. Είχε μεγάλη απήχηση στην Γερμανία, σε όλη την Ευρώπη και στην Αμερική. (Νικολουδάκη, 2005)

Η Αμερική ανακάμπτει από τον εμφύλιο πόλεμο. Ιδανικά και κοινωνικές ιδέες πλεονάζουν. Ο χρόνος είναι κατάλληλος για την προώθηση του θεσμού του Νηπιαγωγείου. Η χώρα επίσης δέχεται μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα και υπάρχει η ανάγκη για κοινωνική ενσωμάτωση. Το Νηπιαγωγείο αποτελεί το μέσο για την ανακούφιση των μεταναστών. Η Schytz είναι γερμανίδα μετανάστρια και ιδρύει το πρώτο Νηπιαγωγείο στις Η.Π.Α. για παιδιά μεταναστών. Είναι πολύ επηρεασμένη από τις απόψεις του Froebel. (Νικολουδάκη, 2005)

Εδώ στην Ελλάδα το κράτος εκδηλώνει ενδιαφέρον για τα Νηπιαγωγεία το 1895 με νόμο που καθορίζει την ηλικία των παιδιών που φοιτούν στα Νηπιαγωγεία. Το 1897 η Αικατερίνη Λασκαρίδου γεννημένη στην Βιέννη και κόρη του Μακεδόνα Κωνσταντίνου Χρηστομάνου, ιδρύει το Διδασκαλείο και μαζί το πρώτο Νηπιαγωγείο στην Αθήνα με το όνομα «Πρότυπος Νηπιακός Κήπος». (Νικολουδάκη, 2005)

Την ίδια περίπου περίοδο στην Ιταλία αναπτύσσονται οι αντιλήψεις από την Montessori(1870-1952).Αυτή ιδρύει το 1907 το «casi dei babini» στις φτωχογειτονιές του San Lorentzo της Ρώμης. Τα παιδιά από τις φτωχογειτονιές διδάσκονται τρόπους συμπεριφοράς, ανάγνωση, γραφή και μαθηματικά πριν την ηλικία των 5 χρόνων. Η μάθηση επιτυγχάνεται μέσω των αισθήσεων και με ειδικό υλικό. (Νικολουδάκη, 2005)

Η συμβολή της Montessori είναι σημαντική. Ιδρύει το Διεθνές Κέντρο Παιδαγωγικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο για τους ξένους, στην Περούτζια της Ιταλίας. (Νικολουδάκη, 2005)

Οργανώνει σειρά μαθημάτων για την μέθοδο της και σεμινάρια σε εκπαιδευτικούς για την καλύτερη εφαρμογή της μεθόδου της. Το 1907 ο γιατρός Decroly (1871-1932) με αξιόλογη έρευνα πάνω στην ψυχική εξέλιξη καθυστερημένων παιδιών δημιουργεί το σχολείο «Ermitage» για παιδιά από 3 έως 18 χρονών. Εκεί εφαρμόζει τις ιδέες του! (Νικολουδάκη, 2005)

Από το 1914 μέχρι το 1929 ψηφίζεται στην Ελλάδα ο νόμος που καθορίζει τον τρόπο ίδρυσης και λειτουργίας των Νηπιαγωγείων που υπάγονται στο Υπουργείο Παιδείας. Το 1914 παιδιά που ήταν στην ηλικία των 5 ετών μπορούν να φοιτήσουν στο Νηπιαγωγείο. Εκείνη την περίοδο αλλάζει το όριο ηλικίας που δύναται να περιλάβει και παιδιά που έχουν συμπληρώσει τα τέσσερα χρόνια τους. (Νικολουδάκη, 2005)

Η δεκαετία του 1980-1990 σηματοδοτεί αλλαγές στο χώρο της προσχολικής αγωγής. Ο ρόλος των Νηπιαγωγών αναβαθμίζεται και τα προγράμματα αποδεσμεύονται από τα αναλυτικά προγράμματα της δημοτικής εκπαίδευσης. Το 1989 το Αναλυτικό πρόγραμμα αναπροσαρμόζεται και στηρίζεται πάνω στις αρχές της Εξελικτικής και Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας. (Νικολουδάκη, 2005)

Το αναλυτικό πρόγραμμα στοχεύει στην ολόπλευρη και ισόρροπη ανάπτυξη των νηπίων μέσα από ψυχοκινητικές, κοινωνικο-συναισθηματικές δραστηριότητες, δραστηριότητες αισθητικής αγωγής, δραστηριότητες ανάπτυξης της λογικομαθηματικής σκέψης αλλά και απόκτησης προαναγνωστικών και προγραφικών δεξιοτήτων. (Νικολουδάκη, 2005)

Στις μέρες μας ζούμε την αλλαγή του παλιού αναλυτικού προγράμματος (1989) και την αντικατάστασή του από το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, γνωστό με τα αρχικά του Δ.Ε.Π.Π.Σ. (Νικολουδάκη, 2005)

Αυτό το πρόγραμμα «χαρακτηρίζεται από τον ευέλικτο προγραμματισμό του διδακτικού έργου, τη διδασκαλία με ομάδες εργασίας, τους συσχετισμούς των εννοιών ή των θεμάτων, τον συγκερασμό των γνωστικών αντικειμένων, την έμφαση στη μάθηση με βάση τα σχέδια εργασίας και τη χρήση θεματικών διεπιστημονικών ενοτήτων στην οργάνωση της διδασκαλίας» (Νικολουδάκη, 2005)

Την ίδια ώρα στην Γαλλία τα παιδιά της προσχολικής εκπαίδευσης θα κάνουν καθημερινά και για ένα 20λεπτο, πράξεις μαθηματικών για να βελτιώσουν τη μνήμη τους. Επίσης συζητείται ώστε να διδάσκονται για 3 ώρες Γραμματική. Όλα αυτά μετά από εισήγηση της Γαλλικής Ακαδημίας Επιστημών! (Νικολουδάκη, 2005)

9.3 Αναλυτικά προγράμματα Προσχολικής Αγωγής στην Ελλάδα : **Το πρόγραμμα του 1986**

Το πρώτο επίσημο πρόγραμμα νηπιαγωγείων της Ελλάδας είδε το φως της δημοσιότητας με το ιδρυτικό των νηπιαγωγών διάταγμα του 1896, του οποίου η έκδοση προβλεπόταν από το άρθρο 2 του Νόμου ΒΤΜΘ' του 1895. Με το νόμο αυτό αναγνωρίζεται για πρώτη φορά από το ελληνικό κράτος ο θεσμός της προσχολικής αγωγής. Ωστόσο, απέχουμε πολύ από τη θέσπιση δημοσίων νηπιαγωγείων, αφού το άρθρο 3 του συγκεκριμένου νόμου προέβλεπε την ίδρυση νηπιαγωγείων μόνο από ιδιώτες. Ουσιαστικά, πρόκειται για κρατικό έλεγχο στα ιδρυόμενα και συντηρούμενα από ιδιώτες νηπιαγωγεία και τη διατήρηση του δικαιώματος του να επιβάλει πρόγραμμα μαθημάτων και απασχολήσεων σ' αυτά. (Κιτσαράς.,2004)

Σύμφωνα με το άρθρο 2 του διατάγματος, στα νηπιαγωγεία επιδιωκόταν η σωματική και πνευματική ενίσχυση των νηπίων με «παιδιές», ασκήσεις και ευμέθοδη διδασκαλία των «στοιχείων» τα οποία στη συνέχεια θα διδάσκονται ως μαθήματα στο Δημοτικό Σχολείο, και η διατήρηση αμετάβλητης της χαράς και της γαλήνης στις ψυχές των νηπίων. (Κιτσαράς,2004)

Με το επόμενο άρθρο, καθιερωνόταν ο θεσμός των πλήρων τριτάξιων νηπιαγωγείων και με το άρθρο 4 καθορίζονταν τα είδη των μαθημάτων, οι ασκήσεις και οι «παιδιές», για καθεμία από τις έξι ήμερες της εβδομάδας και για καθεμία από τις τρεις τάξεις. (Κιτσαράς,2004)

Πρόκειται για διάγραμμα εβδομαδιαίας απασχόλησης των νηπίων στις τρεις τάξεις του νηπιαγωγείου, οι οποίες καθιερωνόταν με το ίδιο το διάταγμα. Η διάρκεια λειτουργίας του νηπιαγωγείου καθορίζονταν με το διάταγμα από τις 8 και μισή π.μ. μέχρι τις 4 μ.μ. ,με εξαίρεση το Σάββατο, που η λειτουργία σταματούσε στις 12 το μεσημέρι. Αυτό σημαίνει ότι η ημερησία συνολική απασχόληση των νηπίων εκτός του του Σαββάτου, διαρκούσε εφτάμισι ώρες. (Κιτσαράς,2004)

Πρόκειται, δηλαδή για τη θέσπιση και ρύθμιση όχι απλώς ενός νηπιαγωγείου, αλλά του ολοήμερου- με τη σημερινή έννοια του όρου- νηπιαγωγείου στον ελλαδικό χώρο. Στην εξαήμερη εβδομαδιαία λειτουργία του περιλάμβανε 52 δραστηριότητες διάρκειας καθεμιάς μισής ώρας, και για καθεμία από τις τρεις τάξεις οι οποίες κατανέμονταν ως εξής: δέκα δραστηριότητες τη δευτέρα, έξι το Σάββατο και από εννέα για καθεμία από τις υπόλοιπες εργάσιμες ημέρες. (Κιτσαράς,2004)

Χαρακτηριστικό του προγράμματος αυτού είναι ότι ακόμη και στην «πρώτη τάξη» την καλούμενη και «κατώτατη», πέρα από τα ρυθμικά και γυμναστικά παιχνίδια, τα φραιμπελιανά «δώρα» (Α, Β, Γ. και Δ), τις ιχνογραφικές, χειροτεχνικές, πλαστικές και κηπουρικές εργασίες, περιλάμβανε ‘‘ραφή’’, θρησκευτικά, πατριδογνωσία και αριθμητικές ενασχολήσεις. (Κιτσαράς,2004)

Στη «δευτέρα τάξη» επαναλαμβανόταν περίπου ότι και στην «πρώτη τάξη», με ελάχιστες αποκλίσεις ως προς τον αριθμό ‘‘διδασκτικών ωρών’’ της ίδιας δραστηριότητας, με σημαντικότερη εκείνη των κηπουρικών εργασιών, η οποία εβδομαδιαίως ανερχόταν στην ‘‘πρώτη τάξη’’ σε δυο διδακτικές ώρες, ενώ στη ‘‘δευτέρα τάξη’’ σε πέντε. (Κιτσαράς,2004)

Τέλος, στην ‘‘τρίτη τάξη’’ τη θέση των κηπουρικών εργασιών, της ψηχοπλεκτικής, της ‘‘ραφής’’ και των φραιμπεκιανών ‘‘δώρων’’ των δυο πρώτων τάξεων, έπαιρναν τα φραιμπελιανά ‘‘δώρα’’ (Ε, Στ, Ζ και μια διδακτική ώρα το δώρο Β, συνδυασμένο με γεωμετρία) και εμφανιζόταν σχολικές δραστηριότητες, δηλαδή μαθήματα όπως ανάγνωση, γραφή και αριθμητικές και γεωμετρικές ενασχολήσεις. (Κιτσαράς,2004)

Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι το πρόγραμμα του 1896 για το νηπιαγωγείο ήταν ένας κατάλογος δραστηριοτήτων του νηπιαγωγείου σε εβδομαδιαία βάση. Περισσότερο είχε την έννοια ενός ωρολογίου προγράμματος και ήταν δεσμευτικό ως προς την ημερησία ανά δραστηριότητα και τάξη ενασχόληση των νηπίων. (Κιτσαράς,2004)

Ως προς τη λειτουργία του νηπιαγωγείου δεν άφηνε περιθώρια διακριτικής ευχέρειας και ελευθερίας στο νηπιαγωγείο. Οδηγούσε στην ομοιομορφία και την τυποποίηση και από την άποψη αυτή πρέπει να θεωρηθεί ως άκαμπτο, ανελαστικό, σχολειοποιημένο και αρκετά απαιτητικό για παιδιά ηλικίας 3- 6 ετών. Καθόριζε το σκοπό του νηπιαγωγείου γενικά και αόριστα, ενώ οι σχολειοποιητικές και σχολειοπροετοιμαστικές τάσεις είναι εμφανείς. Έλειπε ο προσδιορισμός των στόχων μάθησης, η διδακτέα ύλη, καθώς επίσης οι οδηγίες και η διωκτική βοήθεια. (Κιτσαράς,2004)

Η απαίτηση ‘‘ευμεθόδου διδασκαλίας’’ για την αγωγική διαδικασία του νηπιαγωγείου, την οποία προέβλεπε, δεν αναιρεί την ανυπαρξία διδακτικής και μεθοδολογικής βοήθειας στους νηπιαγωγούς της εποχής. Τέλος προέβλεπε τριτάξιο νηπιαγωγείο και επέκταση του θεσμού σε όλη την επικράτεια, πράγμα που δεν έγινε, αφού η ίδρυση ιδιωτικών νηπιαγωγείων περιορίστηκε, όπως ήταν φυσικό σε ελάχιστα από τα λίγα αστικά κέντρα της χώρας μας εκείνη την εποχή. (Κιτσαράς,2004)

Θα ανέμενε κανείς ότι, υστέρη από τη μελέτη του φρεμπελιανού συστήματος από την Αικατερίνη Λασκαρίδου και την επιστροφή της στην Ελλάδα και την ίδρυση του «ελληνικού παρθεναγωγείου» (1881- 1886), η επίδραση του Φ.Φρέμπελ και συνεπώς του kindergarten θα ήταν ολοκληρωτικά στη διαμόρφωση του ελληνικού νηπιαγωγείου. Αυτό, όμως δεν έγινε. (Κιτσαράς,2004)

Απόδειξη η καθιέρωση του ονόματος «νηπιαγωγείου» και όχι ο ήδη καθιερωμένος «νηπιακός κήπος». Φαίνεται πως και στην προσχολική αγωγή ακολουθήθηκε η πάγια ελληνική εκπαιδευτική πολιτική, η οποία όλον τον προηγούμενο αιώνα ακλούθησε το γαλλικό πρότυπο. Δεν είναι τυχαίο ότι ο ιδρυτικός νόμος του νεοελληνικού κράτους για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση βασιζόταν στον πρόσφατα τότε ψηφισθέντα γαλλικό νόμο του 1833. (Κιτσαράς,2004)

Χαρακτηριστικό ακόμη του προσανατολισμού της ελληνικής προσχολικής αγωγής προς τα γαλλικά πρότυπα είναι και η επίδραση, την οποία δέχτηκε το πρώτο πρόγραμμα των ελληνικών νηπιαγωγείων του 1896 από το γαλλικό. Ο χωρισμός ανάλογα με την ηλικία των νηπίων σε τρεις τάξεις (κατώτατη, μέση, ανώτατη) είναι χαρακτηριστικός του γαλλικού νηπιαγωγείου και διατηρείται μέχρι πολύ αργά. (Κιτσαράς ,2004)

Βέβαια, στο πρώτο επίσημο πρόγραμμα μαθηματικών του νηπιαγωγείου του 1896 οι προτάσεις και η φρασεολογία της Αικατερίνης Λασκαρίσου είναι εμφανείς με εναλλασσόμενα τα παιγνίδια, φραιμπελιανά «δώρα» και ενασχολήσεις – εργασίες. Χαρακτηριστικό είναι ακόμη και το γεγονός ότι τα τρία τελευταία φραιμπελιανά «δώρα», τα οποία θεωρούνται δυσκολότερα, εντάσσονται στις εργασίες και απευθύνονται στα μεγαλύτερα παιδιά της τρίτης τάξης. (Κιτσαράς,2004)

Με τον όρο «παιγνίδια» εννοούνται τα παιγνίδια: κίνησης, ορχηστικά, απομίμησης, ρυθμικά με συνοδεία ασμάτων, άσκησης αισθητήριων οργάνων, ανεύρεσης κρυμμένων αντικειμένων κ.α. Πρέπει ακόμη να τονίσουμε στο σημείο αυτό ότι το πρόγραμμα του 1896 αποτέλεσε τον αντίποδα της μέχρι τότε ισχύουσας αλληλοδιδασκτικής μεθόδου. (Κιτσαράς,2004)

Από το 1896 και μέχρι το 1962 το παραγωγικό πρότυπο και συχνά το συμπέρασμα των οδηγιών, οι οποίες έφταναν στις νηπιαγωγούς της χώρας μας, επικαλούνταν ελάχιστα τη φαντασία του νηπίου. Η προφορική παράδοση, τα ελάχιστα παιδαγωγικά περιοδικά, τα οποία ασχολούνταν, κυρίως με τη σχολική εκπαίδευση, και κάποια σπάνια έργα, προσέφεραν μια πιστή αναπαραγωγή, εξασφάλιζαν με τη μεγαλύτερη καλή θέληση στους πολυάριθμους μαθητές τους, τα νήπια. Υπενθυμίζουμε ότι τα «μεγάλα νήπια» του νηπιαγωγείου είχαν συχνά ηλικία μεγαλύτερη των έξι ετών, αφού η εισαγωγή τους στο δημοτικό σχολείο απαιτούσε τη συμπλήρωση του έκτου έτους την 1^η Οκτώβριου. (Κιτσαράς,2004)

Ο εμφανής και άμεσα σχολειοπρετοιμαστικός σκοπός του νηπιαγωγείου, όπως καθορίστηκε στο με το Νόμο ΒΤΜΘ' και συμπληρώθηκε από το Νόμο 4397 του 1929, δεν παρότρυνε απλώς αλλά εξωθούσε τις νηπιαγωγούς σε ανταγωνισμό, για την όσο το δυνατόν πληρέστερη εκμάθηση γραφής, ανάγνωσης και αρίθμησης των νηπίων. Οι δυνητικές εντολές των επισήμων κειμένων ερμηνευόταν από τη μεγάλη πλειοψηφία του διδασκαλικού κλάδου της προσχολικής αγωγής, τους νηπιαγωγούς, ως χρέος και οφειλή. Το «δύναται» η νηπιαγωγός να διδάξει γραφή, ανάγνωση και αρίθμηση εκλαμβάνονταν ως «πρέπει». (Κιτσαράς,2004)

Με το νόμο 4397/1929 συμπεριλήφθητε το νηπιαγωγείο στο εκπαιδευτικό σύστημα (στοιχειώδη εκπαίδευση) και υπήχθη στο Υπουργείο Παιδείας. Αυτή η καινοτομία είχε τις επιδράσεις της και στην παρεχόμενη παιδαγωγική εργασία του νηπιαγωγείου, επιδράσεις, κυρίως, από την περιοχή της σχολικής παιδαγωγικής. (Κιτσαράς,2004)

9.4 Η εξέλιξη του νηπιαγωγείου στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα ο θεσμός των προσχολικών ιδρυμάτων εμφανίζεται με μεγάλη καθυστέρηση. Για πολλά χρόνια υπήρχε πλήρης αδιαφορία για την προσχολική αγωγή, ενώ στηριζόταν κυρίως σε ιδιωτικές πρωτοβουλίες. Η ιστορία της προσχολικής αγωγής φαίνεται να πέρασε από 3 φάσεις. Κατά την πρώτη φάση η προσχολική εκπαίδευση στηριζόταν στην φιλανθρωπία, ενώ το ελληνικό κράτος αδιαφορούσε πλήρως. Κατά τη δεύτερη φάση, το κράτος δείχνει ένα έμμεσο ενδιαφέρον, ενώ στην τρίτη φάση το κράτος δείχνει επιτέλους ενδιαφέρον και παρεμβαίνει στην συγκρότηση των προσχολικών ιδρυμάτων. (Νικολουδάκη, 2005)

Η εξέλιξη των προσχολικών ιδρυμάτων ακολουθούν τις πολιτικές εξελίξεις της χώρας μας, ενώ η εξέλιξη επιστημών όπως της ψυχολογίας και της κοινωνιολογίας, έδρασαν καταλυτικά στην βελτίωση των νηπιαγωγείων. Παρακάτω δίδονται οι πιο σημαντικές χρονολογίες που αφορούν στην εξέλιξη του νηπιαγωγείου και γίνεται μια σχετική περιγραφή των γεγονότων. (Νικολουδάκη, 2005)

- **1834:** Απελευθέρωση του ελληνικού κράτους από την τουρκική κυριαρχία. Οι Βαυαροί οργανωτές του εκπαιδευτικού μας συστήματος, αγνοούν παντελώς την προσχολική αγωγή. Το γεγονός αυτό δεν είναι παράλογο, λόγω του ότι και στην Βαυαρία αλλά και γενικά στην Ευρώπη η προσχολική αγωγή ήταν ανύπαρκτη. Ο F.Froebel, ήταν ο ιδρυτής των νηπιαγωγείων στην Ευρώπη, ιδρύοντας το **1837**, τον «Παιδικό Κήπο» (Kindergarten). Επίσης η άθλια οικονομική κατάσταση της χώρας μας, οι τεράστιες ανάγκες του νεοσύστατου κράτους μας, έκαναν την οργάνωση της προσχολικής αγωγής να φαίνεται πολυτέλεια παρότι ήταν απαραίτητη για την καλλιέργεια της ελληνικής γλώσσας. (Νικολουδάκη, 2005)

- **1831- 1861:** Υπάρχουν αναφορές για την ύπαρξη εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με ιδιωτική πάντα πρωτοβουλία. Πιο συγκεκριμένα:
 - Û **1831:** Ο ιεραπόστολος Fr.Hildner, ιδρύει το πρώτο ιδιωτικό σχολείο στη Σύρο, που περιελάμβανε και νηπιακό τμήμα. Τα νήπια δίδασκονταν ιερά ιστορία, γεωγραφία και εργόχειρο. (Νικολουδάκη, 2005)
 - Û Την ίδια χρονιά λειτουργεί στην Αθήνα ανάλογο ιδιωτικό σχολείο από τον ιεραπόστολο J. Hill και την γυναίκα του Francis Hill. Το **1853**, η Francis Hill, αναλαμβάνει την εκπαίδευση των νηπιαγωγών ως «η μόνη στην Ελλάδα που κατείχε τη νηπιαγωγική». (Νικολουδάκη, 2005)
 - Û **1840:** Η νεοσύστατη «Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία» ανοίγει στην Αθήνα ιδιωτικό νηπιαγωγείο και διδασκαλείο, και στέλνει για μετεκπαίδευση στη Γαλλία την πτυχιούχα του Διδασκαλείου της Ιφιγένεια Δημητριάδου. Με την επιστροφή της η Δημητριάδου εφαρμόζει το γαλλικό σύστημα στο νηπιαγωγείο της Φιλεκπαιδευτικής Εταιρίας. (Νικολουδάκη, 2005)
 - Û **1861:** Στον Πειραιά και το Ηράκλειο ιδρύονται ιδιωτικά σχολεία προσχολικής εκπαίδευσης. Αναφέρουμε ότι τα σχολεία που λειτουργούσαν σε περιοχές της υποδουλωμένης ακόμα Ελλάδας (π.χ. Ηράκλειο), εξυπηρετούσαν κυρίως εθνικούς σκοπούς. (Νικολουδάκη, 2005)
- **1880:** Επιστρέφει στην Ελλάδα από σπουδές στην Γερμανία η Αικ. Λασκαρίδου. Ξεκινά τις προσπάθειές της για την εδραίωση της προσχολικής αγωγής στην Ελλάδα, ιδρύοντας ιδιωτικό νηπιαγωγείο στην Αθήνα όπου εφαρμόζει αποκλειστικά την μέθοδο του Froebel. (Νικολουδάκη, 2005)

Μέχρι την περίοδο που εξετάσαμε ο ρόλος του νηπιαγωγείου είναι καθαρά σχολειοπροετοιμαστικός, και η μέθοδος που φημιολογείται ότι εφαρμοζόταν ήταν η αλληλοδιδασκτική. Μέχρι το 1895, δεν υπήρχε καμία νομοθεσία σχετικά με τη λειτουργία των νηπιαγωγείων και καμία μέριμνα από το κράτος. (Νικολουδάκη, 2005)

- **1895:** Προβλέπεται για πρώτη φορά ίδρυση νηπιαγωγείων από ιδιωτική πρωτοβουλία. Έτσι θεσμοθετείται νομικά η προσχολική αγωγή και εισάγεται ο όρος «νηπιαγωγείο» ενώ μέχρι τότε χρησιμοποιούνταν οι όροι «νηπιακό σχολείο» ή «νηπιοσχολείο». (Νικολουδάκη, 2005)

Το κράτος απλά ελέγχει την λειτουργία των νηπιαγωγείων, στα οποία φοιτούσαν παιδιά ηλικίας 3-6 ετών και η φοίτηση ήταν 3 χρόνια. Επίσης το ανώτατο όριο μαθητών ήταν 30-80 νήπια ανά τάξη. (Νικολουδάκη, 2005)

- **1897:** Η Αικ. Λασκαρίδου ιδρύει το πρώτο επίσημο νηπιαγωγείο στην Ελλάδα το οποίο ονόμασε «πρότυπο νηπιακό κήπο», ακολουθώντας πάντα τα βήματα του F.Froebel. Το ίδιο έτος ιδρύει το «Διδασκαλείο Νηπιαγωγών Καλλιθέας», όπου εκεί φοιτούσαν δασκάλες που μετά εργαζόνταν ως νηπιαγωγοί. Η διάρκεια σπουδών ήταν ένα έτος. (Νικολουδάκη, 2005)

Οι ιδιωτικές πρωτοβουλίες συνεχίστηκαν ακολουθώντας τα γεγονότα της εποχής κι έτσι τα σχολεία είχαν περισσότερο εθνικό χαρακτήρα. Ο στόχος τους ήταν δηλαδή περισσότερο η εξάπλωση της ελληνικής γλώσσας και η προετοιμασία των παιδιών για το σχολείο, αφού η χώρα μας τους Βαλκανικούς Πολέμους και την ανταλλαγή πληθυσμών από τη Μικρασιατική καταστροφή. Τα νηπιαγωγεία εξυπηρετούσαν εθνικούς σκοπούς γι' αυτό και οι πρώτοι διορισμοί γίνονταν από το Υπουργείο Εξωτερικών. (Νικολουδάκη, 2005)

- **1929:** Είναι η πρώτη φορά που το κράτος δείχνει ενδιαφέρον για την προσχολική εκπαίδευση. Νομικά πια, τα νηπιαγωγεία εντάσσονται στο δημοτικό και υπάγονται στο Υπουργείο Παιδείας.

- Καθιερώνεται διετής φοίτηση (4-6 ετών) και μειώνεται ο αριθμός των νηπίων ανα τάξη όπου πλέον γίνεται 40 παιδιά. Εάν τα παιδιά ξεπερνούσαν τα 40, τότε το νηπιαγωγείο γινόταν διθέσιο. Ο σκοπός τους ήταν και πάλι σχολειοπροετοιμαστικός. Σιγά – σιγά ιδρύονται σχολεία σε πολλές περιοχές της Ελλάδας. (Νικολουδάκη, 2005)
- **1929-1940:** Θεαματική άνοδος των νηπιαγωγείων και βελτίωση των συνθηκών μέσα σε αυτά καθώς μειώθηκε και πάλι ο αριθμός των νηπίων ανα τάξη. Δυστυχώς αυτή η εξέλιξη διακόπτεται με την κατοχή και τον εμφύλιο. (Νικολουδάκη, 2005)

Μετά από 15 χρόνια σιγής, όπου δεν υπήρχαν στατιστικά στοιχεία για να βρεθεί πόσα σχολεία λειτουργούσαν, φάνηκε πια το **1955** ότι τα νήπια που φοιτούσαν εκείνη τη χρονιά ήταν κατά 68% λιγότερα σε σχέση με το σχολικό έτος **1938- 1939**. (Νικολουδάκη, 2005)

- **Δεκαετία 50-60** η κατάσταση βελτιώνεται, πολλά σχολεία επαναλειτουργούν, ενώ η αστυφιλία και η έξοδος της γυναίκας στην εργασία επιβάλλουν την ανάγκη ίδρυσης περισσότερων σχολείων. Παράλληλα ιδρύονται και ακόμα περισσότερες σχολές νηπιαγωγών διετούς φοίτησης σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας μέχρι το **1988**, όπου πλέον καταργούνται οριστικά. (Νικολουδάκη, 2005)

Όπως είδαμε η εξέλιξη της προσχολικής αγωγής είχε βασικά κοινωνικό χαρακτήρα. Οι κοινωνικές ανάγκες αποτέλεσαν κινητήριο δύναμη ενώ η παιδαγωγική επίδραση ήταν σχεδόν ανύπαρκτη μέχρι την δεκαετία του 60. Βέβαια σε πολλές περιοχές της χώρας μας οι εθνικές ανάγκες ήταν περισσότερες από τις κοινωνικές καθώς τα παιδιά έπρεπε να διδαχθούν την ελληνική γλώσσα. (Νικολουδάκη, 2005)

Τα τελευταία 40 περίπου χρόνια υπάρχει αυξημένο ενδιαφέρον για την προσχολική εκπαίδευση. Λίγο μετά τη δεκαετία του 60 παρατηρήθηκε έντονος ζήλος των γονέων της πολιτείας και κυρίως των παιδαγωγών για την οργάνωση της αγωγής του παιδιού της προσχολικής ηλικίας. (Νικολουδάκη, 2005)

Η στροφή προς την προσχολική ηλικία οφείλεται κυρίως σε αποτελέσματα της Εξελικτικής Ψυχολογίας και της Κοινωνιολογίας. (Νικολουδάκη, 2005)

Σύμφωνα με πορίσματα της Εξελικτικής Ψυχολογίας δόθηκε έμφαση στο γεγονός ότι οι εμπειρίες που θα λάβει το παιδί κατά τα πρώτα 6 χρόνια της ζωής του είναι καθοριστικής σημασίας για την μετέπειτα ζωή του. Τα πρώτα 6 χρόνια του παιδιού αποτελούν την «κρίσιμη περίοδο» κατά την οποία μπορεί πολύ πιο εύκολα να μάθει πράγματα σε σχέση με άλλες ηλικίες. (Νικολουδάκη, 2005)

Οι πρώιμες εμπειρίες επηρεάζουν τις διανοητικές ικανότητες των παιδιών, αφού όπως υποστηρίζουν οι ψυχολόγοι το 50% της εξέλιξης της νοημοσύνης μας συντελείτε στα 4 πρώτα έτη της ζωής μας. (Νικολουδάκη, 2005)

Αυτές τις ευκαιρίες δεν μπορεί να τις εκμεταλλευτεί η οικογένεια τόσο πολύ, όσο το σχολείο γι' αυτό και το βάρος πέφτει στα προσχολικά ιδρύματα. (Νικολουδάκη, 2005)

Πέρα από τα πορίσματα της Εξελικτικής Ψυχολογίας, η Κοινωνική Ψυχολογία έρχεται να ενισχύσει την σπουδαιότητα της νηπιακής ηλικίας. Κατά την νηπιακή ηλικία λοιπόν τα παιδιά αποκτούν τα πρώτα πρότυπα κοινωνικής συμπεριφοράς, οπότε η τάξη του νηπιαγωγείου και η νηπιαγωγός αποτελούν για τα παιδιά τα πρώτα κοινωνικά πρότυπα που τα παιδιά θα θυμούνται έντονα. Πέρα από αυτό κοινωνιολογικές μελέτες υποστήριζαν ότι ο ρόλος του νηπιαγωγείου είναι αντισταθμιστικός αφού μέσα από αυτό δίδονται ίσες ευκαιρίες σε όλα τα παιδιά. (Νικολουδάκη, 2005)

Πέρα από την εξέλιξη των δυο αυτών επιστημών, το ανταγωνιστικό κλίμα ανάμεσα στις δυο υπερδυνάμεις (Αμερική- Ρωσία) για το ποιος θα επικρατήσει στον επιστημονικό και τεχνολογικό τομέα και το λεγόμενο «Σπούτνικ σοκ» το **1957**, έκανε τις δυο χώρες να στραφούν στην δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων έτσι ώστε να αξιοποιηθεί το ανθρώπινο δυναμικό και ιδιαίτερα αυτό που προέρχονταν από τις κατώτερα κοινωνικές τάξεις. (Νικολουδάκη, 2005)

Ευτυχώς όλες αυτές οι ενέργειες είχαν πολύ θετικά αποτελέσματα κι έτσι αυξήθηκε ο αριθμός των νηπιαγωγείων και των νηπίων που φοιτούσαν σε αυτά. Παρόλο που η φοίτηση ήταν προαιρετική για δυο χρόνια, ο αριθμός των νηπίων που φοιτούσαν σε αυτά ήταν πάρα πολύ υψηλός. (Νικολουδάκη, 2005)

- Το **1976**, ψηφίζεται για πρώτη φορά νόμος που αφορά στο Αναλυτικό πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου, όπου στόχος του νηπιαγωγείου είναι η ηθική, θρησκευτική, κοινωνική, αισθητική και μουσική αγωγή και τέλος η καλλιέργεια της νόησης, των αισθήσεων και της αυτονομίας. (Νικολουδάκη, 2005)
- **1985**: Ψηφίζεται μεταρρυθμιστικός νόμος ο οποίος ίσχυε μέχρι το 2001 και το **1989** καθορίζεται το Αναλυτικό πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου. Σύμφωνα με αυτό το πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου χωρίζεται σε 5 τομείς: Νοητικό (εξάσκηση των αισθήσεων, φυσικές επιστήμες, γνωριμία με το περιβάλλον), (Νικολουδάκη, 2005)
- Αισθητικό (μουσική, εικαστικά, κουκλοθέατρο, θεατρική αγωγή), Ψυχοκινητικό (εξάσκηση λεπτής και αδρής κινητικότητας), Κοινωνικοσυναισθηματικό (ηθική, θρησκευτική, συναισθηματική ανάπτυξη) και τις Δεξιότητες (προαναγνωστικό, προγραφικό και προμαθηματικό στάδιο) (Νικολουδάκη, 2005)
- **2001**: Αλλάζει το Αναλυτικό Πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου, το οποίο σύμφωνα με ερευνητικά δεδομένα αλλάζει ύφος και στρέφει το ενδιαφέρον του στο παιδί και τις ανάγκες του. Πλέον ονομάζεται ΔΕΠΠΣ (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών) για το Νηπιαγωγείο. (Νικολουδάκη, 2005)
- **2006**: Ψηφίζεται η υποχρεωτική φοίτηση στο νηπιαγωγείο για ένα έτος. Μετά από πισωγυρίσματα εφαρμόζεται πλέον κανονικά. (Νικολουδάκη, 2005)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10^ο

10.1 Τα Μοντεσσοριανά σχολεία που λειτουργούν σήμερα στην Ελλάδα

1^ο

ΜΟΝΤΕΣΣΟΡΙΑΝΑ ΝΗΣΙΑΓΩΓΕΙΑ – ΜΟΝΤΕΣΣΟΡΙΑΝΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

- Τατοΐου, Ελλάδα
- Γεωγραφική περιοχή: Αττική - Βόρεια Προάστια,
- Τηλέφωνο: 2108169522 - 2108169597
- Fax: 2108169552
- Email: info@montessori.gr
- Website: www.montessori.gr

2^ο

ΜΟΝΤΕΣΣΟΡΙΑΝΑ ΣΧΟΛΕΙΑ – ΔΗΜΟΤΙΚΟ

**ΜΟΝΤΕΣΣΟΡΙΑΝΑ
ΣΧΟΛΕΙΑ**

- Βαρυμπόμπη Αχαρνές 136 77, Ελλάδα
- Γεωγραφική περιοχή: Αττική - Βόρεια Προάστια Τατοΐου 87,
- Τηλέφωνο: 2108169522 - 2108169597
- Fax: 2108169552
- Email: info@montessori.gr
- Website: www.montessori.gr

3^ο

Μοντεσσοριανή Σχολή Αθηνών Μαρία Γουδέλη

- Χατζόπουλου 2, Αθήνα 115 24, Ελλάδα
- Γεωγραφική περιοχή: Αττική - Βόρεια Προάστια
- Τηλέφωνο: 210- 6925-100
- Fax: 210-6928-733
- Email: info@montessoriani.gr
- Website: www.montessoriani.gr

4^ο

ΜΟΝΤΕΣΣΟΡΙΑΝΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ (Κουρουκλή Μαρία Ε.)

- Δεινοκράτους 62, Αθήνα 115 21, Ελλάδα
- Γεωγραφική περιοχή: Αττική - Αθηνά Κέντρο
- Τηλέφωνο: 210 7215329
- Email: tessatheatre@gmail.com

5^ο

**ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ – ΜΟΝΤΕΣΣΟΡΙΑΝΑ ΣΧΟΛΕΙΑ –
ΓΥΜΝΑΣΙΟ**

**Πρωτοπορούμε
στην επιτυχία !**

- Μοντεσσοριανά, Τατοΐου 87, Βαρυμπόμπη Αχαρνές 136 77, Ελλάδα
- Γεωγραφική περιοχή: Αττική - Βόρεια Προάστια
- Τηλέφωνο: 2108169522 - 2108169597
- Fax: 2108169552
- Email: info@montessori.gr
- Website: www.montessori.gr

6^ο

Μοντεσσοριανό Σπίτι Αλίμου

- Γρ. Αυξεντίου 14, Αλιμος, 210 9885838

10.1.1 Πληροφορίες για τα Μοντεσσοριανά σχολεία που λειτουργούν στην Ελλάδα

Τα Μοντεσσοριανά σχολεία_ιδρύθηκαν το 1956, λειτούργησαν μέχρι το 1960 στο Καλαμάκι και μετά στα Πατήσια, δημιούργησαν και Γυμνάσιο με την επωνυμία ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ. Από το Σεπτέμβριο του 1976 λειτουργούν σε κτίριο που χτίστηκε, ειδικά για σχολείο, στη Βαρυμπόμπη (18 χιλιόμετρα βόρεια από την Ομόνοια), σε περιοχή με πολύ πράσινο, μακριά από το τσιμέντο της πόλης.

Τα Μοντεσσοριανά Σχολεία έχουν την έγκριση του Υπουργείου Παιδείας για να λειτουργούν με το Μοντεσσοριανό σύστημα και διαθέτουν όλα τα εποπτικά μέσα διδασκαλίας και το παιδαγωγικό υλικό, τα οποία έχουν φέρει από ειδικά εργοστάσια της Ευρώπης για το Νηπιαγωγείο και το Δημοτικό.

Ιδρύθηκαν από την Καίτη Ζαχοπούλου-Παρασκευοπούλου και διευθύνονται από το Θανάση Ζαχόπουλο, ειδικά μετεκπαιδευμένους στο εξωτερικό για τη σωστή εφαρμογή του συστήματος MONTESSORI. Δέχονται παιδιά ηλικίας από 2 1/2 έως 12 ετών.

Το παιδί μετά από τα δύο έτη του αναζητά πνευματική τροφή ώστε να αναπτύξει την προσωπικότητά του, να κοινωνικοποιηθεί και να μάθει το υλικό Μοντεσσόρι το οποίο καλύπτει ευρύ φάσμα γνώσεων: ασκήσεις πρακτικής ζωής – αισθήσεων – μουσική – αριθμητική – προανάγνωση – προγραφή – εικαστικά – δραματοποίηση τραγουδιών και ιστοριών – ασκήσεις κυκλοφοριακής αγωγής – ρυθμική ενασχόληση με τα ζώα και τα φυτά του κήπου – ελεύθερο και ομαδικό παιχνίδι στο κήπο.

Το διδακτικό προσωπικό, σχολαστικά επιλεγμένο, μετεκπαιδεύεται και κατευθύνεται από τη Διεύθυνση, ώστε να ακολουθείται ενιαία γραμμή στη μόρφωση και στη γενικότερη αγωγή των παιδιών.

Το σχολείο μας είναι αναγνωρισμένο από το Association Montessori International (Διεθνής οργανισμός προώθησης και εποπτείας του Μοντεσσοριανού συστήματος) και τον εκπροσωπεί στον τόπο μας. Ενημερώνεται με τα επιστημονικά έντυπα που το Α.Μ.Ι. κυκλοφορεί σε όλα τα Μοντεσσοριανά σχολεία του κόσμου και παρακολουθεί τα περισσότερα σχετικά συνέδρια και σεμινάρια.

Ακολουθεί τις Αρχές της Μαρίας Μοντεσσόρι :

α) προσαρμογή στην εξέλιξη

β) αποφυγή των μεγάλων συγκροτημάτων, τα οποία δεν προσφέρονται για τις μικρές ηλικίες.

Το σχολείο έχει περιορισμένες θέσεις. Τα σχολεία με τα 1.000 ή τα 2.000 παιδιά δεν ελέγχονται εύκολα και η διεύθυνση του σχολείου, που έχει όλη την ευθύνη για την εξέλιξη του παιδιού, πρέπει να γνωρίζει κάθε παιδί προσωπικά και να ερευνά τα προβλήματά του, ώστε να κατευθύνει το διδακτικό προσωπικό.

Το Μοντεσσοριανό σύστημα που ακολουθεί το σχολείο μας δουλεύει με βάση τις αρχές των σχολείων εργασίας. Το παιδαγωγικό υλικό είναι ο επιστημονικός τρόπος εμπέδωσης των γνώσεων. Τις δύο ώρες που τα παιδιά δουλεύουν με το υλικό, ατομικά ή σε ομαδούλες 2-3 παιδιών, κατανοούν πλήρως αυτό που δίδαξε ο εκπαιδευτικός και λύνουν ατομικά τις απορίες τους, οργανώνοντας έτσι τη νόησή τους. Το υλικό δίνει στο παιδί δυνατότητες για άσκηση αλλά και για έλεγχο των λαθών του. Αυτή είναι μια από τις θεμελιώδεις διαφορές της Μοντεσσοριανής μεθόδου διδασκαλίας από εκείνες που εφαρμόζουν τα κοινά σχολεία.

Στα μαθήματα επίσης περιλαμβάνονται Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Ιταλικά, παραδοσιακοί χοροί, ιππασία, πληροφορική καθώς και συστηματική μουσική εκπαίδευση. Υπάρχει επίσης τμήμα ρυθμικής και ακαδημία ποδοσφαίρου.

Σε μεγαλύτερες τάξεις διδάσκονται δυσκολότερα θέματα, σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας και πλέον αυτού, το Μοντεσσοριανό σύστημα προβλέπει συστηματική προετοιμασία και για ύλη Γυμνασίου.

Τα παιδιά ζουν και αθλούνται σε χώρο 10 στρεμμάτων, με περισσότερα από 100 πεύκα.

10.2 Τα Φρεμπελιανά σχολεία –κήποι που λειτουργούν σήμερα στην Ελλάδα

1^ο

Πρότυπο Παιδικό Κέντρο – Νηπιακός κήπος

- 18ο χλμ. Θεσσαλονίκης-Μουδανίων, (Πριν τη γέφυρα του Ρυσίου), Τ.Θ. Δ7213, Φαρμακεία, 57001, Ελλάδα
- Γεωγραφική περιοχή: Θεσσαλονίκη
- Τηλέφωνο: 2310 900059 - 2310 905 862 - 23920 73110, 6937 46 45 05
- Fax: 2310 900.059
- Email: nipiakos@hol.gr
- Website: www.nipiakoskipos.gr

2^ο

Νέος Νηπιακός Κήπος

- Πεστών 30, Θεσσαλονίκη
- Email 1: info@nipiakoskipos.gr
- Email 2: nipiakos@hol.gr
- Τηλ: 2310-900059
- Τηλ: 2310-905862
- Fax: 2310-900059

10.2.1 Πληροφορίες για τα Φρεμπελιανά σχολεία –κήποι που λειτουργούν στην Ελλάδα

Ο «Νηπιακός Κήπος» ιδρύθηκε το 1989. Το πρώτο παράρτημα λειτούργησε στην Κ. Τούμπα, ως βρεφονηπιακός σταθμός, στην οδό Άνω Τζουμαγιάς 38.

Το δεύτερο παράρτημα ιδρύθηκε το 1993 σε ένα νεοκλασικό διατηρητέο κτίριο με εξωτερικά διαμορφωμένο χώρο παιδικής χαράς, υπαίθριου κουκλοθέατρου κλπ.

Και τον Σεπτέμβριο του 2010, μετά από μια επιτυχημένη πορεία στο χώρο της προσχολικής αγωγής, ένα όνειρο ζωής πραγματοποιείται... Σε ιδιόκτητο χώρο, μελετημένο και σχεδιασμένο έτσι ώστε να αποτελεί ό, τι πιο εξελιγμένο προβλέπει η σύγχρονη παιδαγωγική, από πλευράς κτιριακών εγκαταστάσεων, δομής, οργάνωσης και παροχής υπηρεσιών, με όλες τις προδιαγραφές της EC, δημιουργείται το «Πρότυπο Παιδικό Κέντρο – Νηπιακός Κήπος», δυναμικότητας 200 περίπου παιδιών. Οι εσωτερικές του εγκαταστάσεις εκτείνονται σε 1.500τμ. ενώ ο περιβάλλον χώρος ξεπερνά τα 5.000τμ.

Ο «Νηπιακός Κήπος» είναι:

- Αναγνωρισμένος από τη UNICEF ως «Σχολείο Υπερασπιστής των Παιδιών»
- Συμμετέχει στα προγράμματα υιοθεσίας της οικολογικής οργάνωσης του Αρκτούρου
- Συμμετέχει σε σειρά περιβαλλοντικών προγραμμάτων αλλά και δράσεων αγωγής υγείας
- Είναι μέλος του Δ.Σ. και ιδρυτικό μέλος του Σωματείου Ιδιωτικών Παιδικών και Βρεφονηπιακών Σταθμών Θεσσαλονίκης & Μακεδονίας - Θράκης
- Είναι μέλος του Συνδέσμου Εκπαιδευτηρίων Ελλάδος.

Ιδιοκτήτρια και ιδρυτικό στέλεχος του «Νηπιακού Κήπου είναι η κα Αναστασία Κουντουρούδη, απόφοιτος του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του ΑΠΘ και σήμερα πλέον Αντιπρόεδρος του Σωματείου Επαγγελματιών Παιδικών & Βρεφονηπιακών σταθμών Θεσσαλονίκης & Μακεδονίας – Θράκης αλλά και μέλος σε διάφορες οικολογικές οργανώσεις. Είναι μητέρα δύο παιδιών, της Βιβής και της Γεωργίας, και σύζυγος του κ. Γιώργου Ακριτόπουλου, προπονητή ποδοσφαίρου κατηγορίας UEFA B, ο οποίος έχει αναλάβει την οργάνωση και στελέχωση των αθλητικών δραστηριοτήτων που εκπονούνται. Επιπλέον, υπεύθυνο διοικητικό στέλεχος στις εγκαταστάσεις της Τούμπας είναι η κα Γεωργία Κουντουρούδη, μητέρα της Αναστασίας, παιδαγωγός με πολυετή πείρα και αυτή.

Οι συνεργάτες εκπαιδευτικοί -βρεφονηπιοκόμοι και νηπιαγωγοί-, πλαισιωμένοι από μία ομάδα ικανών εξωτερικών συνεργατών, επιμορφώνονται συνεχώς, καθώς ο «Νηπιακός Κήπος» έχει ως βασικό του μέλημα να αποτελεί μία κοινότητα μάθησης όχι μόνο για μικρούς αλλά και για μεγάλους.

Σκοπός της κάθε παιδαγωγού είναι να προτρέπει και να υποβοηθά το παιδί, όταν το ζητάει και το έχει ανάγκη. Η συμμετοχή της στις δραστηριότητες είναι ενεργητική. Ακούει, παρατηρεί, εξηγεί, επεμβαίνει, όπου υπάρχει λόγος, επιβραβεύει τις προσπάθειες του παιδιού, προκειμένου να του τονώσει την αυτοπεποίθηση και να το προτρέψει να συνεχίσει. Χρησιμοποιεί τη μέθοδο των φυσικών και λογικών συνεπειών. Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή μπορούμε να θέσουμε όρια στα παιδιά και να τα αφήσουμε να αποφασίσουν και να διδαχθούν από τις συνέπειες των πράξεων τους. Έτσι:

1. γίνονται υπεύθυνα για τη συμπεριφορά τους,
2. αποφασίζουν την πορεία που θέλουν να ακολουθήσουν και
3. τους δίνεται η δυνατότητα να διδαχθούν από τη φυσική ή κοινωνική τάξη των πραγμάτων, αντί να υποχρεώνονται να συμμορφωθούν στις επιθυμίες των μεγάλων.

Στα Κέντρα Προσχολικής Αγωγής «Νηπιακός Κήπος» απασχολούνται:

- 3 διοικητικά στελέχη
- 25 νηπιαγωγοί-βρεφονηπιοκόμοι, ως εκπαιδευτικό και βοηθητικό προσωπικό
- 3 τραπεζοκόμοι
- 2 υπάλληλοι καθαριότητας
- 5 συνοδοί σχολικών λεωφορείων
- 5 οδηγοί σχολικών λεωφορείων
- 1 συντηρητής - κηπουρός

Επίσης, την ομάδα μας στελεχώνουν:

- καθηγήτρια αγγλικών
- καθηγητής μουσικής προπαιδείας
- δασκάλα θεατρικού παιχνιδιού
- δασκάλα μπαλέτου
- δάσκαλος Η/Υ
- γυμναστής
- ειδική παιδαγωγός, υπεύθυνη για την προετοιμασία των παιδιών για το Δημοτικό σχολείο.

Σημαντική όμως είναι και η σωματική και ψυχική υγεία των παιδιών, γι' αυτό στον «Νηπιακό Κήπο» υπάρχει μία επιστημονική ομάδα συνεργατών:

- Παιδίατρος
- Παιδοψυχίατρος
- Λογοθεραπεύτρια
- Εργοθεραπεύτρια
- Παιδοοδοντίατρος

Ενώ υπάρχει και συμβουλευτική από:

- Παιδοχειρουργό
- Παιδοοφθαλμίατρο

Εσωτερικές εγκαταστάσεις

Η κατασκευή του κτιρίου πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με όλες τις προδιαγραφές της ΕC και όλους τους όρους των τελευταίων κανονισμών (γενικό οικοδομικό κανονισμό, αντισεισμικό κανονισμό, κτιριοδομικό κανονισμό, κανονισμό πυρασφάλειας κ.τ.λ.) και πληρεί στο έπακρο τις προδιαγραφές λειτουργίας του Υπουργείου Υγείας & Πρόνοιας & του Υπουργείου Παιδείας. Όλος ο χώρος είναι εξοπλισμένος με τα πιο σύγχρονα συστήματα πυρανίχνευσης και πυρόσβεσης, ενώ για την ασφάλεια των παιδιών υπάρχει διαρκής επίβλεψη με κλειστό κύκλωμα με εσωτερικές και εξωτερικές κάμερες σε όλους τους χώρους του κτιρίου και σύστημα συναγερμού συνδεδεμένο με εταιρεία security.

Το σχολικό κτίριο 1500τμ είναι κατασκευασμένο από οικολογικά υλικά με μεγάλες αίθουσες με σεβασμό στον προσωπικό χώρο του κάθε παιδιού (οι αίθουσες βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο με τον αύλειο χώρο και την παιδική χαρά , φωτίζονται με άπλετο φυσικό φως και έχουν φυσικό εξαερισμό, και είναι αυτόνομα κλιματιζόμενες. Είναι εξοπλισμένες με έπιπλα ειδικά προσαρμοσμένα στα παιδιά της κάθε ηλικίας που εξυπηρετούν, καθώς και με πλούσιο εποπτικό υλικό, γωνιές δραστηριοτήτων και δημιουργικού παιχνιδιού) και:

Χώρους υγιεινής παιδιών, Χώρους υγιεινής ενηλίκων, Βεστιάρια, Τραπεζαρία, Αίθουσα εκμάθησης Η/Υ, Θεατρικό εργαστήριο, Κλειστό γυμναστήριο, Αίθουσα μουσικής, Εργαστήρι εικαστικών, Αίθουσα μπαλέτου, Θεατρική σκηνή, Αναρρωτήριο – Ιατρείο, Αίθουσες ύπνου βρεφών, Αίθουσα ύπνου νηπίων.

Εξωτερικές εγκαταστάσεις

Είναι ένας χώρος φιλικός, ασφαλής και ευχάριστος, αντάξιος των καλύτερων Ευρωπαϊκών παιδικών σταθμών. Δημιουργήθηκε με σεβασμό και αγάπη στα παιδιά και επίκεντρο την 22χρονη εμπειρία μας. Ο εξωτερικός χώρος 5.000 τ.μ. περιλαμβάνει:

Χώρους παιδικών χαρών (α.για Βρέφη, β.για τον Παιδικό Σταθμό γ.για Νήπια και Προνήπια), Χώρους αθλοπαιδιών, Πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής με ποδηλατάκια και αυτοκινούμενα, Ημιυπαίθριους χώρους παιχνιδιού, Γήπεδο ποδοσφαίρου, Μπασκέτα , Εξωτερικούς χώρους καλοκαιρινών εκδηλώσεων, Λαχανόκηπο, Parking σχολικών λεωφορείων, Parking επισκεπτών.

Μεγάλη σημασία δόθηκε στην επιλογή των χρωμάτων, του εξοπλισμού, στη διαμόρφωση του κήπου και της παιδικής χαράς, στο σχεδιασμό των οποίων συμμετείχαν εκτός από τον υπεύθυνο Μηχανικό και εξειδικευμένα αρχιτέκτονας.

1.2.2 .10 λόγοι γιατί να επιλέξει ο γονέας το Νηπιακό κήπο

Είναι ένας χώρος που στοχεύει στην ανάπτυξη και καλλιέργεια της συναισθηματικής νοημοσύνης του παιδιού, στις κοινωνικές δεξιότητες, στην αναγνώριση των συναισθημάτων, στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησης, στην εκμάθηση υγιών συνηθειών, στην ενίσχυση της κριτικής του σκέψης, στην ενίσχυση της αυτογνωσίας τους, στο μοίρασμα, στην αποδοχή του διαφορετικού, στο σεβασμό, στη φιλία, στην αγάπη στην αυτονομία, και στην ανεξαρτησία.

Στον Νηπιακό Κήπο σχεδιάσαμε έναν χώρο που να ικανοποιεί τις βασικές ανάγκες του παιδιού της προσχολικής ηλικίας. Να του παρέχει ποσότητα και ποιότητα εμπειριών, με σκοπό να αποκαλύψει, να γνωρίσει και να αποδεχτεί τον εαυτό του.

1. Παράλληλα με τον Παιδικό Σταθμό λειτουργεί και αναγνωρισμένο Νηπιαγωγείο από το Υπουργείο Παιδείας και στα δύο σχολικά συγκροτήματα, που εγγυάται την ομαλή μετάβαση του παιδιού στην Α΄ Δημοτικού και την μεθοδευμένη μύηση στην ανάγνωση και τη γραφή.

2. Υπάρχει παιδοψυχίατρος που παρακολουθεί τα παιδιά, συναντά τους γονείς όποτε παραστεί ανάγκη ή όποτε οι ίδιοι το ζητήσουν και βεβαίως συμβουλεύει τις νηπιαγωγούς για δυσκολίες που αντιμετωπίζουν μέσα στα τμήματα.

3. Λειτουργεί «σχολείο για γονείς» με κλειστά τμήματα γονέων, αλλά και με ανοιχτές ομαδικές συνελεύσεις.

4. Υπάρχει παιδίατρος σε εβδομαδιαία βάση και νοσηλευτικό προσωπικό σε καθημερινή βάση.

5. Υπάρχουν μεγάλες ηλιόλουστες αίθουσες και εγκαταστάσεις με ό, τι πιο εξελιγμένο προβλέπει η σύγχρονη παιδαγωγική από πλευράς κτιριακών εγκαταστάσεων, δομής, οργάνωσης και παροχής υπηρεσιών.

6. Υπάρχει άμεση γραπτή ενημέρωση των γονέων για θέματα υγείας, για παιδαγωγικά προγράμματα αλλά και για εκδηλώσεις και για γεγονότα της πόλης.

7. Εφαρμόζονται σύγχρονα παιδαγωγικά προγράμματα, όπως το Ενιαίο Διαθεματικό Πλαίσιο Σπουδών, τα σχέδια εργασίας, ο Γραμματισμός, τα προγράμματα Αγωγής Υγείας, τα περιβαλλοντικά προγράμματα, η μουσειακή εκπαίδευση κλπ.

8. Το επιστημονικό προσωπικό επιμορφώνεται με πρωτοβουλία του σχολείου μέσα από σεμινάρια και συνέδρια.

9. Υπάρχει ειδική παιδαγωγός που πραγματοποιεί την Προετοιμασία για το Δημοτικό Σχολείο και προσπαθεί μέσα από το ιχνογράφημα να ερμηνεύσει τον συναισθηματικό κόσμο του κάθε παιδιού.

10. Ο «Νηπιακός Κήπος» λειτουργεί επί σειρά ετών, από το 1989, μεγαλώνοντας εκατοντάδες παιδιά.

10.3 Τα Φρεμπελιανά σχολεία –κήποι που λειτουργούν σήμερα στη Γερμανία

1^ο

Fr.-Fröbel-Haus Städt. Kindergarten

Hanfackerweg 4, 69181 Leimen-Gauangelloch

Tel: (06226) 28 81

2^ο

Friederich Fröbel

Steinaer Str. 18, 37441 Bad Sachsa

Tel: (05523) 27 93

3^ο

Friedrich-Fröbel Ev. Kindergarten

Fröbelstr. 3, 69226 Nußloch

Tel: (06224) 1 23 17

4^ο

Friedrich-Fröbel Schule

Schulweg 13, 02785 Olbersdorf

Tel: (03583) 79 11 79-0

5°

Friedrich-Fröbel Schule Förderschwerpunkt Geistige Entwicklung

Fröbelstr. 15, 51429 Bergisch Gladbach-Moitzfeld

Tel: (02204) 3 06 88-0

6°

Friedrich-Fröbel-Gymnasium

Am Eichwald 20, 07422 Bad Blankenburg

Tel: (036741) 23 63

7°

Friedrich-Fröbel-Kindergarten

Arndtstr. 2/1, 68766 Hockenheim

Tel: (06205) 21-5 35

8°

Friedrich-Fröbel-Kindergarten

Kerzenheimer Str. 10, 67307 Göllheim

Tel: (06351) 4 35 36

9°

Friedrich-Fröbel-Schule

Offenbacher Str. 162, 63263 Neu-Isenburg

Tel: (06102) 3 42 45

Fax: (06102) 3 18 47

10°

Friedrich-Fröbel-Schule / Schule zur Lernförderung

Reichsstr. 45, 09112 Chemnitz-Kaßberg

Tel: (0371) 3 81 65-0

Fax: (0371) 3 81 65-26

11°

Fröbel

Borgkamp 14, 48361 Beelen

Tel: (02586) 2 05

12°

Fröbel

Rietschelstr. 52, 04177 Leipzig-Altlindenau

Tel: (0341) 46 37 90 18

13°

FRÖBEL Berlin gGmbH Kindergärten

Borsigstr. 32-33, 10115 Berlin-Mitte

Tel: (030) 21 23 51 02

14°

Fröbel Berlin gGmbH Kindergarten

Lützowstr. 105-106, 10785 Berlin-Tiergarten

Tel: (030) 46 99 77 70

15°

Fröbel Frankfurt/Oder gGmbH -10

Gubener Str. 13, 15230 Frankfurt (Oder)

Tel: (0335) 50 08 09 24

16°

Fröbel Friedrich Kita

06526 Sangerhausen

Tel: (03464) 52 18 77

17°

Fröbel g. GmbH Kiga Otti Kinderheim -10

Inselstr. 9, 03046 Cottbus-Mitte Tel: (0355) 2 41 83

18°

Fröbel Hamburg gGmbH

Hogenkamp 63, 25421 Pinneberg

Tel: (04101) 3 76 42 85

19°

Fröbel Hamburg GmbH Kindergarten

Hamburger Str. 27, 22083 Hamburg-Barmbek-Süd

Tel: (040) 22 75 89 58

20°

FRÖBEL Kindergarten

Osdorfer Landstr. 137, 22549 Hamburg-Osdorf

Tel: (040) 18 98 89 32

21°

FRÖBEL Kindergarten an der Ra

Hogenkamp 63, 25421 Pinneberg

Tel: (04101) 3 73 83 71

Fax: (04101) 3 73 83 72

22°

Fröbel Kindergarten Hechendorf e.V.

Hauptstr. 55, 82229 Seefeld-Hechendorf

Tel: (08152) 98 23 99

23°

Fröbel Kindergarten Waldblick

Waldblick 25, 01705 Freital

Tel: (0351) 6 41 85 04

24°

Fröbel Kindergarten Wasserstrolche

Von-Linné-Str. 14, 22880 Wedel

Tel: (04103) 9 05 29 90

Fax: (04103) 9 05 29 91

25°

FRÖBEL Lausitz gGmbH Integrationskindergarten Nesthäkchen

Briesener Str. 15, 03046 Cottbus-Ströbitz

Tel: (0355) 2 59 59

26°

FRÖBEL Lausitz gGmbH Integrationskindergarten Regenbogen

Max-Grünebaum-Str. 7, 03042 Cottbus-Sandow

Tel: (0355) 71 50 28

27°

FRÖBEL Lausitz gGmbH Integrationskindergarten Sonnenschein

Lauchhammerstr. 3, 03048 Cottbus-Sachsendorf

Tel: (0355) 52 23 06

28°

FRÖBEL Lausitz gGmbH Kindergarten Friedrich Fröbel

Vetschauer Str. 44a, 03048 Cottbus-Spremlerger Vorstadt

Tel: (0355) 42 36 06

29°

FRÖBEL Lausitz gGmbH Kindergarten Fryco Rocha

Sielower Chaussee 19, 03055 Cottbus-Sielow

Tel: (0355) 87 32 71

30°

FRÖBEL Lausitz gGmbH Kindergarten Grashüpfer

Kahrener Hauptstr. 27, 03051 Cottbus-Kahren

Tel: (0355) 52 25 97

31°

FRÖBEL Lausitz gGmbH Kindergarten Otti

Ostrower Platz 16, 03046 Cottbus-Mitte

Tel: (0355) 49 49 35 80

32°

FRÖBEL Lausitz gGmbH Kindergarten Spürnasen

Dissenchener Turnstr. 9, 03052 Cottbus-Dissenchen

Tel: (0355) 71 49 49

33°

Fröbel Leipzig GmbH

Zeumerstr. 5, 04347 Leipzig-Schönefeld-Abtnaundorf

Tel: (0341) 2 31 44 30

34o

Fröbel Hamburg gGmbH

Ackerstr. 19A, 38126 Braunschweig

Tel: (0531) 70 76 34 66

35°

Fröbel Hamburg gGmbH

Hogenkamp 63, 25421 Pinneberg

Tel: (04101) 3 76 42 85

36°

Fröbel Hamburg GmbH

Hamburger Str. 27, 22083 Hamburg-Barmbek-Süd

37°

FRÖBEL Kindergarten an der Ra

Hogenkamp 63, 25421 Pinneberg

Tel: (04101) 3 73 83 71

Fax: (04101) 3 73 83 72

38°

Fröbel Kindergarten Fledermäuse

Hansastr. 19-23, 45478 Mülheim an der Ruhr-Speldorf

Tel: (0208) 69 81 58 54

39°

Fröbel Kindergarten Fledermäuse

Hansastr. 19-23, 45478 Mülheim an der Ruhr-Speldorf

Tel: (0208) 69 81 58 53

40°

Fröbel Kindergarten Hechendorf e.V.

Hauptstr. 55, 82229 Seefeld-Hechendorf

Tel: (08152) 98 23 99

41°

FRÖBEL Lausitz gGmbH Hort Spielhaus

Willi-Budich-Str. 54, 03044 Cottbus-Schmellwitz

Tel: (0355) 2 90 30 60

42°

FRÖBEL Lausitz gGmbH Integrationskindergarten Nesthäkchen

Briesener Str. 15, 03046 Cottbus-Ströbitz Tel: (0355) 2 59 59

43°

FRÖBEL Lausitz gGmbH Integrationskindergarten Regenbogen

Max-Grünebaum-Str. 7, 03042 Cottbus-Sandow

Tel: (0355) 71 50 28

44°

FRÖBEL Lausitz gGmbH Integrationskindergarten Sonnenschein

Lauchhammerstr. 3, 03048 Cottbus-Sachsendorf

Tel: (0355) 52 23 06

45°

FRÖBEL Lausitz gGmbH Kindergarten Friedrich Fröbel

Vetschauer Str. 44a, 03048 Cottbus-Spremlinger Vorstadt

Tel: (0355) 42 36 06 Gratis Rückruf

46°

FRÖBEL Lausitz gGmbH Kindergarten Fryco Rocha

Sielower Chaussee 19, 03055 Cottbus-Sielow

Tel: (0355) 87 32 71 Gratis Rückruf

47°

FRÖBEL Lausitz gGmbH Kindergarten Grashüpfer

Kahrener Hauptstr. 27, 03051 Cottbus-Kahren

Tel: (0355) 52 25 97 Gratis Rückruf

48°

FRÖBEL Lausitz gGmbH Kindergarten Otti

Ostrower Platz 16, 03046 Cottbus-Mitte

Tel: (0355) 49 49 35 80 Gratis Rückruf

49°

FRÖBEL Lausitz gGmbH Kindergarten Spürnasen

Dissenchener Turnstr. 9, 03052 Cottbus-Dissenchen

Tel: (0355) 71 49 49 Gratis Rückruf

50°

FRÖBEL Lausitz gGmbH Kindergarten Süd

Gartenstr. 18, 03050 Cottbus-Spremberger Vorstadt

Tel: (0355) 42 20 38 Gratis Rückruf

51°

Fröbel Leipzig GmbH

Zeumerstr. 5, 04347 Leipzig-Schönefeld-Abtnaundorf

Tel: (0341) 2 31 44 30 Gratis Rückruf

52°

Fröbel Potsdam gGmbH Geschäftsstelle Kindergärten

Hebbelstr. 28, 14469 Potsdam-Nauener Vorstadt

Tel: (0331) 9 67 80-50 Gratis Rückruf

Fax: (0331) 9 67 80-51

53°

Fröbel Potsdam gGmbH Hort "Förderhort" Kinderhort

Zum Teufelssee 6, 14478 Potsdam-Waldstadt II

Tel: (0331) 2 70 85 50 Gratis Rückruf

54°

Fröbel Potsdam gGmbH Hort "Pusteblume"

Hauffstr. 17, 14656 Brieselang

Keine Bewertungen Jetzt bei glocal bewerten

Tel: (033232) 2 28 46

Fax: (033232) 20 79 22

55°

Fröbel Potsdam gGmbH Kindergarten "Zwergenburg" Kindergarten

Freiligrathstr. 27, 14656 Brieselang

Tel: (033232) 20 79-0

56°

Fröbel Potsdam gGmbH Kita "Benjamin Blümchen"

Robert-Baberske-Str. 6-8, 14480 Potsdam-Drewitz

Tel: (0331) 62 21 08

Fax: (0331) 6 00 10 36

57°

FRÖBEL Senftenberg gGmbH, Hort an der VHG Walther-Rathenau

Rathenastr. 6-8, 01968 Senftenberg

Tel: (03573) 36 89 00

58°

Fröbel-Kindergarten

Bürgerau 4, 99867 Gotha

Tel: (03621) 74 40 23

59°

FRÖBEL-Kindergarten Seeburger Straße

Seeburger Str. 9- 11, 13581 Berlin-Spandau

Tel: (030) 31 16 89 89

60°

Integrative KiTa der Volkssolidarität, Friedrich Fröbel

Röntgenstr. 2, 06406 Bernburg (Saale)

Tel: (03471) 31 12 15

10.4 Τα Μοντεσσοριανά σχολεία που λειτουργούν σήμερα στη Γερμανία

1^ο

ENGLISH MONTESSORI PRESCHOOL

Perhamerstr. 49, 80687 München-Laim

Tel: (089) 5 46 08 55

Fax: (089) 5 46 90 51

2^ο

Montessori-Schule

Heiglhofstr. 63, 81377 München-Hadern

Tel: (089) 7 24 05-1 52

Fax: (089) 7 24 05-1 54

3^ο

Grundschule Am Rohrgarten (Montessori-Gemeinschaftsschule)

Am Rohrgarten 9, 14163 Berlin-Nikolassee

Tel: (030) 80 90 99 84

4°

Maria-Montessori-Grundschule

Friedrich-Wilhelm-Str. 72-74, 12103 Berlin-Tempelhof

Tel: (030) 9 02 77 26 61

5°

Montessori Gemeinschaftsschule (Kl. 1-6)

Am Rohrgarten 9, 14163 Berlin-Nikolassee

Tel: (030) 80 90 99 84

6°

Montessori Gemeinschaftsschule (Kl. 7-13)

Tietzenweg 101, 12203 Berlin-Lichterfelde

Tel: (030) 84 41 69 40

7°

Montessori Kinderwelten

Maybachstr. 25, 71332 Waiblingen

Tel: (07151) 9 82 63 87

8°

Montessori-Initiative E.V. Itzehoe Kindergarten Am Klinikum

Maria-Bornheim-Weg 5, 25524 Itzehoe

Tel: (04821) 9 57 50 80

9°

Bilingual Montessori Kindergarten & Preschool

Lindenallee 7, 85579 Neubiberg

Tel: (089) 88 98 87 64

10°

Diakoniewerk Neues Ufer gGmbH Ev.Int. Montessori-Kinderhaus

Robert-Havemann-Str. 16, 19061 Schwerin-Großer Dreesch

Tel: (0385) 2 00 62 65-0

11°

Diakoniewerk Neues Ufer gGmbH Sprachheilkindergarten

Hagenower Str. 60, 19061 Schwerin-Gartenstadt

Tel: (0385) 3 96 87 74

Fax: (0385) 3 96 88 41

12°

Förderzentrum mit Schwerpunkt "Geistige Entwicklung" Maria-Montessori-Schule

Stellbrinkstr. 1, 23566 Lübeck-St. Gertrud

Tel: (0451) 1 22-87 36

Fax: (0451) 1 22-87 43

13°

Freie integrative Ganztagsgrundschule "Kleeblatt" nach Maria Montessori

Halle-Kasseler-Str. 18, 37327 Leinefelde-Beuren

Tel: (03605) 54 28 75

14°

Freie integrative Ganztagsgrundschule "Kleeblatt" nach Maria Montessori

Halle-Kasseler-Str. 18, 37327 Leinefelde-Beuren

Fax: (03605) 54 28 76

15°

Grundschule Montessori Walsrode Allgemein bildende Schule

Von-Stoltzenberg-Str. 11, 29664 Walsrode

Tel: (05161) 7 87 34 17

Fax: (05161) 94 94-50

16°

**IFAP Institut f. angewandte Pädagogik e.V. Familienzentrum/ Montessori
Kinderhaus**

In den Emsenwehren 2, 99518 Bad Sulza

Tel: (036461) 2 03 07

17°

**Integrativer Montessori-Kindergarten des Vereins "Lebenshilfe für Menschen
mit Behinderung e.V."**

Kreuzweg 9, 22869 Schenefeld

Tel: (040) 8 40 61 12

18°

**Integratives Montessori-Kinderhaus des Vereins "Lebenshilfe für Menschen mit
Behinderung e.V."**

Kehrwieder 7, 22869 Schenefeld

Tel: (040) 8 30 24 80

19°

**Integratives Montessori-Kinderhaus des Vereins "Lebenshilfe für Menschen mit
Behinderung e.V."**

Schulstr. 14b, 22869 Schenefeld

Tel: (040) 83 93 23 36

20°

Kath. Kindertageseinrichtung Montessori Hort

Taubenbergstr. 16, 54293 Trier-Quint

Tel: (0651) 1 70 17 03

21°

Kath. Kindertageseinrichtung Montessori Kinderhaus

Alemannenstr. 7, 54293 Trier-Ehrang

Fax: (0651) 7 10 31 00

22°

Kath. Montessori

Landstuhler Str. 8a, 66877 Ramstein-Miesenbach

Tel: (06371) 7 01 77

23°

Kath. Montessori Kindergarten Heilige Familie

Tannenweg 16, 22415 Hamburg-Langenhorn

Tel: (040) 5 31 73 63

Fax: (040) 5 31 10 46 80

24°

Katholisch, Montessori-Kinderhaus

Feuerbachstr. 22, 67117 Limburgerhof

Tel: (06236) 8 82 98

25°

Kinderhaus Maria Montessori

Hesselloher Str. 15, 86633 Neuburg

Tel: (08431) 4 25 59

26°

Kinderhaus Sonnenblume Montessori-Pikler Pädagogik

Unteröd 7, 83123 Amerang-Unteröd

Tel: (08075) 91 48 13

27°

Kinderkrippe Montessori

Starnberger Str. 1, 82343 Pöcking

Tel: (08157) 9 97 69 30

Fax: (03212) 6 90 04 17

28°

Kirche-Evangelisches Montessori-Kinderhaus Nordlicht

Sylter Bogen 1, 25899 Niebüll

Tel: (04661) 49 45

Fax: (04661) 90 24 17

29°

Kirchengemeinde Leck /Kindergarten Montessori-Kinderhaus

Gutenbergring 21, 25917 Leck

Tel: (04662) 36 36

30°

Montessori

Badstr. 16, 82431 Kochel

Tel: (08851) 10 39

31°

Montessori

Güllstr. 3, 80336 München-Ludwigsvorstadt

Tel: (089) 77 15 06

32°

Montessori

Zellerhornstr. 23, 83026 Rosenheim

Tel: (08031) 6 98 80

33°

Montessori - Kindergarten

Rupertistr. 23, 84558 Tyrlaching

Tel: (08623) 17 03

34°

Montessori - Kinderhaus

Ödenpullacher Str. 28, 82041 Deisenhofen

Tel: (089) 6 13 57 17

35°

Montessori - Kinderhaus Integrationskindergarten e.V.

Am Schererberg 5, 82237 Wörthsee-Walchstadt

Tel: (08143) 73 67

36°

Montessori - Spatzennest

Ödenpullacher Str. 28, 82041 Deisenhofen

Tel: (089) 6 25 21 17

37°

Montessori 21 UG

Hechtseestr. 46, 81671 München-Ramersdorf

Tel: (089) 1 89 17 64-0

38°

Montessori Die Hirschgartenkinder e.V.

Fasoltstr. 7, 80639 München-Nymphenburg

Tel: (089) 17 37 79

39°

Montessori Gemeinschaft FFB e.V.

Allinger Str. 7, 82178 Puchheim-Puchheim Bahnhof

Tel: (089) 84 93 30 01

40°

Montessori Gemeinschaft FFB e.V. Kinderhaus Puchheim

Allinger Str. 7, 82178 Puchheim-Puchheim Bahnhof

Tel: (089) 84 93 30 00

41°

Montessori Grundschule Jugendsozialwerk NDH e.V.

Hardenbergstr. 23, 99734 Nordhausen

Tel: (03631) 98 36 56

42°

Montessori Internationales Ausbildungszentrum e.V.

Lerchenstr. 14, 80995 München-Hasenberg

Tel: (089) 35 47 49 90

43°

Montessori Kindergarten

Badstr. 16, 82431 Kochel

Fax: (08851) 9 40 25 26

44°

Montessori Kindergarten

Hauptstr. 6a, 83112 Frasdorf

Tel: (08052) 95 10 69

45°

Montessori Kindergarten

Nordhäuser Str. 74, 99089 Erfurt-Andreasvorstadt

Tel: (0361) 7 81 48 55

46°

Montessori Kindergarten

Pettenkofer Str. 3, 85276 Pfaffenhofen

Tel: (08441) 8 00 86-17

47°

Montessori Kindergarten Aktion Sonnenschein e.V.

Clausewitzstr. 27, 99099 Erfurt-Herrenberg

Tel: (0361) 4 17 18 94

48°

Montessori Kindergarten d. Tabaluga Kinder- u. Jugendhilfe

Seestr. 1, 82327 Tutzing

Tel: (08158) 93 06-10

49°

Montessori Kindergarten Reinfeld e.V.

Matthias-Claudius-Str. 29, 23858 Reinfeld (Holstein)

Tel: (0174) 4 27 24 68

50°

Montessori Kindergruppe und Schule e.V. Sonnenquell

Bajuwarenstr. 134, 81825 München-Trudering

Tel: (089) 42 28 29

51°

Montessori Kinderhaus

Am Öferl 23, 82362 Weilheim

Tel: (0881) 9 27 02 96

52°

Montessori Kinderhaus

Brachvogelweg 10, 85435 Erding

Tel: (08122) 54 02 80

53°

Montessori Kinderhaus

Eisenbahnstr. 4, 54294 Trier-Euren

Tel: (0651) 8 68 17

54°

Montessori Kinderhaus

Marienstr. 9, 82335 Berg-Aufkirchen

Tel: (08151) 5 12 06Gratis Rückruf

55°

Montessori Kinderhaus

Ochsenfelder Str. 2, 85072 Eichstätt-Wasserzell

Tel: (08421) 90 23 34Gratis Rückruf

Σήμερα στη Γερμανία ωστόσο λειτουργούν χιλιάδες ακόμη Μοντεσσοριάνα σχολεία και κέντρα τα οποία δεν αναφέρονται παραπάνω.

Επίλογος

Η εργασία παρουσιάζει βασικές θεωρίες του Φρίντριχ Φρέμπελ και της Μαρίας Μοντεσσόρι στη προσχολική αγωγή. Πραγματεύεται θέματα τα οποία θεωρούνται σημαντικά για την παιδαγωγική εργασία του νηπιαγωγείου και έχουν ως αφετηρία τη ζωή της ομάδας, τα προβλήματα, τις βιωματικές εμπειρίες, τις ανάγκες των παιδιών για παιχνίδι και μάθηση, το σεβασμό στις κοινωνικές, συναισθηματικές και νοητικές τους ικανότητες.

Η θεματική της εργασίας είναι συγκεκριμένη. Περιλαμβάνει το έργο, τη φιλοσοφία και τις βασικές αρχές της μεθόδου, την ανάπτυξη του παιδιού σε διάφορους τομείς, το παιχνίδι ως τρόπος μάθησης, το παιδαγωγικό υλικό και το ρόλο της παιδαγωγού στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Ο Φρίντριχ Φρέμπελ δίνει προτεραιότητα στις ανάγκες του παιδιού για κίνηση, εργασία, δημιουργία. Το παιχνίδι και τα "δώρα" δίνουν διέξοδο στην ενεργητικότητα του παιδιού εξασκώντας τις ικανότητες του και το βοηθούν να εξωτερικεύσει τον ψυχικό του κόσμο και να έρθει σε επαφή με το κοινωνικό σύνολο.

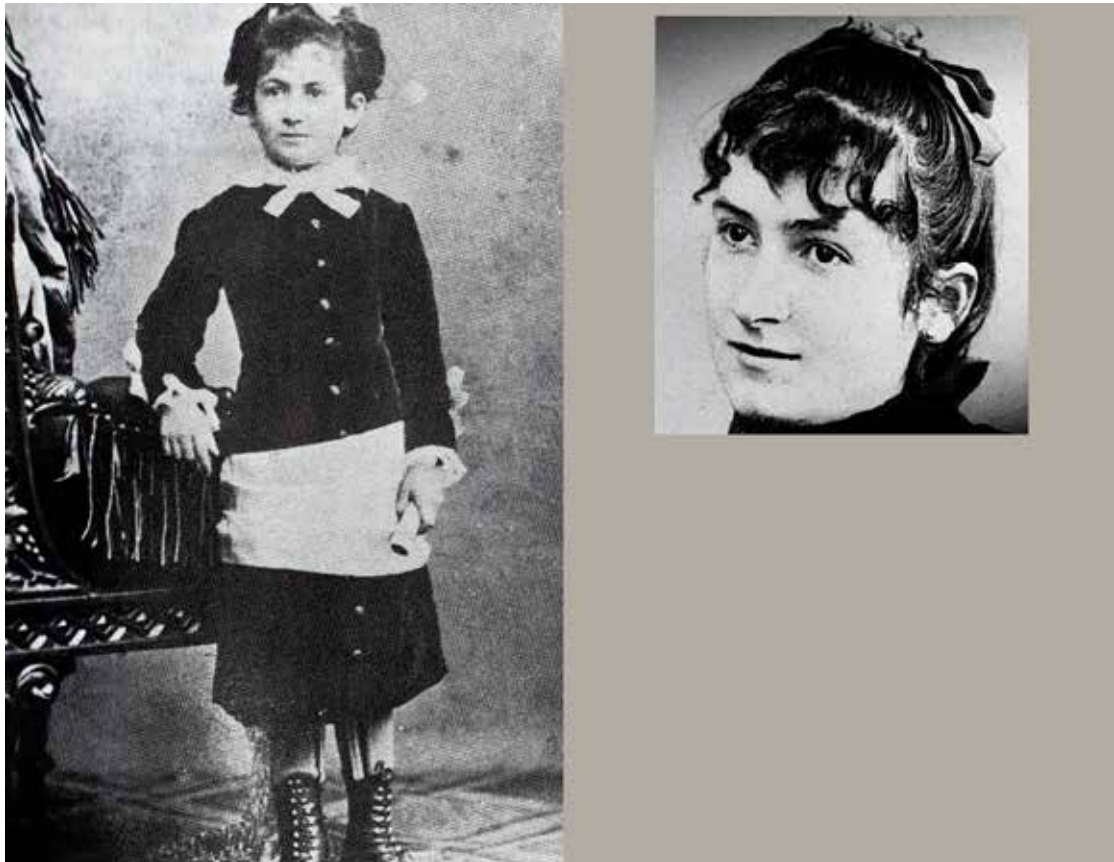
Η Μαρία Μοντεσσόρι με τη μέθοδο της συμβάλει σημαντικά ακόμη και σήμερα στην προσαρμογή και ένταξη του παιδιού στο κοινωνικό σύνολο. Η παιδαγωγός με βασικές αρχές της την ελευθερία, την πειθαρχία και το σεβασμό οδηγεί το παιδί να φτάσει στον τελικό σκοπό του.

Τέλος, μέσα από την έρευνα είδαμε πως εξελίχθηκε και συνεχίστηκε το παιδαγωγικό έργο των δυο παιδαγωγών με την πάροδο του χρόνου σε Ελλάδα και Γερμάνια.

Παράτημα –Φωτογραφικό υλικό

Η Maria Montessori επισκέπτεται μία τάξη "μοντεσσοριανού" σχολείου

Αριστ., η Maria Montessori γύρω στο 1880.

shiliru.ru και La Scuola per i 150 anni dell'Unità d'Italia.

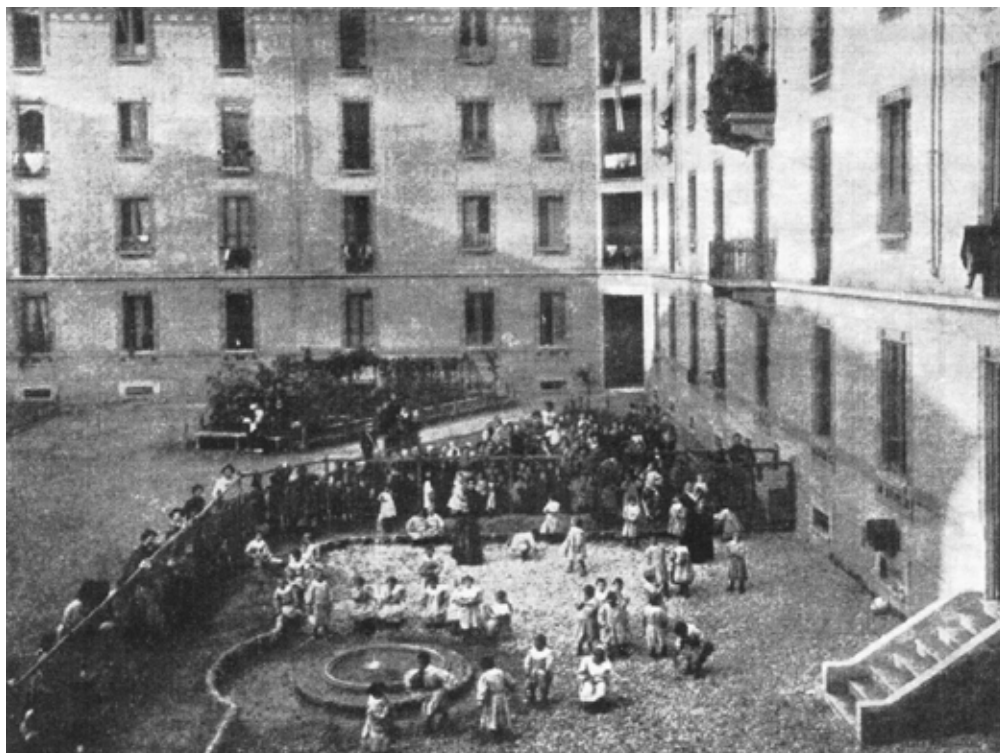
Το 1896, σε ηλικία 26 ετών, η Maria Montessori ολοκληρώνει τις σπουδές της στην Ιατρική Σχολή της Ρώμης και γίνεται η πρώτη γυναίκα γιατρός στην Ιταλία. Τα επόμενα δύο χρόνια θα δουλέψει στη ψυχιατρική κλινική του Πανεπιστημίου μελετώντας τη συμπεριφορά νέων νενοητική καθυστέρηση. Ανακαλύπτει ότι οι νέοι αυτοί δεν διαθέτουν κανενός είδους παιχνίδια που να μπορούσε να βοηθήσει στην ανάπτυξη της ευφυΐας τους. Από το 1900, αποφασίζει να αφιερωθεί στην παιδαγωγική, αρχίζοντας σπουδές ψυχολογίας και φιλοσοφίας. Το 1907, δημιουργεί το πρώτο Σπίτι για Παιδιά (Casa dei bambini) στη λαϊκή συνοικία San Lorenzo της Ρώμης. (Wikipedia). Οι φωτογραφίες είναι από τελετή απονομής διδακτορικού διπλώματος (δεκαετία του '20)

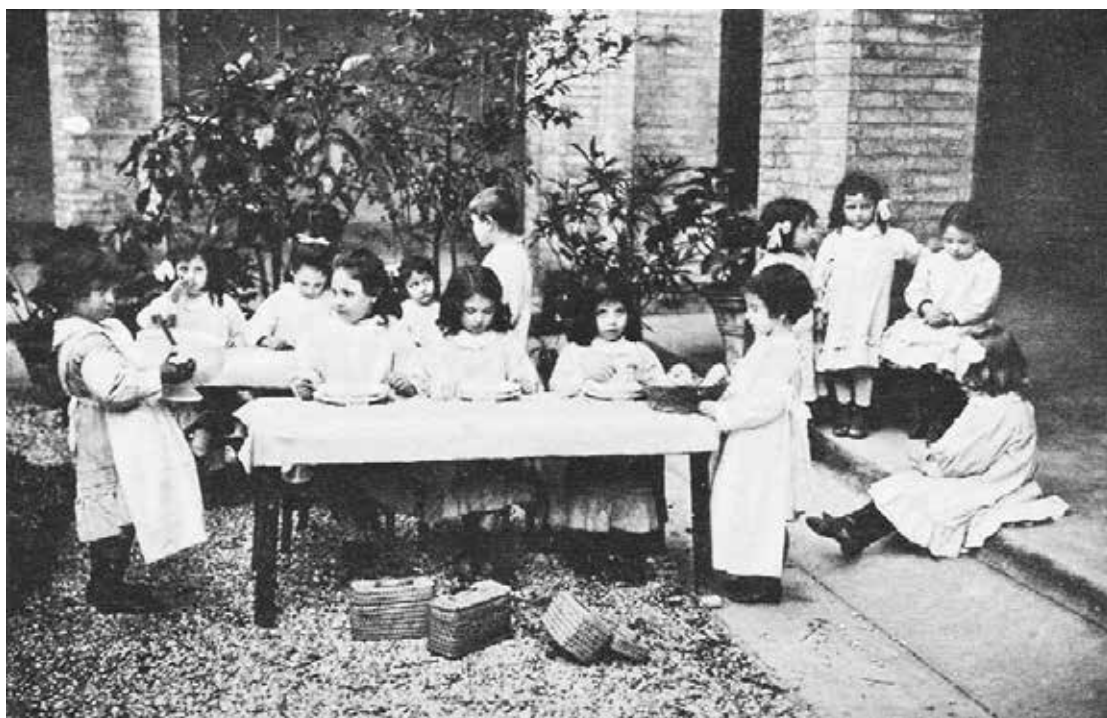
Η Maria Montessori σε ηλικία 40 ετών. Φωτογραφία του 1913.

Μαθαίνοντας τα γεωμετρικά σχήματα με τη Maria Montessori (το πρώτο πάθος της ήταν τα Μαθηματικά, αλλά ο πατέρας της δεν την άφησε να τα σπουδάσει). Βλ. The Project Gutenberg (σε -e-book με ελεύθερη πρόσβαση ολόκληρο το βιβλίο The Montessori Method της Maria Montessori στα αγγλικά) και rockingham.montessori.edu.au

Τα εγκαίνια της πρώτης Casa dei Bambini στο San Lorenzo (6 Ιανουαρίου 1907).

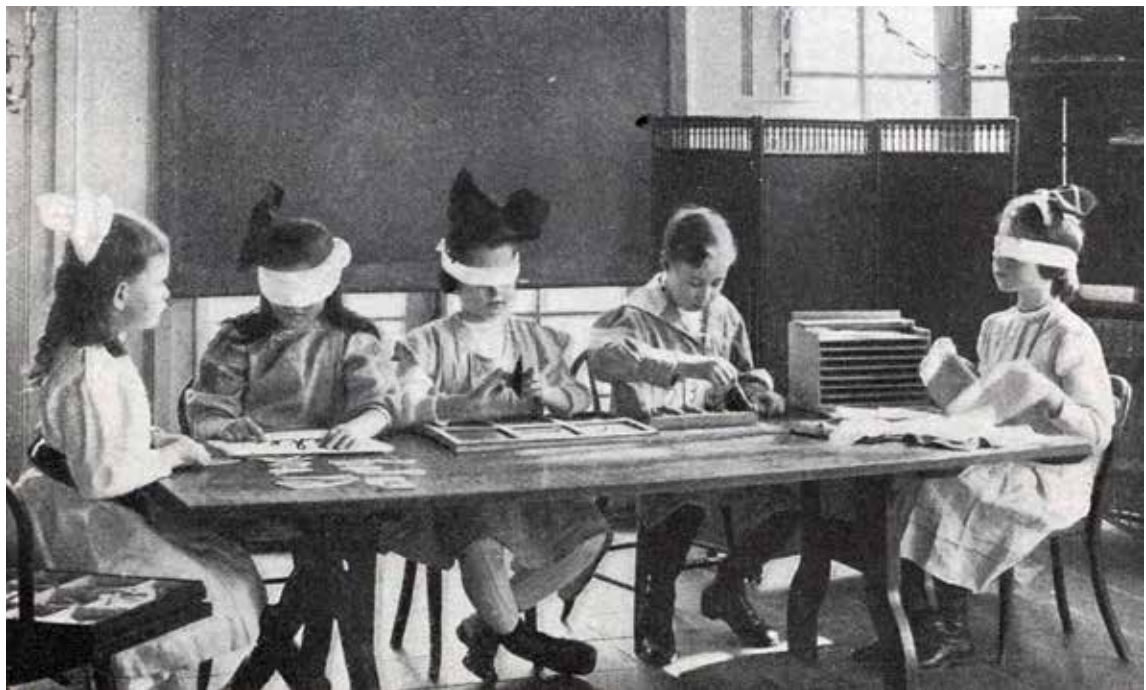
Η ώρα του φαγητού στην αυλή.

Το πρώτο μοντεσσοριανό σχολείο στην Αμερική με τη δασκάλα Miss Anne E. George, που πρώτη εφάρμοσε στις ΗΠΑ τη μοντεσσοριανή μέθοδο.

Ανακαλύπτοντας την αριθμητική με το παιχνίδι.

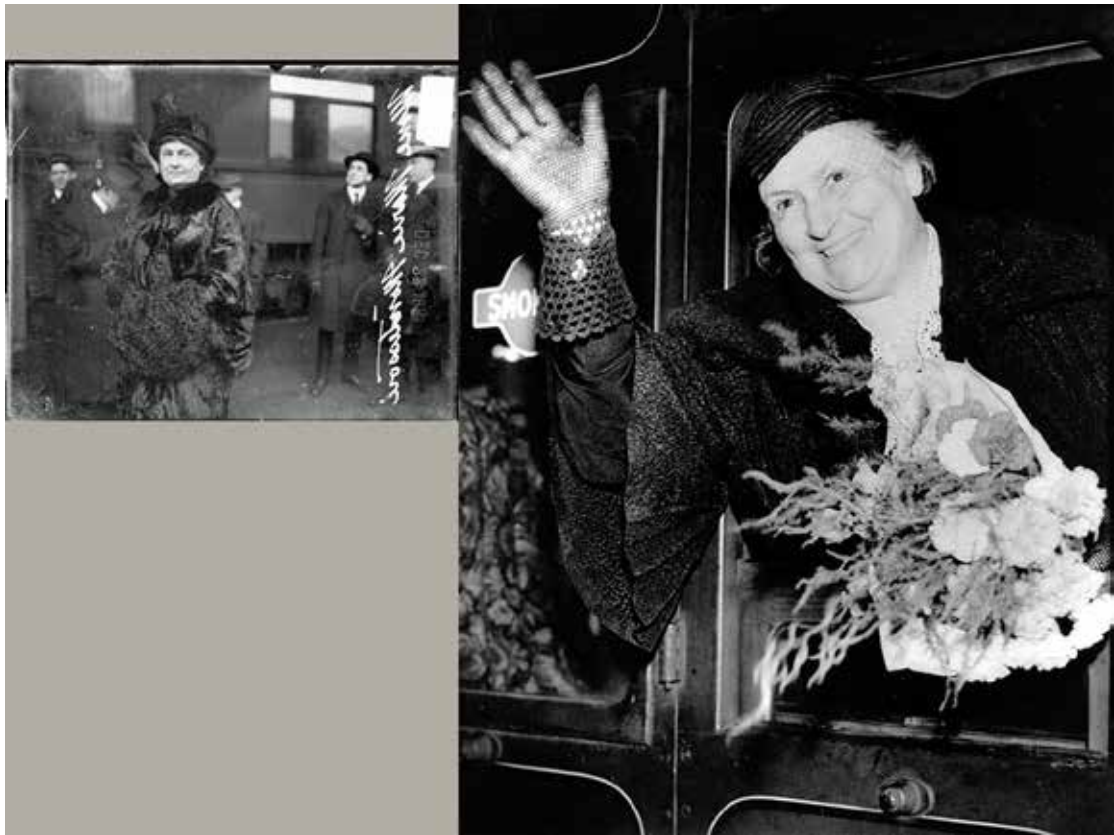
Διεθνές Μοντεσσοριανό Σχολείο της Πράγας.

Αριστ., πακιστανικό γραμματόσημο.

Με τον αμερικανό δημοσιογράφο Samuel Sidney McClure στη Νέα Υόρκη το 1913.

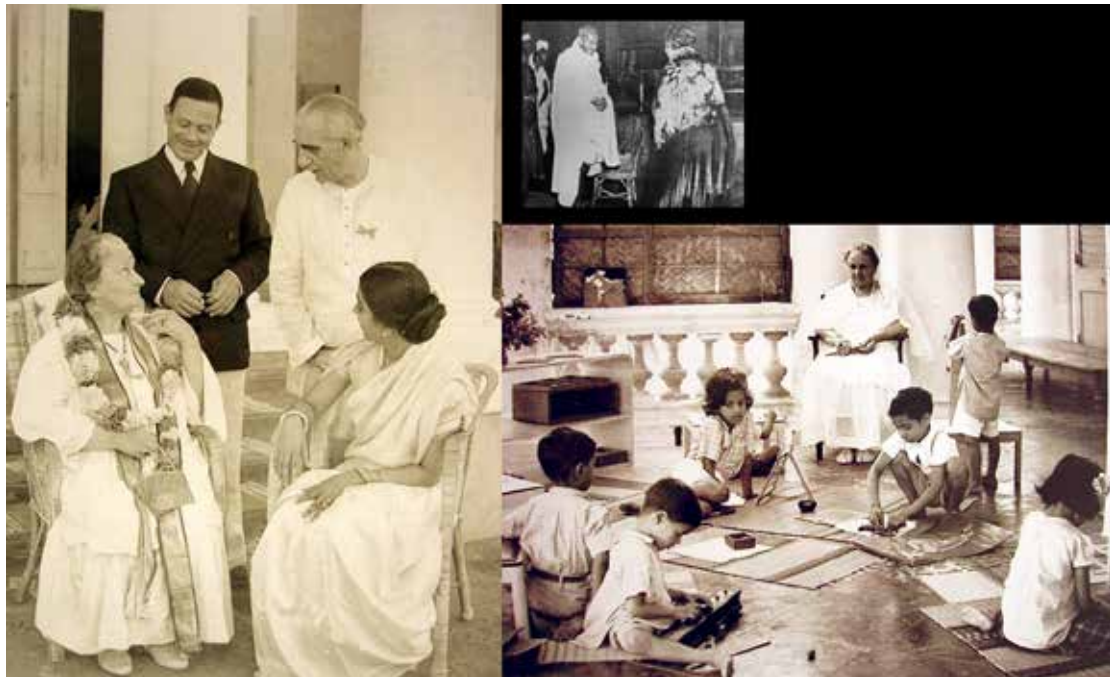

Η άφιξη στο Λονδίνο το 1938.

Με τον γιο της Μαρίο στην Ινδία. Εγκαταλείποντας τη μουσσολινική Ιταλία, και αλλάζοντας τα σχέδιά της για παραμονή στην Ισπανία μετά την επικράτηση του Franco, η Maria Montessori αποδέχεται την πρόσκληση της Θεοσοφικής Εταιρείας της Ινδίας και εγκαθίσταται στο Madras, περιμένοντας εκεί το τέλος του πολέμου.

Αριστ., η Maria Montessori με τον γιο της Mario και τον πρόεδρο της Theosophical Society με τη γυναίκα του, Mr. and Mrs. Arundale. Δεξ., η Maria Montessori παρακολουθεί μία τάξη στο Adiyar -σε ένα από τα πολλά σχολεία που ίδρυσε στην Ινδία. Φωτ. Nachiarpan. Βλ. jola-montessori.com. Στη μικρή φωτογραφία, η Maria Montessori συναντά τον Gandhi.

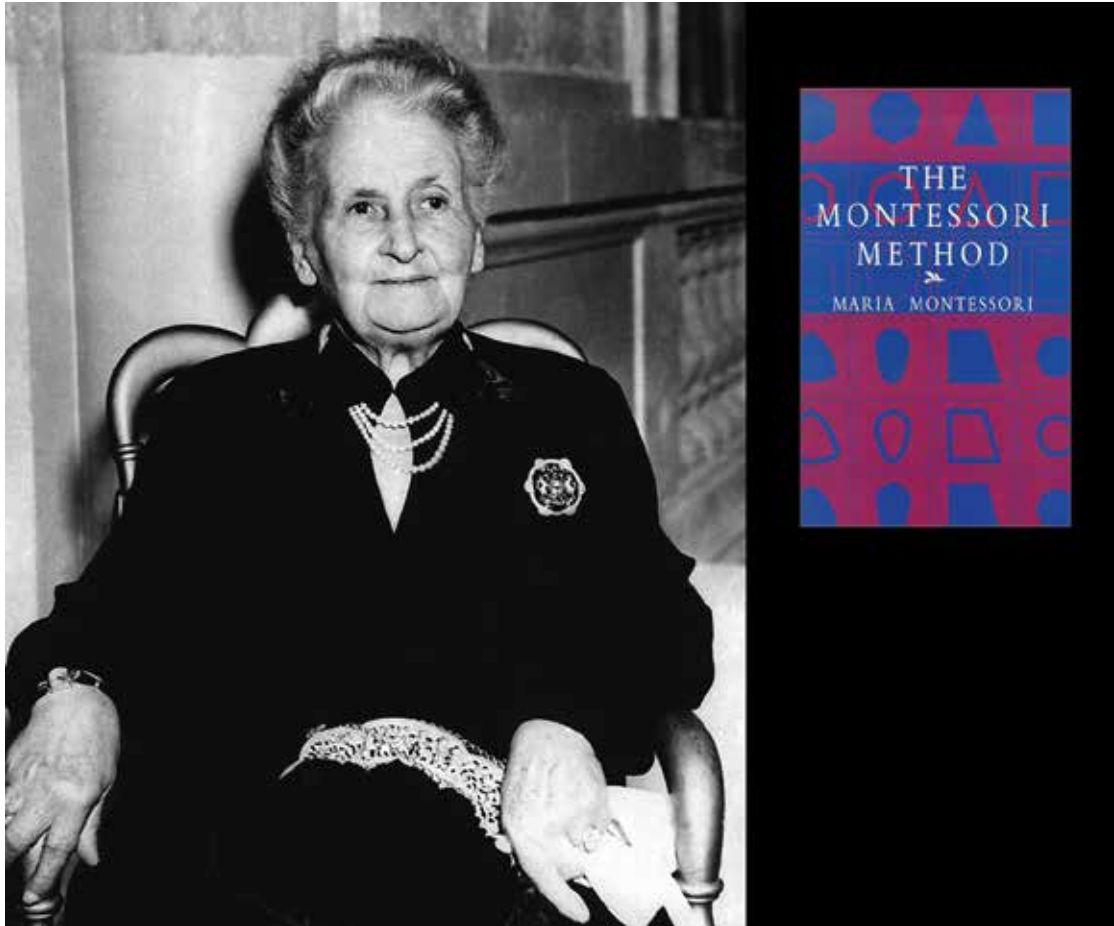
Με τον γιο της Mario που συνέχισε το έργο της μετά το θανάτο της

Η Maria Montessori ανακηρύσσεται επίτιμος διδάκτωρ στην Ολλανδία

Απρίλης του 1951 στην Ιταλία, όπου επιτέλους αναγνωρίζεται το έργο της. Θα προτιμήσει όμως να περάσει το υπόλοιπο της ζωής της στην Ολλανδία.

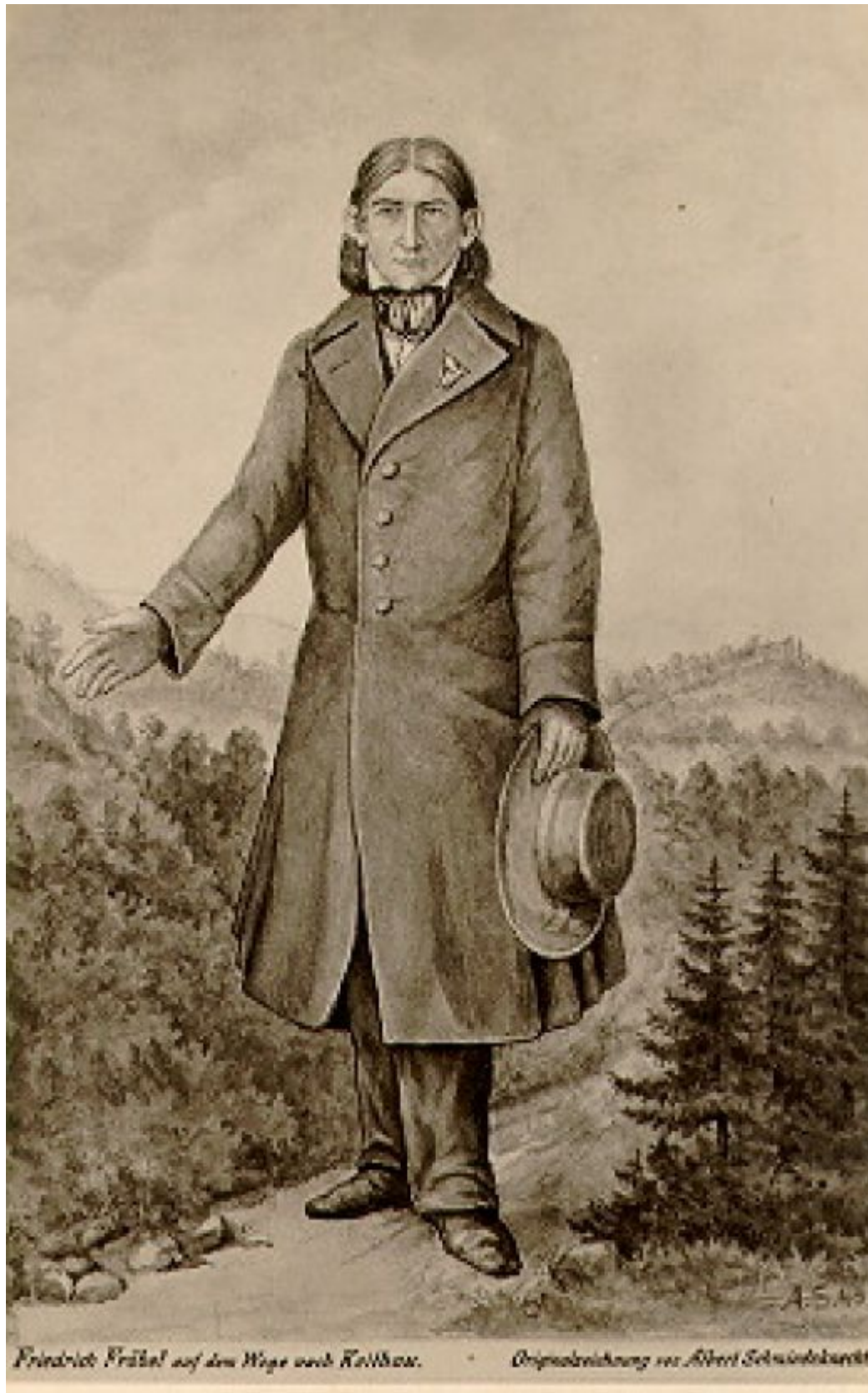
Επίσκεψη σε σχολείο του Λονδίνου μετά τον πόλεμο.

Maria Montessori: una vita per i bambini (Maria Montessori, μια ζωή για τα παιδιά, 2007), ιταλική τηλεοπτική ταινία του Gianluca Maria Tavarelli.

Ο Βίλχελμ Άουγκουστ Φρίντριχ Φρέμπελ, (Wilhelm August Friedrich Fröbel, ,
Γερμανός εκπαιδευτικός και παιδαγωγός.

Παράτημα- Άρθρα της Μαρίας Μοντεσσόρι

Βιβλιογραφία

Gioroglou ,E .(2013). Μαρία Μοντεσσόρι .Βίος και μοντεσσοριανή αγωγή.Grin.Verlag

Δήμας,Κ.(2010).Προσχολική Παιδαγωγική. –ΤΕΙ Ηπείρου Τμήμα Προσχολικής Αγωγής .Σημειώσεις

Δημητρίου –Γιαγλή ,Γ.(1983). Θεμελιώδεις αρχές και ιδέες στην παιδαγωγική της M.Montessori .Θεσσαλονίκη .Αφοί Κυριακίδη

Familaro –Enright,M.(2013) .*Maria Montessori: The Libertor of Children*. Free Voices

Illich ,I. (2004).Συμβολή στην κριτική του σύγχρονου σχολείου μέσα από το φως των απόψεων του Ivan Illich. Αθήνα.Bob

Κιαμίλη,Ι,(2010). Η αξία του παιδικού παιχνιδιού Θεωρίες διάσημων παιδαγωγών και ψυχολόγων για το παιδικό παιχνίδι . Kindergarten teacher's spot

Κιαμίλη ,Φ., Νικολακάκη, Μ., & Σωφρονά, Ε .(2007). Αγωγή προσχολικής ηλικίας. Αθήνα .Οργανισμός εκδόσεων διδακτικών βιβλίων

Κιτσαράς ,Γ .(2004). Προγράμματα Διδακτική Μεθοδολογία Προσχολικής Αγωγής Με Σχέδια Εργασίας. Αθήνα. Κιτσαράς

Κουτσουνάκου , Ε. (1992). Η Μέθοδος Montessori και η Προσχολική Εκπαίδευση-Σύγχρονες Προοπτικές. Αθήνα. Οδυσσέας

Κρίβας ,Σ.(2007). Παιδαγωγική Επιστήμη: Βασική Θεματική. Αθήνα. Gutenberg

Kumar ,S.(2008).*Comprehensive Essay on Froebel's Educational Philosophy*. Education, I (10),1-15

Lilley, I.(2010). Friedrich Froebel A Selection from His Writings. New York. Cambridge University Press

Montessori ,M.(1912). The Montessori Method by Maria Montessori . (Μφρ. Anne Everett, G.) . New York. Frederick A. Stokes

Montessori ,M.(1925). *Some words of advice to teachers*. The Call of Education, **11** (IV),1-3

Montessori ,M.(1925). *Two Questions Answered by Maria Montessori*. The Call of Education, **I**(I),1-2

Μοντεσσόρι ,M.(1980). Πρακτικός οδηγός στη μέθοδο μου .Αθήνα .Γλάρος

Montessori ,M.(2004). The Montessori Method The Origins of an Educational Innovation:Including an Abridged and Annotated Edition of Maria Montessori's The Montessori Method. New York . Gerald Lee Gutek

Montessori ,M.(2007). The Absorbent Mind by Maria Montessori. New York.Material

Νικολουδάκη ,E.(2005). Παιδαγωγική-Νηπιαγωγική. ΙΕΚ Ρεθύμνου-Τμήμα Προσχολικής Αγωγής .Σημειώσεις

Νικολουδάκη ,E.(2011). Παιδαγωγική-Νηπιαγωγική. ΙΕΚ Ρεθύμνου-Τμήμα Προσχολικής Αγωγής .Σημειώσεις

Πανταζής , Σ.(2004). Η Παιδαγωγική και το Παιχνίδι –Αντικείμενο στο Χώρο του Νηπιαγωγείου. Αθήνα .Gutenberg -Πανταζής

Πανταζής ,Σ., Σακελλαρίου,Μ .(2005). Προσχολική Παιδαγωγική Προβληματισμοί-Προτάσεις. Αθήνα. Άτροπος

Σατώ ,Z.(1983).Οι μεγάλοι παιδαγωγοί. Αθήνα .Γλάρος

Τσολάκη , Κ.(2006). Παιδαγωγικό Υλικό Για Παιδιά Προσχολικής Και Πρωτοσχολικής Ηλικίας. Αθήνα .Καστανιώτης

Βιβλιογραφία internet

<http://www.biographies.nea-acropoli.gr>

<http://www.bookrags.com/biography/friedrich-wilhelm-august-froebel/>

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/220593/Friedrich-Froebel>

http://www.ehow.com/info_8650720_difference-between-froebel-montessori.html

<http://fountainheadinstitute.com/maria-montessori-the-libertor-of-children/>

<http://www.friedrichfroebel.com/elements.html>

<http://www.froebeltrust.org.uk/froebelian-education.html>

<http://www.froebelweb.org/web2002.html>

<http://www.livepedia.gr/index.php>

<http://members.aol.com/lordequip/>

<http://www.montessori-ami.org/>

<http://www.montessori-namta.org/>

<http://www.montessori.org/>

<http://www.montessori.org/library/mariawho.htm>

<http://www.mother.gr/displayarticle.asp?articleid=591>

<http://paideiaonline.gr/index.php/e-encyclopedia/item/38324-nhpiagvgeio>

<http://www.sansimera.gr/biographies/524#ixzz2lBY3cqNf>

http://www.ygeiaonline.gr/index.php?option=com_k2&view=item&id=20192:frempe

[l frintrix](#)